

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GERONTOLOJİ ANABİLİM DALI

YAŞ GRUPLARINA GÖRE ZAMAN KULLANIMI
TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER:
BİRLEŞİK KRALLIK VE TÜRKİYE ÜZERİNE
KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Elif GÜNGÖR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2019-ANTALYA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GERONTOLOJİ ANABİLİM DALI

YAŞ GRUPLARINA GÖRE ZAMAN KULLANIMI
TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER:
BİRLEŞİK KRALLIK VE TÜRKİYE ÜZERİNE
KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Elif GÜNGÖR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Özgür ARUN

“Kaynakça gösterilerek tezimden yararlanılabilir”

2019-ANTALYA

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma jürimiz tarafından Gerontoloji Anabilim Dalı, Gerontoloji Programında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 28./06/2019

İmza

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Özgür ARUN
Akdeniz Üniversitesi

Üye : Doç. Dr. Sutay YAVUZ
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Türkan YILMAZ
Akdeniz Üniversitesi

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Narin Derin

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı beyan ederim.

Elif Güngör

İmza

Tez Danışmanı:

Doç. Dr.Özgür ARUN

İmza

61

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez çalışmamın gerçekleştirilmesinde, değerli bilgilerini, tecrübelerini ve fikirlerini benimle paylaşan, ne zaman bir konuda danışsam kıymetli zamanını sabırla ve özveriyle ayırarak beni aydınlatan, her sorun yaşadığımda yanına çekinmeden gidebildiğim, desteğini ve samimiyetini benden esirgemeyen, Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim boyunca bana kattığı değerli bilgilerin ilerideki meslek hayatımda da önemli yeri olacağını bildiğim, çalışma disipliniyle, insani ve etik değerleriyle kendime örnek aldığım çok kıymetli tez danışmanım Doç.Dr. Özgür ARUN'a,

Her zaman anlayışı, güler yüzlülüğü ile Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim boyunca benden desteklerini hiç esirgemeyerek, tüm naifliği ve ilgisi ile bana zaman ayırıp benimle tecrübe ve bilgileri paylaşarak yol gösteren çok değerli hocam Dr.Türkan Yılmaz'a,

Jürime katılmayı kabul ederek, yüksek lisans tezimin güçlenmesi için sunmuş olduğu önerilerden dolayı çok değerli hocam Doç.Dr. Sutay Yavuz'a,

Yüksek Lisans Tez işlerimin zamanında yürütülmesi adına bana karşılaştığım her sorunda yol göstererek desteklerini benden esirgemeyen Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü akademik ve idari personeline,

Tez sürecimin sorunsuz tamamlanması için benden yardımlarını esirgemeyen Akdeniz Üniversitesi Gerontoloji Bölümü Anabilim Dalına,

Lisans ve Yüksek Lisans eğitimini birlikte tamamladığım, yardım severliği ve içtenliği ile özellikle Yüksek Lisans tezimin son aşamalarındaki belge işleri konusunda bana destek olan, arkadaşım Hatice Ece Karakaş'a, Sanem Çetin ve Aslı Merve Çıtak'a,

Hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini her zaman arkamda hissettiğim, her zaman bana inanan ve benim kararlarım saygı ile yaklaşan, yüksek lisans eğitimim boyunca da benim motivasyon kaynağım olan, her daim yanımda olan sevgili ve çok değerli ebeveynlerim Hayriye ve Ali Güngör'e ve biricik kız kardeşim Neslihan Güngör'e, TEŞEKKÜR EDERİM.

ÖZET

Amaç: Türkiye ve Birleşik Krallık'ı bireylerin zaman kullanımınları açısından kıyaslayarak, farklı kültür ve dinamiklere sahip toplumlarda, toplumsal cinsiyet temelinde farklılıkları ve benzerlikleri değerlendirerek ulusal literatüre özgün bir çalışma sunmak ve politika üretilirken kullanılabilir bir kaynak oluşturmak.

Yöntem: Çalışma nicel bir metodolojik yaklaşıma sahiptir. Türkiye Zaman Kullanımı Araştırması 2014-2015 (TÜİK, 2015) ve Birleşik Krallık Zaman Kullanım Araştırması 2014-2015 (CTUR, 2015) mikro verileri ile ikincil veri analizi gerçekleştirilmiştir. *“Türkiye’de ve Birleşik Krallık’da bireylerin zaman kullanımı tercihlerini etkileyen faktörler nelerdir?”* sorusuna yanıt verebilmek adına her iki ülkenin zaman kullanımları ve zaman kullanımlarının alt boyutları karşılaştırmalı olarak SPSS programı aracılığıyla tanımlayıcı istatistikler, t-test, ANOVA ve çoklu doğrusal regresyon teknikleri ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Birleşik Krallık ve Türkiye’de bireylerin zaman kullanımlarını etkileyen faktörler 3 temel başlık altında toplanmaktadır. Bu başlıklar Kişisel Özellikler, Haftalık Çalışma Süresi ve Hane Halkı Gelir Düzeyi’dir. Kişisel özellikler yaş, toplumsal cinsiyet ve medeni durumdur. Türkiye ve Birleşik Krallık’ta Psikolojik Alan, Aile Alanı, Toplumsal Alan, Kişisel Alan ve Seyahat Alanı arasında modellerin açıklama oranları ve etkili faktörler farklılıklar göstermektedir. Türkiye’de birçok yaşam stratejisi alanında en etkili olan faktör toplumsal cinsiyet olmuştur. Birleşik Krallık’ta ise haftalık çalışma süresi birden fazla alanda en etkili faktördür.

Sonuç: Çalışma sonucunda Birleşik Krallık ve Türkiye’de zaman kullanımı tercihlerini etkileyen faktörlerin farklılıklar barındırdığı görülmüştür. Bu durum öne sürülmüş olan zaman kullanımının farklı sosyal yapılara sahip kültürlerde farklı eğilimlerinin olduğu savını desteklemektedir. Sosyal politikalarda sosyal yapı içerisinde tespit edilmiş olan toplumsal eşitsizliklere yönelik düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: zaman, zaman kullanımı, zaman kullanım alanları, karşılaştırmalı ikincil veri analizi, toplumsal eşitsizlik

ABSTRACT

Objective: Turkey and the United Kingdom's use of time by comparing the dynamics in communities with different cultures and evaluating differences based on gender and age to give a unique study for national literature and create a resource for policies that can be used when producing a new policy.

Method: The study has a quantitative methodological approach. A secondary data analysis made by using micro datas of Turkey Time Use Survey 2014-2015 (TÜİK, 2015) and United Kingdom Time Use Survey 2014-2015 (CTuR, 2015). " *What are the factors affecting the choice of time use of individuals in Turkey and the United Kingdom?*" In order to answer the question, life strategies of both countries and sub-dimensions of life strategy were analyzed comparatively by using SPSS program, descriptive statistics, t-test, ANOVA and multiple linear regression techniques.

Results: The Factors that affect the use of time of individuals in United Kingdom and Turkey are grouped under three main headings. These headings are Personal Features, Working Time and Household Income. Personal characteristics are age, gender and marital status. Turkey and the United Kingdom in the Psychological Area, Family Area, Social Area, Personal Area and Travel Area between the models have different model prediction rates and factors related to these Area . The most effective factor in many areas of life strategy in Turkey has been a gender, in the United Kingdom weekly working time is the most effective factor in multiple Area.

Conclusion: As a results has shown that there are a difference of factors that affect the preference of time use between the United Kingdom and Turkey. This situation supports the argument that the use of time has different tendencies in different cultures. In social policies, regulations are needed for the social inequalities identified within the social structure.

Key words: time, time use , time use sphere, comparative secondary data analysis, gender, social inequality

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar DİZİNİ	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ	v
SİMGELER ve KISALTMALAR	vi
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Teorik Arkaplan	5
2.1.1. Sosyal Yapılaşma Kuramı	7
2.1.2. Toplumsal Cinsiyetin Ana Akımlaştırılması	10
2.2. Çalışma Kapsamı için Önemli Kavramlar	12
2.2.1. Zaman Kavramı	12
2.2.2. Alan Kavramı	16
2.2.3. Aktivite Kavramı	17
2.3. Yaşlılık ve Yaşlanma Kavramları	18
2.4. Türkiye'nin ve Birleşik Krallık'ın Nüfus Yaşlanma Süreci	19
2.5. Zaman Kullanımının Toplumsal ve Bireysel Açından Önemi	21
2.6. Geçmişten Günümüze Zaman Kullanımı Çalışmaları	23
2.6.1. Ulusal Literatürde Zaman Kullanımı Çalışmaları	24
2.6.2. Uluslararası Literatürde Zaman Kullanımı Çalışmaları	25
2.6.3. Uluslararası Zaman Kullanımı Enstitüleri	28
2.6.4. Dünyada Zaman Kullanımı Anketleri	30
3. GEREÇ ve YÖNTEM	33
3.1. Metodolojik Yaklaşım	33
3.2. Araştırma Sorusu ve Hipotezleri	35
3.3. Çalışmanın Ampirik Modeli	38
3.4. Değişkenler ve Operasyonel Tanımlar	40

3.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	44
3.6. Veri Toplama Aracı	45
3.7. Verilerin Temin Edilmesi	46
3.8. Veri Analiz Teknikleri	47
3.9. Kapsama ve Dışlama Kriterleri	48
3.10. Araştırmanın Sınırlılıkları	49
3.11. Araştırmada Etik İle İlgili Konular	50
4. BULGULAR	51
4.1. Katılımcıların Özellikleri	51
4.1.1. Toplumsal Cinsiyet	51
4.1.2. Yaş	52
4.1.3. Medeni Durum	53
4.1.4. Hane Halkı Gelir Düzeyleri	54
4.2. Türkiye ve Birleşik Krallık'ın Zaman Kullanımı	55
4.2.1. Türkiye ve Birleşik Krallık'ta Alanlara Göre Zaman Kullanımı	56
4.2.2. Toplumsal Cinsiyete Göre Zaman Kullanımı	57
4.3. Zaman Kullanımı Alanlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi	58
4.3.1. Psikolojik Alanı Etkileyen Faktörler	58
4.3.2. Aile Alanını Etkileyen Faktörler	61
4.3.3. Toplumsal Alanı Etkileyen Faktörler	64
4.3.4. Kişisel Alanı Etkileyen Faktörler	67
4.3.5. Seyahat Alanını Etkileyen Faktörler	70
5. TARTIŞMA	74
5.1. Kişisel Özellikler	75
5.2. Hane Halkı Gelir Düzeyi	79
5.3. Haftalık Çalışma Süresi	82

6. SONUÇ VE ÖNERİLER	84
KAYNAKLAR	88
EKLER	
Ek-1. Etik Kurul Onayı	
ÖZGEÇMİŞ	108

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1.	Türkiye Ve Bazı Ülkelerdeki Yaşlanma Hızı	19
Tablo 2.2.	Birleşik Krallık Yıllara ve Yaş Grubuna Göre Nüfus, 1976-2046	20
Tablo 2.3.	Türkiye Yıllara ve Yaş Grubuna Göre Nüfus, 2018-2080	20
Tablo 2.4.	Uluslararası Zaman Kullanımı Enstitüleri	29
Tablo 3.1.	Aktivitelere Göre Zaman Kullanım Alanları	40
Tablo 3.2.	Çoklu Doğrusal Regresyon Analizlerinde Yer Alan Değişkenler	42
Tablo 3.3.	Örnekleme Büyüklüğü Tablosu	45
Tablo 4.1.	Temel Aktivite Gruplarının Günlük Zaman Kullanımı Dağılımı	55
Tablo 4.2.	Çoklu Doğrusal Regresyon Modelinin Psikolojik Alandaki Etkileri	59
Tablo 4.3.	Çoklu Doğrusal Regresyon Modelinin Aile Alandaki Etkileri	62
Tablo 4.4.	Çoklu Doğrusal Regresyon Modelinin Toplumsal Alandaki Etkileri	65
Tablo 4.5.	Çoklu Doğrusal Regresyon Modelinin Kişisel Alandaki Etkileri	68
Tablo 4.6.	Çoklu Doğrusal Regresyon Modelinin Seyahat Alanındaki Etkileri	71

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1.	1984'e kadar Zaman Kullanımı Anketleri ve Ülkeler	30
Şekil 2.2.	1985-1994 arası Zaman Kullanımı Anketleri ve Ülkeler	31
Şekil 2.3.	1995-2004 arası Zaman Kullanımı Anketleri ve Ülkeler	31
Şekil 2.4.	2005 ve Sonrası Zaman Kullanımı Anketleri ve Ülkeler	32
Şekil 3.1.	Çalışmanın Ampirik Modeli	38
Şekil 3.2.	Çalışmanın Ampirik Modeli-2	39
Şekil 4.1.	Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Dağılımı	51
Şekil 4.2.	Katılımcıların Yaş Dağılımı	52
Şekil 4.3.	Katılımcıların Medeni Durum Dağılımı Grafiği	53
Şekil 4.4.	Katılımcıların Hane Halkı Gelir Düzeyi Dağılımı	54
Şekil 4.5.	Türkiye ve Birleşik Krallık'ın Zaman kullaimlarının Karşılaştırması	56
Şekil 4.6.	Toplumsal Cinsiyete ve Ülkelere Göre Zaman Kullanımı Farkı	57

SİMGELER ve KISALTMALAR

AHTUS	:	American Heritage Time Use Study
akt.	:	Aktaran
ark.	:	Arkadaşları
b.t.	:	Bilinmeyen Tarih
BK (UK)	:	Birleşik Krallık (United Kingdom)
CTUR	:	Centre for Time Use Research
dk.	:	Dakika
HETUS	:	Harmonised European Time Use Studies
EFILWC	:	European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions
eIJTUR	:	electronic International Journal of Time Use Research
IATUR	:	The International Association for Time Use Research
METUS	:	Multinational Time Use Study
NS-SEC	:	National Statistics Socio-Economic Classification
RNTU	:	Research Network on Time Use
ss.	:	Sayfa sayısı
T.C.	:	Türkiye Cumhuriyeti
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
TURP	:	Time Use Research Program
UNSD	:	United Nations Statistics Division
UNSTATS	:	United Nations Statistics: Allocation of Time and Time Use

1. GİRİŞ

Hepimizin bir gün içerisinde 24 saati vardır. Bu açıdan baktığımızda her birimiz için zaman aynı gibi görünmektedir. Zaman her insanın eşit derecede sahip olduğu değerli bir kaynak gibi görüncede arkaplanında toplumsal eşitsizlikler barındırmaktadır. Toplum içerisindeki her bireyin 24 saati isteklerine bağlı olarak, özgürce kullanması mümkün olmamaktadır. Örneğin; okul saatlerini ya da çalışma saatlerimizi bizler belirleyemiyoruz. Ya da toplum içinde belirlenmiş olan normlar ve değerler ile oluşturulmuş toplumsal cinsiyet rolleri doğrultusunda zaman dağılımının cinsiyetçi ve toplumdaki statümüze göre sınıfsal bir eğilim ile gerçekleştirmelerine karşı toplumun beklentisini bizler şahsen belirleyemiyoruz (Powell & Greenhaus, 2010). Bu beklentilere örnek verecek olursak; toplumsal iş bölümünde kadınların daha çok toplumsal cinsiyetlerine uygun olarak ev işlerini üstlenmeleri beklenirken erkeklerin çalışma hayatına katılarak para kazanmasına dair beklentiler bulunmaktadır.

Toplumsal yapı içerisinde her bir bireyin zamanını nasıl kullandığı o toplumun yapısına dair büyük ipuçları barındırmaktadır. Bireylerin zaman kullanımı örüntülerinden hareket ile o toplumun sosyal yapısının kurallarına ve normlarına, buna ek olarak o toplumun gelişmişliğine dair fikir edinmek mümkündür. Buna örnek olarak gelişmiş toplumlarda kadın istihdamlarının daha yüksek oluşu ve işsizlik oranlarının daha düşük oluşu gösterilebilir (Kılınç, 2015). Ayrıca Modern toplumlarda zamanın en kıt emtia haline gelişi ile birlikte, insanlar emeklerinden ziyade artık zamanlarını satır hale gelmişlerdir (Robinson & Godbey, 2010). Bir iş için harcadığımız saatler karşılığında bir ücret alırsınız. Ya da iş performansınız açısından işlerinizi zamanında teslim etmeniz bir ölçüt olarak görülmektedir.

Zaman bir toplum için ücretli işlere ayrılan süreden çok daha fazlasıdır. Bir gün içerisinde ücretli bir iş için 10 saat dahi harcıyor olsanız geriye kalan 14 saat size aittir. Zaman kaynağınızı hangi faaliyetlere ne kadar dağıtacağınız uzun vadede hem bireysel hem de toplumsal olarak bir dönüşüme sebep olabilir (Becker, 1965). Başka bir ifade ile Amerikalı bir hava tahmincisi olan Lorenz'in (1972) ortaya atmış olduğu, Brezilya'da bir kelebeğin kanat çırpışının Teksas'ta kasırgaya neden olabileceği savının (Lorenz,

1972) küçük şeylerin büyük etkilere sebep olabileceğine dair “kelebek etkisi” adlı bir felsefeye dönüşmesi gibi (Rouvas-Nicolis, & Nicolis, 2009), insanların bireysel olarak neler yaptığı tüm toplum üzerinde bir dönüşüm yaratabilir. Örneğin; bireylerin eğitime katılımları sonucunda toplumun eğitim seviyesinin artması mümkün olabilir.

Bireysel olarak sahip olduğumuz zamanın psikolojik, sosyo-demografik, kültürel ve toplumsal boyutlarında bulunduğunu söyleyebiliriz. Psikolojik olarak zamanı ele aldığımızda hislerinize göre zaman algınızdaki farklılıkları günlük hayatta tecrübe etmiş olma ihtimaliniz yüksektir. Sevdiğiniz bir iş ile meşgul olurken zamanın çok hızlı bir şekilde geçtiğini ancak saate baktıktan sonra fark edersiniz. Ya da sıkılmakta olduğunuz bir ortamdayken dakikalar size geçmiyormuş gibi gelebilir. Tıpkı kronolojik yaşımızın toplumun heterojen ve karmaşık yapısı nedeniyle yaşlanma olgusunu tek başına açıklamakta yetersiz kaldığı gibi zamanı da sadece zaman ölçüm birimi olarak kullanılan saatle açıklamak mümkün değildir.

Ulusal literatürde zaman kullanımı ile ilgili temel nitelikte sayılabilecek birçok çalışmanın henüz gerçekleştirilmemiş olduğu görülmüştür. Literatürde zaman kullanımı ile ilgili Türkiye’de gerçekleştirilmiş çok az sayıda çalışma bulunmaktadır (Erdil ve ark., 2006; Özateş Gelmez, 2014; Eker, 2018). Tüm bu çalışmaların her biri değerli bir çabanın ürünü olsa da Türkiye’de zaman kullanımının toplumsal cinsiyet ve yaş bağlamında ele alarak birey ve toplum için önemini gözler önüne serildiği, daha geniş çaplı çalışmalara olan ihtiyaç karşılanamamıştır.

Zaman kullanımının karmaşık sınıfsal bir eğiliminin oluşu, yaşa, toplumsal cinsiyete ve farklı kültürlere göre zaman dağılımının değişiklik gösterebileceğini düşündürmektedir. Bu nedenle bu çalışmada, toplumsal cinsiyet ve yaş bağlamında zaman kullanımının bir Akdeniz ülkesi olan Türkiye ve bir Kuzey Avrupa ülkesi olan Birleşik Krallık gibi farklı dinamiklere ve kültürel özelliklere sahip iki ülkenin kıyaslamalı bir analizini gerçekleştirerek toplumsal eşitsizlikleri görünür hale getirmek amaçlanmaktadır. Birleşik Krallık daha bireysel bir toplum özelliği gösterirken, Türkiye daha toplulukçu bir kültüre sahiptir (Kağıtçıbaşı & Çemalcılar, 2014). İki ülkenin farklı kültürel dinamiklere sahip oluşu da zaman kullanımında kültürel farklılıkların görülmesine olanak sağlayacaktır.

Uluslararası literatürde yaş ve yaşlanma bağlamında sıklıkla ele alınan toplumsal cinsiyet çalışmalarının ulusal literatürde hak ettiği değeri göremediği tespit edilmiştir (Arun, 2018). Bu çalışmada hem toplumsal cinsiyet hem de yaş bağlamında zaman kullanımı verilerine bakılarak iki ülkenin yaşam stratejilerindeki farklılıklar tespit edilmektedir. Ayrıca Türkiye ve Birleşik Krallık'ı bireylerin zaman kullanımını açısından kıyaslayarak, farklı kültür ve dinamiklere sahip toplumlarda, toplumsal cinsiyet temelinde farklılıkları ve benzerlikleri çözümleyerek, ulusal literatüre özgün bir çalışma sunmak ve sosyal politikalar üretilirken kullanılabilir bir kaynak oluşturmak amaçlanmaktadır.

Giriş başlığı altında çalışmanın amacının ortaya konulmasının ardından bir sonraki bölüm olan genel bilgiler başlığı altında çalışmanın kuramsal çerçevesi olarak Giddens'in sosyal yapılaşma kuramı çerçevesinde fail ve yapı kavramlarından bahsedilecektir. Buna ek olarak toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılmasına yer verilmektedir. Daha sonra araştırmanın kapsamı için önem taşıyan zaman, alan, aktivite, yaş ve yaşlılık kavramların ardından Türkiye ve Birleşik Krallık'ın nüfus yaşlanma dinamiklerine yer verilmektedir. Zaman kullanımının toplumsal ve bireysel olarak önemini ortaya koyulmasının ardından ulusal ve uluslararası literatür taraması sonucu elde edilmiş bilgilere yer verilmektedir.

Gereç ve yöntem başlığı altında çalışmanın metodolojik yaklaşımına değinilmiştir. Başka bir ifade ile bu bölümde literatür ve sunulan kavramsal çerçeve etrafında şekillenen araştırma sorusu temel alınarak, gerçekleştirilen çalışmanın yöntemsel haritası açıklanmaktadır. Bu bölümde çalışma için izlenen tüm aşamalar ele alınmış olup örneklem, veri toplama aracı, operasyonel tanımlar, çalışmanın ampirik modeli, analiz teknikleri, sınırlılıklar, kapsama ve dışlama kriterleri ve etik gibi tüm süreçlerden detaylıca bahsedilmiştir.

Bulgular başlıklı dördüncü bölümde gereç ve yöntem bölümünde bahsedilen metodolojik yaklaşımlarla, TÜİK ve CTUR tarafından toplanmış olan Türkiye ve Birleşik Krallık 2014-2015 zaman kullanım araştırmalarına ait ulusal düzeyde kapsayıcı olan verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tartışma bölümü, çalışmanın bulgularının literatüründeki diğer çalışmalarla karşılaştırılmasını içermektedir. Çalışmanın bu bölümünde zaman kullanımını açısından bakılarak toplumsal eşitsizlikler ortaya konulmuştur.

Sonuç ve öneriler başlığı altında gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları ve bu sonuçlar ışığında araştırmacılar ve politika üreticilerinin yanı sıra TÜİK zaman kullanımı verilerini hazırlayan uzmanlar için çalışma sırasında karşılaşılan zorluklardan yola çıkarak sunulmuş öneriler bulunmaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

Bu bölümün temel amacı bu çalışmanın teorik çerçevesini ortaya koymak ve çalışmanın bağlamını açıklamaktır. İlk olarak araştırma için hangi teorik yaklaşımın kullanıldığı ve niçin bu yaklaşımın tercih edildiği açıklanamaktadır. Daha sonra çalışma için önemli kavramların belirtilmesinin ardından Zaman kullanım çalışmalarının bireysel ve toplumsal açıdan önemi detaylıca anlatılmaktadır. Bu bölümde ayrıca ulusal ve uluslararası literatürden zaman kullanımı çalışmaları paylaşılmaktadır. Son olarak ise zaman kullanım enstitüleri ve zaman kullanım anketlerinin dünya’da gelişiminin nasıl olduğu gözler önüne serilecektir.

2.1. Teorik Arkaplan

Teoriler, toplum içerisinde bulunan karmaşık gerçeklikleri ortaya çıkararak anlamlandırmayı ve açıklamayı denemektedirler. (Passuth & Bengtson, 1988; Novak, 2006). Bu nedenle elde edilen bulguları anlamlandırabilmek için teoriler çerçevesinde bulguları okumak önemlidir. İlerideki bölümlerde çalışmanın sınırlarını ortaya koymak üzere, çalışmada sıkça kullanılacak olan zaman, alan ve aktivite gibi çalışma için oldukça önem taşıyan kavramların nasıl ele alındığına değerlendirilecektir. Kavramsallaştırmalar, Giddens’in sosyal yapılaşma kuramındaki haliyle, zaman kullanım alanlarının çözümlemesi yapacak biçimde kullanılarak Türkiye ve Birleşik Krallık arasındaki farklılık ve benzerlikleri görünür hale getirecektir. Toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması ise kadın ve erkek arasındaki toplumsal eşitsizliklere ışık tutarak bireylerin zaman kullanım tercihlerinin anlaşılmasını mümkün kılmaya yardımcı olacaktır.

Teorilerin her biri özel bir bakış açısı ile toplum içerisinde yaşayan bireylerin sosyal davranışlarına (eylemlerine) odaklanmaktadır. Bazı teoriler bireyler ve onların kişisel ilişkilerini ele alırken, bazı teoriler bütün toplumu inceleyerek nedensel bir çerçeve oluşturmayı daha doğru bulurlar. Bazı teoriler ise toplumsal ve sosyal olayların bireyler üzerindeki etkilerine odaklanmayı tercih ederler (Novak, 2006).

Modern toplumların karmaşık yapısını çözümlmek ve anlamak için ise hem mikro hem de makro bakış açılarını birleştiren teoriler ortaya çıkmıştır (Kaase, 1986). Bu teorilere

örnek olarak çalışmanın da iskeletini oluşturan kuramlardan; Giddens'in sosyal yapılaşma kuramı verilebilir. Bourdieu'nun alan teorisi, Giddens'in sosyal yapılaşma teorisi gibi güncel teoriler, bireylerin (çoğu zaman) bilinçsizce sosyal ortamlarını yeniden üretmeye, eylemlerini o yönde seçmeye nasıl yönlendirildiğine odaklanmaktadır (Bourdieu & Passeron, 1977; Giddens 1984; Bourdieu, 1989; Layder, 1997) .

Çalışmada çağdaş sosyal kuramcılarının görüşmeleri ile çerçeve oluşturulmasının ana sebebi zamanın saatle ölçülmeye başlamasının modernleşmenin getirisi olan teknoloji ve makineleşmeyle mümkün olmasıdır. 1980'lerin sonunda endüstrileşme sonucu saatlerin seri üretimi ile birlikte zaman mekandan ayrıldı ve modernite sosyal bilimler için oldukça önemli bir çalışma alanı haline geldi (Giddens, 1994; Giddens 2013). Bireylerin hangi eyleme ne kadar zaman harcadığı dakika bazında ölçülebilir hale geldikten sonra, zaman kullanımı ölçülebilir hale gelmiş ve zaman kullanım çalışmaları hızla yaygınlaşmıştır. Modernleşmenin bir getirisi olan zamanı ve bireylerin zaman kullanım tercihlerini anlamak için modern toplumlar üzerinde çalışmalarını yürütmüş olan toplumbilimcilerin kuramlarını irdelemek daha anlamlı bir adım olacaktır. Fakat öncesinde modern toplumla ilgilenen kuramcılarının sosyal yapı ile ilgili etkilenmiş oldukları Marx'tan kısaca bahsetmek bağlamın anlaşılması için gerekmektedir.

Marx sosyal yapı tabirini kullanmadığı halde sosyal yapı ile açıkça ilgilenmiştir. Marx'ın bununla ilgili en ünlü ifadelerinden biri şudur: “Erkekler tarih yazıyor, ancak istedikleri gibi yapmıyorlar; kendi seçtikleri şartlar altında değil, geçmişte doğrudan karşılaşılan, verilen ve aktarılan şartlar altında yapıyorlar ” (Marx & Engels, 1975 akt. MacRaild & Taylor, 2004: 81). Burada, bireyleri bazı eylemlere diğerlerinden daha ulaşılabilir kılan sosyal unsurlar olduğu iddia etmektedir. İnsanların kendilerini içinde bulunduğu koşullar Marx'a göre “maddi” durumları tarafından belirlenmektedir. Bununla (çoğunlukla) üretim sistemindeki yerlerini ya da işlerinin ne olduğunu kastmaktadır. Bir toplumda çalışmanın örgütlenme şekli, farklı gruplar ya da sınıflar yaratır ve Marx için, her birey kendine özgü özelliklerden bağımsız olarak bu sınıfların bir parçasıdır (MacRaild & Taylor, 2004).

Fransız çağdaş toplumbilimci Pierre Bourdieu ve İngiliz çağdaş toplumbilimci Anthony Giddens'in Marx'ın görüşlerinden etkilendikleri fakat ikisinin bu teori ile ilgili

yorumlarının birbirinden farklı olduğu görölmektedir. Bourdieu'nun neo-Markist yaklaşımı tazmin edici görüşleri nedeniyle bireylerin yaşam tarzından kaynaklanan bireysel tercih olasılığına fazla değinmemiş olduğu görülürken (Turner & Edmunds, 2002 akt. Arun, 2010), Giddens'in sosyal yapılaşma kuramının temelini Marx'ın görüşlerine eleştirel bir bakış açısı ile bakması oluşturmaktadır (Giddens,1973; Giddens, 1984 akt. Layder, 2005).

Teorik arkaplanı oluşturan perspektif ve kuramlardan kısaca bahsederek, çalışma için bu kuramların seçilmiş olmasının gerekçelerinin paylaşılmasının ardından, bahsi geçen kuramlardan söz etmek gerekmektedir. Bir sonraki bölümde ilk olarak Giddens'in sosyal yapılaşma kuramı ele alınacaktır.

2.1.1. Sosyal Yapılaşma Kuramı

Sosyal yapılaşma teorisi Giddens'in sosyoloji literatürüne sunmuş olduğu önemli kazanımlardan biridir. Bu kuram ile birlikte Giddens failin eylemlerini sosyal yapı bağlamında açıklayan ve sosyal eylem ile yapıyı bütünleştiren teorik bir mekanizma geliştirmiştir. Giddens'a göre sosyal yapı ve bireysel eylemler bir paranın 2 yüzü gibidirler. Zaman ve alan içindeki eylemlerimiz toplumsal yapıyı oluşturur, şekillendirir ve değiştir. Yapılar eylemleri mümkün kılar. Bu ikisinin ilişkisine yapılaşma (structuration) adı verilir (Giddens, 1984; Giddens, 1991).

Fail (Agency) mikro sosyolojik bakış açısıdır. Türkçe'de eden ve yapan, anlamlarına gelmektedir (sozluk.gov.tr, Erişim tarihi; 28.05.2019). Bireyin toplumda seçimler yapma yeteneği ile hiçbir şey tarafından yönlendirilmeden, tamamen özgür iradeleri ile eylemlerini gerçekleştirebileceklerine vurgu yapan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre her fail, seçim yapma (olaylara müdahil olma), etkileme ve seçimden vazgeçme kabiliyetine (capability) sahiptir. Her fail aynı zamanda kendine ve başkalarına karşı saygılı olma ve izleme yeteneğini ifade eden anlayışlılık (knowledgeability) özelliğine sahiptir. Bunun yanında her failin bir kimliği (identity) vardır. Failin kimliği kendini sosyal yapının ortasında nasıl görüdüğu sorusunun yanıtına eşdeğerdir. Son olarak her failin bir rutini (routine) vardır. Rutinler bilinçdışı faaliyet kaynaklarının en aza indirgenmesi ile psikolojik olarak bağlantılıdır. Günlük olarak ihtiyaç duyduğumuz sosyal faaliyetlerin baskın şeklidir (Giddens, 1984).

Yapı (Structure) makro sosyolojik bakış açısıdır. Teoriler, yapının bireylerin davranışlarının o yapıya adapte olması ile (örneğin, toplumun toplumsal cinsiyet rolleri veya sosyal sınıfla ilgili beklentisine uyma) büyük ölçüde belirlendiğini savunur. Giddens, bir bireyin özerkliğinin, failin uygulaması için korunmuş ve uyarlanmış olan sosyal yapıdan etkilendiğini savunur (Giddens,1986). Yapılaşma teorisi, yapı- fail ve mikro-makro perspektiflerin rekabetçi görüşlerini çözerek insanların sosyal davranışını anlamaya çalışır. Bu, fail ile yapı arasındaki bağlantının meydana getirdiği süreci inceleyerek elde edilebilir (Giddens, 1984).

Yapılar kurallar ve kaynaklar olmak üzere 2 unsura sahiptirler. Kurallar normlar, gelenekler ve yasalardır. Kaynaklar ise ekonomik kaynaklar, kıt kaynaklar ve güçtür. Bu unsurlar eylemleri değiştirebilirler ya da yeniden üretebilirler. Bu düzen yeniden üretim için çatı oluşturarak, insanların eylemlerini tahmin edilebilir hale getirmektedir. Bireylerin eylemleri toplumsal yapıların oluşumu ve değişiminde bir etkiye sahiptir. Yapılar ise bireylerin eylemlerini mümkün kılma ve sınırlama gücüne sahiptir. Bu duruma yapı ikililiği adı verilmektedir. Kurallar sistemin nasıl işlediğini anlamak için gerekli iken, kaynaklar ise dağılımı açısından insanların içinde bulunduğu grubu ve toplumsal konumunu belirlemektedir (Giddens, 1984).

“Vakit nakittir“ sözü bir çok dile bu nedenle geçmiş olabilir. Modern toplumlarda zaman tıpkı para gibi bir kaynak olarak değerlendirilmektedir. Literatürde yer alan eleştirilerden biri şudur; yapısal değişime insan eylemleri sebep olabilir çünkü her bireyin seçim kabiliyeti bulunmaktadır. Eğer insanlar nasıl davranabileceklerini ve yapacakları eylemleri (aktiviteleri) seçebiliyorsa neden insanlar benzer şekilde hareket ederler? (Cohen,1989). Buna yanıt olarak Giddens, insanlar toplum içindeki konumlarını bilmek isterler. Toplum içinde edindikleri konumu ise benimserler. Başka bir ifade ile insanlar toplum içinde buldukları rolleri bireysel olarak kabul ederler ve o rollere bağlı olarak eylemlerine karar verirler. Sonuç olarak, sosyal yapı insan eyleminin dışında doğal bir dengeye sahip değildir. Çünkü sosyal yapı sosyal olarak inşaa edilmektedir (Giddens, 1991; Bryant & Jary, 2014).

Faillerin zamanlarını nasıl kullandıklarının onların yaşlanma deneyimleri için önemli olduğu gibi sosyal ve toplumsal değişim süreci için de önem taşıyan bir konu olduğuna değinen çalışmalar da literatürde yer almaktadır (Elder, 1994)

Giddens'in sosyal yapılaşma kuramından esinlenerek yapılabilecek çıkarımlardan bir tanesi; bireylerin zaman kullanım tercihlerinde sosyal yapının nasıl bir rolü olduğunu ve bireylerin zamanlarını hangi aktivitelere ayıracıklarının, onların sosyal yapı içerisindeki konumlarını belirlerken aynı zamanda zaman kullanım tercihlerinin onların mevcut konumlarından da kaynaklanıyor olabileceğidir. Dolayısı ile burda fail ve sosyal yapı arasındaki etkileşimden dolayı zaman kullanımı hem bireylerin sosyal yapıdaki konumunu belirler hem de sosyal yapı bireylerin zaman kullanım tercihleri üzerinde söz sahibidir. Giddens bunların yanı sıra bireysel eylemlerin toplumda ve sosyal yapıda meydana getirebileceği değişime ışık tutmaktadır. Giddens'a (1984) göre failerin eylemleri sosyal yapıyı dönüştürebilmektedir. Örneğin, toplum içerisindeki bireyler zamanlarını televizyon karşısında geçirmeyi tercih ettikleri bir sosyal yapı ile bunun yerine gönüllü bir faaliyete katılmayı tercih ettikleri bir sosyal yapının aynı olmayacağı açıktır. Bu yönleri ile Giddens zaman kullanımının, failerin eylemleri ile ölçülebilirliği konusunda ilham veren toplumbilimcilerdendir (Adam, 2013).

Bourdieu'ya (1990) göre araştırmacılar hem yapıyı hem de eyleyeni (faili) ihmal etmemeli yapının inşaacılığını ortaya çıkaran bir misyona sahip olmalıdır. Bunun yanı sıra araştırmacı nesnesi ile kurduğu ilişki de kendisinin de oyunun bir parçası olduğunu göz ardı etmemelidir. İncelenen olay ve etki ile ilgili her türlü değişken gözden geçirmeli, yapı ve birey arasındaki karşılıklılığı hesaba katmalı ve çalışmasının her aşamasını geri dönüşler yaparak sınamalıdır bir araştırmacı, yani düşünümsellik anlayışını barındırmalıdır (Deer, 2014). Bu yönleriyle Bourdieu'nun etkilerinin Giddens'in sosyal yapılaşma kuramında görüldüğünü söylemek mümkündür.

Giddens'in yapılaşma teorisine dair bilgilerin ve çalışma için yapılaşma teorisinin önemini paylaşılmasının ardından, bir sonraki bölümde toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması başlığı altında toplumsal cinsiyete duyarlı çalışmaların toplumsal eşitsizliklerle mücadece için öneminden bahsedilecektir.

2.1.2. Toplumsal Cinsiyetin Ana Akımlaştırılması

Literatürde toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının bütün politikaların tasarım ve uygulama süreçlerine dahil edilmesi toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması olarak adlandırılmaktadır (Çelik & Ertürk Atabey, 2013). Toplumsal cinsiyet perspektifine duyarlı olarak zaman kullanımının ele alınmak önemlidir. Çünkü zaman kullanımı ile ilgili istatistiksel veriler, kadın ve erkekler arasındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliğini incelemek için iyi bir araçtır. Özellikle de ücretli ve ücretsiz çalışmaların dağılımında kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği görünür kılabilmektedir (Gershuny and Sullivan, 1998; Hufton, 1999; Ra' ldua-Martin, 2001 akt. Moreno-Colom, 2017). Birçok araştırma, çalışma gününün merkezîyetçiliğinin, günlük yaşam ve refahı etkilediğini ortaya koymaktadır (Sayer, 2010; Moreno-Colom, 2017).

Toplumsal cinsiyet rolleri; bir bireyin içinde doğup, büyüdüğü ve içinde yaşadığı toplumun kültürü; bir kadın ve erkeğin nasıl davranışlar sergileyebileceği, nasıl bir düşünce biçimi benimseyebileceği ve nasıl hareketlerde bulunacağına ilişkin beklentileri ortaya koyarak, o toplumda yaşamını sürdüren kadın ve erkeğe biçilen toplumsal cinsiyet rollerini belirlemektedir (Akın ve Demirel, 2003; Üner, 2008; Powell & Greenhaus, 2010).

Toplumsal Cinsiyet, zamanın nasıl dağıtıldığını ve kullanıldığını açıklamak için önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsiyete dayalı işbölümü, kadınlar ve erkekler için farklı kariyer yolları çizmeye devam etmekte ve cinsiyet eşitsizliğini pekiştirmektedir. Ev işlerini ve ailenin bakımını yapmak için geleneksel olarak kadınlara atfedilen sorumluluk, kadınların ücretli iş ve serbest zaman için kullanabilecekleri zamanı kısıtlayabilmektedir. Öte yandan erkekler için ücretli çalışma sorumluluğu, evliliklerine olan az bağlılıklarını haklı çıkarmak için kullanılmış ve bu süre zarfında kendi kişisel zamanlarını korumaya devam edebilmişlerdir (Osmond & Thorne, 1993).

Bireylerin ilk eğitimini onları dünyaya getiren ailesi tarafından aldığı göz önünde bulundurulduğunda bireylerin ailesinin sahip olduğu kültürel özellikler, içerisinde bulunduğu toplumsal çevre ve eğitim seviyesine göre, kız ve erkek çocuklar cinsiyetlerine uygun roller kazanmakta ve bu rollerle eşleşen toplumsal cinsiyet kimlikleri edinmektedirler. Bu toplumsal cinsiyet rollerine göre kadınlar için daha çok

ev işlerini yürütmeleri, çocuk ve yaşlı bakımı yerine getirmeleri öne çıkarken erkekler için istihdama katılarak toplumun iş gücünü oluşturmalarını içeren rollerin, aile ve ev ile ilgili olan rollerinden daha fazla ön planda olduğu görülmektedir (Powell & Greenhaus, 2010).

Toplumsal cinsiyet rolleri bireylerin yaşamlarını sürdürmekte oldukları toplumun yapısından, sosyal, kültürel ve siyasal özelliklerinden ve bireylerin en yakın çevresini oluşturan ailelerinin yapısından, ailenin eğitim seviyesinden, sahip olduğu statüden, gelir düzeyinden etkilenmektedir. Bu açıdan bakıldığında toplumun ve ailenin yapısında meydana gelen her bir değişimin bireylerin sahip olduğu toplumsal cinsiyet kimliğinde ve toplumsal cinsiyet rollerinde değişimlere neden olabilmektedir. Ayrıca farklı toplumsal yapılar içerisindeki kadınların toplumsal cinsiyet rolleri farklı olabilmektedir (Kandiyoti, 1994; Kandiyoti, 1997). Ayrıca toplumsal dönüşüm ile birlikte toplumsal iş bölümünde de değişimler meydana gelebilmektedir (Özbay, 2011; Özbay,2015)

Toplumsal cinsiyet rollerini bilmek kadınların ve erkeklerin günlük yaşam içerisinde hangi faaliyetleri yerine getirmelerine dair toplumun beklentisini görebilmektir. Toplumsal eşitsizlikleri okumak için göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ayrıca güncel çalışmalarda toplumsal cinsiyetin yaş faktörü ile kesişimselliğinden bahsedildiği görülmektedir (Naples,2009; Pamuk, 2018). Çifte tehlike (Double jeopardy) olarak adlandırılan bu durum toplumsal düzende daha dezavantajlı olabileceğine işaret etmektedir. Örneğin; dul ve yaşlı (Arun, 2011), yaşlı ve kadın (Pamuk, 2018), yoksul ve yaşlı (Karadeniz & Öztepe, 2013). Dolayısı ile modeller oluşturulurken yaş, toplumsal cinsiyet, medeni durum ve gelir faktörleri bu tarz bir eğilimin bireylerin zaman kullanım dağılımlarında olup olmadığını görmek için önemlidir.

Vandecasteele (2010) tarafından yapılan çalışma sonucunda riskli yaşam olaylarının tüm sosyal tabakalaşma grupları için aynı yoksulluğu tetikleyici etkiye sahip olup olmadığı veya önemli hayat geçişlerinde kümülatif dezavantaj süreçlerinin geçerli olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Sonuç olarak ise en savunmasız sosyal grupların, yaşam içerisindeki bir çocuğa sahip olmak gibi önemli olayların yoksulluğu tetikleyici etkisinden daha fazla etkilendiğini görülmüştür. Öte yandan, iş kaybı daha genel bir yoksulluk tetikleyicisidir ve bu da herkesin yoksul olma riskini büyük ölçüde arttırdığı

tespit edilmiştir. Ayrıca, eşle ayrılma, eşi kaybetme ya da birlikte yaşanan partner ile ayrılma durumlarının, tüm eğitim seviyelerindeki insanlar ve tüm sosyal sınıflar için yoksulluğu tetikleyen bir etkiye sahip olduğu gösterilmiştir. Kadınların bu olaylardan daha olumsuz etkilenme riskleri ve dolayısı ile yoksulluk riskleri daha fazladır (Vandecasteele, 2010).

Dezavantajların kümülatifliği ile ilgili bir başka çalışmada ebeveynlerden dolayı sahip olunan erken avantajın faydalı fırsat yapılarına erişimi arttırdığı ancak bu durumun yaşam seyri içinde eğitim ve öğrenimle değişebileceğini söylemektedir (Angela, 2006).

Teorik arkaplan adlı bölümün sonuna gelirken oluşturulmuş bu teorik çerçeve doğrultusunda çalışmanın kavramsal çalışma kapsamı için önemli kavramlar altında çalışma için önem taşıyan ve sık sık kullanılan zaman, alan ve aktivite (eylem) kavramlarını açıklamak faydalı olacaktır.

2.2. Çalışma Kapsamı için Önemli Kavramlar

2.2.1.Zaman Kavramı

*«Terakkî saatin tekâmülüyle başlar.
İnsanlar saatlerini ceplerinde gezdirdikleri,
onu güneşten ayırdıkları zaman medeniyet en büyük adımını attı.
Tabiattan koptu.
Müstakil bir zamanı saymaya başladı.
Fakat bu kadarı kâfi değil.
Saat zamandır, bunu düşünmemiz lazım! «*

Ahmet Hamdi Tanpınar, 1961

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın (1961) yazmış olduğu bu şiirde ifade ettiği gibi insanlar endüstrileşme ile birlikte saatleri ceplerinde gezdirip, kollarında taşımaya başladıktan sonra, bir zaman ölçüm aracı olarak tasarlanan saati, zamanla karıştırmaya başladılar. Oysaki zaman saatten ibaret değildir. Zaman kavramındaki değişimi görebilmek için tarihsel bağlamda zaman kavramını incelemek önemlidir.

İlkel toplumlarda zaman kavramının doğa olaylarına dayandığını ve geri dönüşümlü bir zamana inanıldığını söylemek mümkündür. Her gün güneş doğar ve tekrar batar, başka bir ifade ile söyleyecek olursak günler sürekli tekrarlanır (Lévi-Strauss & Layton, 1963 akt. Giddens, 1979). Zaman geçirme fikri ise, uzak atalarımızın yaşlanma ve ölümün kendi türündeki varlıkların kaçınılmaz kaderi olduğunun anlaşılmasıyla oluşmuştur. Türlerimizin gelecekte karşılaşılabilecekleri olasılıklara hazırlanmak için hafızalarını kullanabilecek bir grup olarak insan kimliğini ortaya koyduğundan beri yaşam, yaşlanma, ölüm ve zamanın birbirine yakın bir fikir topluluğunu oluşturduğu düşünülmektedir (Fraser, 1987). Yazının icadı ile birlikte insanoğlu geçmiş ve geleceğin varlığının farkına varmış ve zamanın doğrusal, sürekli ileri doğru giden bir yapısı olduğunu düşünmeye başlamıştır (Lévi-Strauss & Layton, 1963 akt. Giddens, 1979).

Modern öncesi toplumlarda, zaman ve mekan birbirinden bağımsız değildir. Mekanik saatin ilk icat edildiği yıllarda, insanlar saat kulelerini göremediklerinde saatin kaç olduğuna dair bir fikirleri olmamaktadır. Endüstrileşme ile seri üretim mümkün hale geldikten sonra saatin kullanımı yaygınlaşmıştır. Zaman aralıklı (interval) olarak ölçülmeye başlanmış ve zaman standartlaşmıştır. Bu durum modern toplumların oluşmasına yol açmıştır (Giddens, 2013; Peters, 2013). Elias (1988)'a göre; "Sosyolojik olarak zamanın koordine edici ve bütünleştirici bir işlevi vardır" (Elias, 1988, ss.19; akt. Breidenstein & Rademacher, 2013). Saatin bir zaman ölçütü olarak kullanılmaya başlaması ile birlikte, modern öncesi toplumların aksine yapılan aktiviteler için belirli zaman dilimleri belirlenebilir hale gelmiştir. Bu durum modern toplumların oluşmasını mümkün kılmıştır (Giddens, 2013; Peters, 2013).

Zaman kültüre göre farklılık gösterebilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı kültürlerde acele etme, hoyratlık ve ruh yoksunluğunun bir işareti iken bazı kültürlerde zekâyı ve önemi gösteren bir işarettir. Kırsal bölgede yaşayan birisi sizi "bu akşam" diyerek yemeğe davet edebilir, kent sakini için ise "bu akşam" gibi bir terim zamanla ilgili yetersiz bilgi içeriyor olabilir. Çinliler tarihsel olarak zaman ve doğanın, niteliksel olarak keşfedilecek dinamik ve canlı bir sistem olarak tasarlanmış olan organik natüralizmi benimsemişlerdir. Çinliler benimsemiş oldukları zamanın doğal olduğu düşünlerine rağmen modenleşme ile birlikte saat ile hayatlarını düzenlemeye

başlamışlardır. Bir kültür modernize olduğunda sistematik olarak değişir. Modern olmak demek, doğanın eylemlerinden ziyade insan faaliyetleri tarafından zamanın düzene girmesi anlamına gelmektedir (Robinson & Godbey, 2010).

Yaşla birlikte zaman algımızda değişiklik olmaktadır. Bir insan aynı kitabı aradan 10 yıl geçtikten sonra okuduğunda aynı şeyleri hissetmeyebilmektedir (Yahyaoğlu, 2013). Okuyan birey ve kitap aynı olmasına karşın aradan geçen 10 yıl ile birlikte kişinin algısı değişkenlik gösterebilmektedir. Bunun yanında hislerimiz zamanı algılaşımızı etkileyebilmektedir. Başka bir ifade ile bunu açıklayacak olursak; sevdiğiniz biri ile vakit geçirirken zamanın nasıl hızlı aktığını fark etmezken bir an önce bitmesini istediğiniz durumlarda zamanın akmak bilmiyormuş gibi gelmesi bu yüzdendir. Tüm bu nedenler doğrultusunda zaman, kültürel ve bireysel olarak yeniden tanımlanabilen karmaşık bir kavramdır denebilir.

Zaman, modern toplumlar için bir kontrol ve organizasyon mekanizmasıdır. Foucault, iktidar ve gözlem kavramlarını ele alarak literatürde iktidar ve otoriteyi ele alan araştırmacılara ilham kaynağı olmuştur (Burchell ve ark., 1991; Demir, 2009). Foucault'un görüşüne göre iktidarın toplumun her kesimini, her kitlesini gözlemleyerek kontrol altında tutma yönünde bir isteği vardır (Foucault, 1991). Foucault'un çalışmaları iktidarın sahip olduğu güç ile hakimiyet kurma şekilleri ve toplumu disipline etme teknikleri üzerinde durmaktadır (Gordon ve ark., 1987; Lemke, 2015; Dean, 1996).

Foucault'un zamanı toplum üzerinde kontrol mekanizması kurmak ve bireyleri disipline etmek için kullanılan bir araç olarak tanımladığına dair bir kaynak bulunmamaktadır. Fakat zamanın günümüzdeki dinamikleri ve insanların için çok değerli bir kıt kaynak oluşu göz önünde bulundurulduğunda, zaman kullanımı ile ilgili çalışmaların iktidarın kullanabileceği bilgiler sağladığı görmezden gelinmemesi gereken bir toplumsal gerçekliktir. İktidarlar toplaman zaman kullanımı verileri ile toplumsal yapıyı koordine etmeye ve toplum üzerinde hakimiyet kurmaya yönelik değişiklikler ön görebilmektedirler.

1597'de Francis Bacon tarafından “bilgi güçtür” (“scientia potestas est”) önermesini ortaya atmasından bu yana bu gücün politik alandaki kullanımının önemi ve yaratacağı avantajlar ele alınmaktadır (García, 2001). Küreselleşen bilgi toplumlarında (Drucker, 2012) toplumu bir kulenin tepesinden ya da kameralarla cam bir ekranın ardından uzaktan gözlemek yerine toplumu oluşturan bireylerden alınan bilginin gücünü kullanarak onların hareketleri tahmin edilebilir. Günümüzde bu bilgiler aracılığı ile toplum üzerinde hakimiyet kurma ve toplumun kaynaklarını değerlendirme (Townley, 1993) düşüncesi daha da ön plana çıkmaktadır.

Durée kavramı Fransızcada süre anlamına gelmektedir. Giddens için ise durée sosyal hayatın ve anların tekrarlanmasıdır. İnsan eylemleri durée'nin rutin bir özelliğidir. Bireylerin sosyal eylemlerinde üretilen ve yeniden üretilen farklılıkların sanal bir sırası olarak karşımıza çıkar. Bu rutinler sosyal hayatın görevleri, işleri ve durmadan yinelenen fenomenlerini ifade etmektedir. Rutinin tekrarlanması sosyal yeniden üretimin önemli bir yönüdür ve failerin eylemlerine bağlıdır (Giddens,1984; Adam, 2013).

Vakit nakittir, zaman harcamak, dakiklik, uyku zamanı, çalışma zamanı gibi sözcükler ve söz öbeleri modernleşmeden sonra dillere geçmiştir (Urry, 1994). Bu kavramlar zamanın harcanacak veya gelir elde edilebilecek bir kaynak gibi görülmesinin yanında insan eylemlerine göre zamanı sınıflandırıp bölme eğilimini de göstermektedir (Giddens,1984). Nitekim zaman kullanım araştırmalarında da bireylere hangi aktiviteye ne kadar süre ayırdıkları sorularak, zamanlarını nasıl kullandıkları görülmek istenmektedir.

Endüstrileşme ve modernleşme ile zaman kavramının uğradığı bu dönüşüm sonucunda zaman kavramı daha sistematik bir hal almış ve üretken, öz bakım ve dışavurumcu olmak üzere yapılan aktivitelere göre zaman sınıflandırılmıştır. Ücretli iş, evişleri ve aile bakımını kapsayan zaman üretken olarak sınıflandırılmıştır. Kişisel zaman öz bakım olarak, serbest zaman ve seyahat zamanı ise dışavurumcu olarak sınıflandırılmıştır (Robinson & Godbey, 2010).

Robinson & Godbey (2010)'e göre zaman kavramı:

- 1- Ücretli İş, Sözleşmeli Zaman : İş
- 2- Ev İşleri ve Aile Bakımı : Temizlik yapmak, yemek yapmak, yaşlı bakımı, çocuk bakımı, alışveriş vs.
- 3- Kişisel Zaman : Yemek, uyku, kişisel bakım.
- 4- Serbest Zaman : Televizyon, sosyal medya, eğitim, okuma, sosyalleşme, kültür, dinlenme, spor, gruplaşma v.s.
- 5- Seyahat Zamanı: Herhangi bir amaçla yapılan ulaşım ve seyahat aktivitesi.

Bu tanımda da görüldüğü üzere ativitelere göre zaman kavramının somutlaştırılması mümkün hale gelmektedir. Çağımızın teknolojik imkanları ile zaman mekandan tamamen ayrılmıştır. İnsanlar, fiziksel olarak gitmedikleri yerlere internet aracılığı ile bilgi aktarıp, alabiliyorlar. Sosyal medya ve internet kullanım aktiviteleri sırasında bireylerin dünyanın herhangi bir yerindeki bir kişi ile aynı anda aynı platformda bulunma imkanları olmaktadır. Bu gelişmeler zamanı mekandan ayırken faillerin eylemlerine daha çok bağlı hale getirmiştir. Bir insan tek bir tuşa basarak küresel etkiler yaratabilme gücünü elde etmiştir. Böylece zaman sosyal dünya içerisinde mekandan bağımsız faillerin eylemlerine odaklanan bir kavram olmuştur (Giddens, 1984; Giddens, 2013).

Zaman kavramının ele alınmasının ardından, çalışma için önemli olan bir diğer kavramdan, alan kavramından söz edilmesi gerekmektedir.

2.2.2. Alan Kavramı

Bourdieu'nun alan teorisi; "*değerler dünyası -values sphere-, ve yaşamın sürdüğü dünya -spheres of life conduct- arasındaki, hem Weber'e hem de Marx'a ait olan, ayrımlara dayalıdır*" (Arun, 2010: 37). Bireyler arasındaki eşitsizlikleri pekiştiren, değerler ve bireylerin içerisinde yaşadıkları toplum arasında ayrıma yol açan bir alan olarak zaman kullanım alanından söz edilebilir mi?

Bourdieu, alanda bir araştırmacı nasıl davranmalıdır, bunun için gereken adımlar nelerdir? sorusuna yanıt olarak, 3 temel adımdan bahsetmiştir. İlk olarak "*alanın, diğer alanlara göre konumunu belirleyen bir iktidar alanı olmalıdır*". İkinci olarak "*bu alan*

içerisinde pozisyonlar için mücadele eden failer olmalıdır”. Son olarak ise Bourdieu tarafından habitus olarak adlandırılan bireylerin içinde buldukları sosyal grup tarafından kendilerine aktarılmış olan değerler ile bireylerin hareket etme eğilimleri analizlerde göz önünde bulundurulmalıdır (Wacquant, 1989: 40; Arun, 2010:39).

Bourdieu'nun alan teorisinde bahsetmiş olduğu alanın çerçevesi sadece teoriler ile çizilememektedir (Arun, 2010). Bourdieu çalışmalarında pratiği olmayan teorinin doğrulanamayacağını belirtmiştir (Thomson, 2014). Bu bağlamda düşünüldüğünde alan kavramının bu çalışmadaki yerini belirleyebilmek için, Bourdieu'nun araştırmacının da oyunun bir parçası olduğunu unutmamasını gerektiği görüşünden yola çıkarak oyun metaforu ile sosyal hayattan örnekler verilecektir. (Bourdieu, 1990, Deer, 2014).

Üniversite sınavına hazırlanan iki öğrenciyi ele alacak olursak, sınava hazırlanmak için sahip olacakları sürenin de, sınav süresinin de aynı olduğunu düşünerek eşitliğin sunulduğu düşünülmektedir. Zaman eşitleyici bir unsur olarak kullanılırken aslında ayrıma sebep olan temel unsurlardan biri olabilir mi? Bu iki öğrencinin sahip oldukları imkanların yanı sıra, bu süreç içerisinde neler yaptıkları, zamanlarını nasıl kullandıkları muhtemelen sonuçlarını belirleyecektir.

Bu çalışma için zaman kullanım alanında bireylerin tercihlerinin (yaşam stratejilerinin), sosyal yapıları farklı olan iki ülkede nasıl farklılık ve benzerlikleri olduğu gösterilmektedir. Bunun için zaman kullanımını aktivitelere göre alanlara ayrılarak bireylerin zaman kullanım tercihlerini etkileyen faktörler incelenecektir. Burada aktiviteden ne kastedildiğinin anlaşılabilmesi için bir sonraki bölümde aktivite kavramından bahsedilmektedir.

2.2.3. Aktivite Kavramı

İnsanlar günlük yaşamlarını, isteklerini ve ihtiyaçlarını gidermek için sürekli olarak etkinlikler gerçekleştirerek şekillendirir. Ancak, onların istek ve ihtiyaçlarına göre hareket etme fırsatları; ilk olarak, doğal ve fiziki çevre, ikincisi, bireyin kendi kapasitesi ve yetenekleri ve üçüncüsü, sosyal kurumlar, sosyal düzenlemeler ve sosyal yasalar gibi yapılar ve son olarak da bireyler arasındaki ekonomik bağlantılar tarafından sınırlandırılır (Mårtensson, 1979; Hägerstrand,1982; Giddens, 1990).

Bireylerin çeşitli hedefleri ve stratejileri, farklı kaynakları ve yaşadıkları kısıtlamalar, her bir bireyin yaşamını farklı bir şekilde yaşamalarını sağlar. Bununla birlikte, insanların günlük aktivitelerinde bazı temel benzerlikler vardır. İnsanların fizyolojik ihtiyaçlara zaman ayırma zorunluluğu (uyku ve yemek gibi) yeryüzündeki kültüre ve yere göre farklılık göstermezken, belirli aktivite kalıpları ve ritimleri (ne zaman, nasıl, nerede, kiminle yemek yediği gibi) dünyadaki bölgeler arasında farklılık gösteren kültürel olarak oluşturulmuş kalıplara yol açabilir (Szalai, 1972). Bu nedenle araştırmalar, insanların faaliyetlerini nasıl düzenlediklerine göre hem farklılıkları hem de benzerlikleri ortaya çıkarabilecek yöntemler olduğunu iddia etmektedir (Ellegård, & Cooper, 2004). Bu çalışmada aktivite kavramı failerin gerçekleştirdiği her türlü eylemi ifade etmektedir (Giddens, 1984).

Bireylerin gerçekleştirdikleri eylemlere ayırdıkları süreler ile zaman kullanımı tercihleri ölçülürken yapılacak kıyaslamada yer alan Türkiye ve Birleşik Krallık demografik olarak yaşlanan ülkelerdir (Arun, 2014; Alpopi ve ark., 2019). Yaşlılık ve yaşlanma kavramının tanımlanması bu demografik dönüşüm dinamiklerin daha iyi anlaşılması açısından gerekmektedir.

2.3. Yaşlılık ve Yaşlanma Kavramları

Kronolojik olarak yaşlanma kavramını ele aldığımızda 65 ve üzeri bir yaşa sahip olan bireyler yaşlı olarak kabul edilmektedirler. Psikogeratrik yaşlılık dönemi tanımı ise Dünya Sağlık Örgütü tarafından 65 yaş ve üstü bireyler yaşlı, 85 yaş ve üzeri olan bireylerinse çok yaşlı olarak nitelendirilmesi sureti ile yapılmıştır (WHO, 1972). Gerontologların tanımı Dünya Sağlık örgütünün 1984 yılında yayınladığı çalışmaya göre yaşlılık 3 sınıfa ayrılmaktadır. Bu tanımda kronolojik olarak 65-74 yaş arasında bulunan bireyleri genç yaşlı, 75-84 yaş arasındakileri orta yaşlı ve 85 yaş ve üzerindeki bireyleri ise yaşlının yaşlısı olarak karşımıza çıkmaktadırlar (WHO, 1984).

Yaşlanma ise bir insanın hayatı boyunca devam eden sosyolojik (bireylerin yaşadıkları toplumda meydana gelen her türlü değişimin yaşlanma sürecine etkisi, bireylerin aldıkları eğitim, edindikleri statüler, buldukları toplumun norm ve değerleri v.s.) (Arun,2008; Nazlı,2016) , psikolojik (kişilerin algı ve tutumları) (Eyüboğlu ve ark.,2012), kronolojik (doğum tarihinden itibaren resmi işlemlerde kullanmak üzere

hesaplanan yaş) (Yahyaoğlu, 2013), fizyolojik (bireyin fizyolojik yapısında meydana gelen değişiklikler) (Özkayan & Arıoğul, 2007), biyolojik (hücresel anlamda bireylerin yaşlanma süreçleri örneğin telomer kısalması) (Nalbant, 2006), kültürel (bireylerin içinde buldukları kültürü içeren boyut) (Beğer & Yavuzer, 2012) , sosyo-ekonomik (bireylerin elde ettikleri gelir doğrultusunda yararlandıkları hizmetler, toplumun ekonomisine katkıları ve üretkenlikleri vs.) (Arun, 2014; Yumurtacı, 2013) ve psiko-sosyal (Yumurtacı, 2013) olmak üzere bir çok boyutu bünyesinde barındıran çok boyutlu bir süreçtir.

Yaşlanma ve yaşlılık kavramlarının açıklanmasının ardından, bir sonraki bölümde Türkiye ve Birleşik Krallık'ın demografik olarak nasıl bir dönüşüm süreci içerisinde olduğu paylaşılmaktadır.

2.4. Türkiye'nin ve Birleşik Krallık'ın Nüfus Yaşlanma Süreci

Tablo 2.1: Türkiye Ve Bazı Ülkelerdeki Yaşlanma Hızı

Ülkeler	%7 Oranına Ulaştığı Yıl	%14 Oranına Ulaştığı Yıl	Geçiş Süresi (Yıl)
Fransa	1865	1980	115
Almanya	1930	1975	45
Birleşik Krallık	1930	1975	45
ABD	1945	2020	75
Japonya	1970	1996	26
Türkiye	2007	2039	32

Kaynak: Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Beyaz Kitap, ss.6-7, akt. Acar & Kitapçı ,2008 ss.91; Birleşik Krallık ve Türkiye verileri güncellenmiştir (Office for National Statistic (2019); TÜİK (2018) Nüfus Projeksiyonları, 2018-2080 & Yıllara, yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus, 1935-2018)

Türkiye yaşlanma hızı açısından bakıldığında oldukça ön plana çıkan ülkelerden biridir, diyebiliriz. Öyle ki Arun (2014) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada yaşlı nüfus oranının %7 den %14'e ulaşması için geçen süre olarak bilinen yaşlanma hızı açısından Türkiye'nin Dünyada 2. Sırada yer aldığı gözler önüne serilmiştir.

Tablo 2.2. Birleşik Krallık Yıllara ve Yaş Grubuna Göre Nüfus, 1976-2046

	0-15 yaş (%)	16-64 yaş (%)	65 yaş ve üzere (%)	UK Nüfusu
1976	24,5	61,2	14,2	56.216.121
1986	20,5	64,1	15,4	56.683.835
1996	20,7	63,5	15,9	58.164.374
2006	19,2	64,9	15,9	60.827.067
2016	18,9	63,1	18,0	65.648.054
2026	18,8	60,7	20,5	69.843.515
2036	18,0	58,2	23,9	73.360.907
2046	17,7	57,7	24,7	76.342.235

Kaynak: Office for National Statistic (2019). Overview of UK population: July 2017.

Tablo 2.3. Türkiye Yıllara ve Yaş Grubuna Göre Nüfus, 2018-2080

	0-15 yaş (%)	16-64 yaş (%)	65 yaş ve üzere (%)	TR Nüfusu
1975	40,5	54,7	4,6	40.347.719
1985	37,5	58,1	4,2	50.664.458
2007	26,4	66,5	7,1	70.586.256
2016	23,7	68,0	8,3	79.814.871
2018	23,5	67,8	8,7	81.867.223
2023	22,6	67,2	10,2	86.907.367
2040	19,3	64,4	16,3	100.331.233
2060	16,9	60,4	22,6	107.095.998
2080	15,7	58,7	25,6	107.100.904

Kaynak: TÜİK (2018) Nüfus Projeksiyonları, 2018-2080 & Yıllara, yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus, 1935-2018

Birleşik Krallık'ta da Türkiye gibi nüfusun yaşlanma eğiliminde olduğu görülmektedir. Türkiye'de yaşlanma Birleşik Krallık'a oranla çok daha hızlı gerçekleşmesine karşın Birleşik Krallık'ta 2046 yılında ulaşılması beklenen 65 yaş ve üzeri nüfus oranına Türkiye'nin ulaşmasının 2080 yılında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Bu bağlamda çalışmada karşılaştırılmakta olan Birleşik Krallık ve Türkiye, demografik olarak yaşlanan ülkeler olmasına ve demografik dönüşümlerinin devam ediyor olmasına rağmen, Birleşik Krallık'ın şuan sahip olduğu yaşlı nüfus oranına Türkiye'nin sahip olmasının yaklaşık 30 yıl gibi bir süre alacağı tahmin edilmektedir. Birleşik Krallık'ın Türkiye'nin şu an yaşamakta olduğu evreleri daha önce yaşamış oluşu, refah seviyesinin yüksek oluşu açısından Türkiye ile kıyaslamalı olarak çalışılması önemlidir. Bunlara ek olarak bu iki ülkenin farklı kültürel dinamiklere sahip oluşu da zaman kullanımında kültürel farklılıkların görülmesine olanak sağlayacaktır. Ayrıca her iki ülkede de aynı

kaynağın rehber olarak alınması ile hazırlanmış ve aynı zaman dilimi içerisinde yürütülmüş Zaman Kullanımı Araştırmasının bulunması iki ülke verilerinin karşılaştırılabilir olmasına imkan vermiştir. Bir sonraki bölümde, zaman kullanımının öneminden söz edilerek çalışma için neden bu konunun seçilmiş olduğu anlatılacaktır.

2.5. Zaman Kullanımının Toplumsal ve Bireysel Açından Önemi

Zamanı nasıl kullandığımız kişisel gelişimimiz ve toplum içindeki yerimizi belirlemek için önemli fırsatlar sunar. Örneğin; bir insan müzik enstrümanı öğrenmek ve çalmak için zaman ayırırsa bu o insanda bir müzisyen olabilme potansiyeli oluşturabilir. Potansiyel kapasitemizi artırmak ve isteklerimizi yapabilmek için zamanı nasıl kullandığımız bireysel anlamda önemlidir. Ayrıca kazanmış olduğumuz her deneyim bizlerin gelecek yaşamına da iletilerek kümülatif bir deneyim ağı oluşturmakta ve yaşamımızı etkilemektedir. Araştırmalarda sosyo-demografik değişkenlerin rekreasyonel faaliyetler ve zaman kullanımı üzerindeki etkisinin ve bazı aktivitelerin serbest zaman memnuniyetini (psikolojik, eğitimsel, sosyal, rahatlama, fiziksel ve estetik serbest zaman tatmini) ve genel yaşam memnuniyetini etkilediği gösterilmiştir (Russinger, 2012).

Sosyal açıdan bakıldığında, serbest zamanı değerlendirirken yapılan aktivitelerin sosyal katılımı ve birliği teşvik ettiği görülmektedir (Alisch ve ark., 2018). Örneğin; rekreasyon faaliyetleri dezavantajlı grupların sosyal katılımında önemli bir rol oynamaktadır (Schnyder, 2018). Ayrıca, serbest zamanda yapılan etkinlikler, bireylerin beceri kazanmalarına ve yaşam doyumlarına ve sağlıklarına olumlu yönde etki ederek, yaşam kalitesini artırmaktadır (Wahl, 2012).

İnsanlar emekli olarak artık çalışmak zorunda olmadıklarında daha fazla serbest zamana sahiplerdir. Bu nedenle yaşlılıkta zaman kullanımı düşünüldüğünde çalışan insanlara göre serbest zamanın öneminin daha fazla olduğunu söyleyen çalışmalar ile karşılaşmaktayız (Hörl ve ark., 2008). Emeklilikte oluşan boşluğa düşme hissinden kaçınmak için yeni bir uğraşa sahip olmak önemlidir. Ayrıca çalışmalar serbest zaman aktivitelerimizden memnun kaldığımızda, genel yaşam doyumumuzun da yüksek olduğunu göstermektedir (Baltes ve Montada, 1996). Tüm bunlara ek olarak yaptığımız bedensel aktiviteler ve katıldığımız etkinlikler fiziksel olarak aktif ve zihinsel olarak formda kalmaya yardımcı olur (Hollneck, 2009), sosyal temasları ve sosyal katılımı

korur, özgüvene ve mutlu olmaya önemli ölçüde katkıda bulunur (Staundinger ve Schindier, 2002).

Zaman kullanımının hayatımıza kattıkları bununlarla sınırlı değildir. En önemlilerinden biri de bireylerin sosyal yapı içerisindeki pozisyonumuz belirlemesidir (Giddens, 1984; Bourdieu,1989). Bu yönü ile eşitsizliklerin görünür kılınması için önemli bir araçtır. Toplum refahı için de son derece değerlidir. Bireyler toplumsal kalkınmaya katkı sunduğu ölçüde toplum gelişecektir. Toplumunun ihtiyaçlarını karşılayarak, bireylerin ve toplumun refahını artıracak sosyal politikaların geliştirilebilmesi için bireylerin zaman kullanımlarına bakmak gerekmektedir. Böylece efektif politikaların geliştirilmesi mümkün olabilecektir (Merz,2010).

Zaman kullanımı ile sosyal politikalar arasındaki bağlantıyı ve zaman kullanımı verilerini hangi sosyal politikaları oluştururken rehber alabileceğimizi daha açık görmek adına bazı örnekler vermek faydalı olacaktır.

Aile ve zaman kullanım politikası: Aile politikaları oluşturulurken iş ve aile hayatı arasındaki dengeyi kurabilmek adına hane içi iş bölümü, eğitim, çocuk bakımı, yaşlı bakımı, bireysel yaşam koşulları ve stratejilerini görebilmemize imkan sağlayan zaman kullanımı verilerinden faydalanabilmek mümkündür (Merz, 2010).

Toplu taşıma, trafik, mobilite ve zaman kullanım politikası: Bir çok kaynak gibi sosyal refah devletinin sunması gereken yol ve ulaşım imkanları da sosyal eşitsizlikler içermektedir (Kramer 2005). Örneğin; sosyo-ekonomik durumu iyi olan bir birey acele etmesi gereken saatlerde kendi arabası ya da taksi gibi ulaşım araçları ile ulaşımını sağlayabilirken sosyo-ekonomik koşulları nedeni ile toplu ulaşımdan yararlanması gereken birey arasındaki eşitsizleri azaltmak adına işe gidiş ve işten çıkış saatlerine denk gelen zaman aralıkları belirlenerek toplu ulaşım imkanları artırılabilir.

Çalışma saatleri, işgücü piyasası esnekliği ve zaman kullanım politikası: Çalışma saatleri ve çalışma koşullarına ilişkin idari genel düzenlemeleri, belirli günlük çalışma süresi düzenlemeleriyle belirlemek için zaman kullanımı verilerinden yararlanılabilir (Merz, 2010).

Kentsel ve kırsal alanlarda zaman politikası: Kamu hizmetleri veren kurum ve kuruluşların ve özel sektör aracılığı ile yürütülen kamu hizmetleri veren firmaların zamansal koordinasyonunu desteklemek adına kırsal ve kentsel alanda zaman kullanım pratikleri göz önünde bulundurulabilir (Merz, 2010).

İlk olarak 1980'lerde İngiltere'de ortaya çıkmış ve hızla önem kazanmış NEET kavramı istihdam, eğitim ve ya öğretimde yer almayan 15-24 yaş arası gençleri ifade etmek için kullanılmaktadır (Coles ve diğerleri, 2002; McGregor ve diğerleri, 2006; Furlong, 2007). Genç yaşta NEET statüsünde vakit geçirmenin uzun soluklu sonuçları veya 'izleri' olduğunu gösterilmektedir (OECD, 2010; EFILWC, 2012). Bu izler, gelecekteki istihdam sonuçlarını ve kazançları olumsuz etkileyebilir bu durum da fiziksel ve zihinsel sağlık üzerindeki olumsuz etkiler bırakabilir. Örneğin; uyuşturucu ve madde kötüye kullanımına, suç faaliyetlerine karışmaya ve yaşamdan ve toplumdan ayrılmalara neden olabilirler.

Bu sonuçlar yalnızca bireysel olarak genç insanlarda değil, aynı zamanda aileleri ve bir bütün olarak toplum üzerinde çarpıcı etkilere sahip olabilir. Nitekim, tüm bu sonuçların kendilerine bağlı bir maliyeti olduğu için NEET olmak, sadece gençlerin yeteneklerinin boşa harcanması değil, ilgili tüm toplum için bir sorundur. Gençlerin topluma katılımı, politik katılımı ve demokratik kurumlara güveni açısından NEET olmanın olumsuz etkileri bulunmaktadır (EFILWC, 2012). Dolayısı ile işsizlik ile ilgili politikalar üretilirken bireylerin zaman kullanımlarının incelenmesi sonrasında onların potansiyellerinin değerlendirilebileceği politikalar üretmek için kullanılması önemlidir.

2.6. Geçmişten Günümüze Zaman Kullanımı Çalışmaları

Bu çalışmada bireylerin zaman kullanım tercihlerine etki eden faktörlerin zaman kullanım alanları bağlamında incelenmesi ile zaman kullanımının dağılımından kaynaklanan eşitsizliklerin gün yüzüne çıkarılması için bireylerin zaman kullanımlarını okumak son derece önemlidir. Bir sonraki bölümde geçmişten günümüze zaman kullanımı çalışmaları ulusal ve uluslararası literatürde yapılan zaman kullanımı çalışmalarından bahsedilecektir.

2.6.1. Ulusal Literatürde Zaman Kullanımı Çalışmaları

Türkiye’de Zamanı değerlendirmeye alan ilk çalışma 1985 yılında Türk Sosyal Bilimler Derneği tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada küçük ve orta büyüklükteki aile çiftliklerinin zaman ve finansal bütçelerine dair stratejilerini incelemek adına yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Dört farklı köyde gerçekleştirilen çalışmada küçük aile çiftlikleri bireylerin emeklerinin daha ön planda olduğu ve teknolojiyi az kullanan çiftlikler olarak belirlenirken orta ölçekli aile çiftlikleri ise tarımda makineleşmeye gitmiş olanlardan oluşmaktadır. Her köyden rastgele seçilen 10-15 hane ile görüşülmüştür (Türk Sosyal Bilimler Derneği, 1985). İlk çalışma 1986 yılında tamamlanmasına karşın uzun süre zaman kullanımı ile ilgili herhangi bir çalışma görülmemiştir.

Günümüzde birçok ülkede toplanan zaman kullanımı araştırmasının ilk temeli ise 2000 yılında AB ile uyumlaştırılmış pilot bir çalışmanın gerçekleştirilmesi ile olmuştur. Kasnakoğlu ve Dayıoğlu (2000) tarafından gerçekleştirilmiş olan “Türkiye’de Ev Üretiminin Değeri” adlı çalışmada örnekleminin 2/3’ünü kentsel hanehalkı, 1/3’ünü ise kırsal hanehalkı oluşturmuştur. 86 kentsel hanehalkı ve 31 kırsal hanehalkı çalışmaya katkı sağlamıştır. Çalışmada 12 yaş ve üstü bireylerden zaman günlükleri tutmaları istenmiştir. Pilot çalışmada insan sermayesi, üretim, bakım, kişisel gelişim, gönüllü çalışma ve seyahat konuları incelenmiştir. Gerçekleştirilen bu pilot çalışma 2000 yılında Belo Horizonte, Brezilya’da gerçekleştirilen Uluslararası Zaman Kullanımı Araştırmaları Konferansında sunulmuştur (Kasnakoğlu & Dayıoğlu, 2000).

Daha sonra Orta Doğu Teknik Üniversitesinden Erdil, Eryugur ve Kanakoğlu tarafından 2003 yılında “Kırsal Alanda Zaman Kullanımı: Türkiye’de Bir Vaka Çalışması” adı altında bir çalışmaya başlanmıştır. Bu çalışma kapsamında Türkiye İç Anadolu bölgesinde yer alan iki köyden (Karacaören ve Hacıömerli) 57 hane örneklem olarak belirlenmiş olup 12 yaş ve üstü hanehalkı bireylerinden veriler toplanmıştır. Gerçekleştirilen anket, Türkiye’de kırsal alanlarda günlük faaliyetleri araştırmayı ve özellikle kadınların tarımsal üretimde oynadığı rolü vurgulamayı amaçlamıştır (Erdil & Eryugur & Kasnakoğlu, 2006).

Özateş (2014) tarafından yazılmış kadınların bakım emeklerinin evde bakım politikası ile birlikte incelendiği örnekleme Ankara Mamak olan “Kadının Bakım Emeğinin Evde Bakım Uygulaması Üzerinden Değerlendirilmesi, Bir Karma Yöntem Araştırma: Ankara Mamak Örneği” adlı bir doktora tezi bulunmaktadır. Bu doktora tezi kapsamında verilerin toplanması için katılımcılardan bir zaman kullanımı tekniği olan zaman günlüğü kullanılmıştır. Hanede yaşayan engelli bir aile üyesine bakım veren ve evde bakım yardımından yararlanan kişiler çalışmaya dahil edilmiştir. Bu hanelerde en az bir hanehalkı üyesi sürekli bakım sağlamak ve bu faaliyet için asgari ücret almaktadır. Örneklemin içerisinde yer alan 18 yaş ve üzeri bakıcılardan 24 saati kapsayan bir günlük yazmaları istendi. Araştırmacı daha sonra, zaman günlüğünü tamamlayan 35 kadınla niteliksel mülakatlar izlemiştir. Çalışmanın sonuc olarak Bakıcıların sosyal güvenlik yardımlarına ilişkin haklar tahakkuk ettirmedikleri gibi istediklerinde bakımdan ayrılmaları, ara vermeleri ve ya bakıma son vermeleri gibi haklardan yoksun oldukları görülmüştür (Özateş, 2014).

Son olarak 2018 yılında Toplumsal cinsiyet bağlamında iş dışı zaman kullanımını ele alan bir çalışma yayınlanmıştır. Bu çalışmada kadın ve erkeğin toplumsal iş bölümü dağılımı ile ilgili bulgular elde edilmiş olup bu bulgulara göre kadınlar erkeklere göre yaklaşık 6 kat daha fazla çocuk, hasta ve yaşlı bakımı gibi faaliyetlere zaman ayırmaktadırlar. Üstelik çalışmanın Türkiye Cumhuriyetinin başkenti olan Ankara ilinde gerçekleştirilmiş olması ve kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan orta ve yüksek gelirli çalışanları kapsamına karşın böyle yüksek oranda bir fark bulunması Türkiye genelinde bu konudaki sosyal eşitsizliğin boyutunun çok daha büyük olabileceğinin bir habercisi niteliğindedir (Eker, 2018). Ulusal literatürde yer alan zaman kullanımı çalışmalarından anlaşılacağı gibi, zaman kullanımının önemi henüz bir çok araştırmacı tarafından keşfedilmemiştir. Bir sonraki bölümde uluslararası literatürdeki çalışmalar ele alınmaktadır.

2.6.2. Uluslararası Literatürde Zaman Kullanımı Çalışmaları

Bu bölümde uluslararası Literatürde yer alan Zaman kullanımı çalışmaları incelenmektedir. Daha sonra Dünyadaki Zaman Kullanımı Enstütüleri ve Zaman Kullanımı Anketleri ile ilgili bilgiler paylaşılmaktadır.

Erken dönem zaman kullanım çalışmalarına örnek olarak, Amerika literatüründeki çalışmalar arasında yerini alan “Çalışan Erkekler Zamanlarını Nasıl Harcar” başlıklı çalışma (Bevans, 1913) ve İngilizlerin “Haftada Bir İngiliz Sterlini” (Pembers-Reeves 1913) adlı çalışması verilebilir. Londra’da kadınların aileleri için kazandıkları düşük ücretlere rağmen yoksullukla nasıl baş ettikleri ve yoksulluk içinde yaşamın daha esrarengiz tarafını ortaya koymak amacıyla 3 ve daha fazla çocuğu olan 31 ailenin günlük etkinlikleri ve harcama günlükleri ayrıntılı olarak yazılmış ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yoksulluğun ortadan kaldırılması için neden adım atılması gerektiği güncel veriler ile karşılaştırmalar yapılarak ortaya konmak istenmiştir (Reeves, 1979).

20.Yüzyılda zaman kullanımı çalışmaları hem metodolojik hem de ele alınan konular açısından büyük bir gelişim göstermiştir. Ücretli iş gücü, iş ve yaşam dengesi (Hamermesh 2002; Berthoud & Gershuny, 2000) gibi konuların yanı sıra ücretsiz iş gücü, ev işleri (Harvey, 2006; Ironmonger, 2001) ve gönüllü faaliyetler (Simonson & Vogel & Tesch-Römer, 2016) de zaman kullanımı çalışmalarına konu olmaktadır.

Ayrıca literatür incelendiğinde 20. yüzyılda ev işlerinin dağılımı (Anxo & Carlin, 2004), çocuk bakımı, yaşlı bakımı (Kahle, 2004; Wolf & Soldo, 1994; Sullivan, 2013), serbest zaman (Bittman, Wajcman, 2000), yaşam kalitesi (Spinney, & Scott & Newbold, 2009), tüketim alışkanlıkları (Jacobsen & Kooreman, 2004), eğitim, medya kullanımı (Merz, 2009), sosyal ilişkiler (Szalai 1972), ulaşım (Metz 2008), zaman baskısı (Sullivan & Gershuny, 2018), yoksulluk ve toplumsal eşitsizlikler (Akarro, 2008), hayatın bazı önemli dönemleri; emeklilik sonrası süreç (Bonke, 2015) ve sosyal yeniden üretim (Hsin, 2007) konularını ele alan zaman kullanımı çalışmaları görülmektedir. Sonuç olarak, konuları açısından zaman kullanımı çalışmaları oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir denebilir.

Anxo ve Carlin (2004) tarafından yapılan “Aile içi ev işlerine zaman tahsisi: Fransız kanıtı”adlı çalışmada fransız çiftlerin ev işleri dağılımı incelemiştir. Erkeğin eve getirdiği gelirin artışı ile ev işlerine katılımının azaldığı görülürken, kadınların çalışmak için harcadığı süre arttıkça ev işlerine ayırdığı sürenin azaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca

kadınların çalışma hayatına ayırdıkları süre ev işlerine ayırdıkları süreyi azaltsa da erkeklere göre daha fazla bir zaman dilimine tekamül etmiştir (Anxo & Carlin, 2004).

Kahle (2004) yaptığı çalışmada iş ve aile arasında kalmış olan bekar ebeveynlerin sorunlarından bahsederek, aile alanındaki yükün sosyal politikalarla nasıl azaltılabileceğine dair öneriler sunmuştur. Yapılan bir başka çalışma ise ebeveynine bakım vermekle yükümlü olup, aynı zamanda çalışma hayatında olan evli kadınları konu almıştır. Çalışma sonucunda ebeveynin bakımından dolayı çalışma saatlerinde bir azalma olmadığı yönünde olmuştur. Fakat bu durumun sebebi olarak kişilerin kardeşlerinden ya da profesyonellerden yardımlar aldıkları doğrultusundadır (Wolf & Soldo, 1994).

Avusturalya’da yapılmış olan serbest zamanla ilgili bir çalışma sonucunda erkek ve kadınların aynı derecede serbest zamanları olsada, serbest zamanlarda yapılan etkinlikler açısından karakteristiklerin farklı olduğu görülmüştür. Serbest zaman etkinliklerinin altında toplumsal cinsiyet açısından bir eşitsizlik gözlenmiştir (Bittman, Wajcman, 2000).

Yaşlı bireylerin ulaşım hareketliliklerini zaman kullanımları ile inceleyen bir çalışma sonucunda ise ulaşım hareketliliğinin yaşam kalitesini olumlu yönde etkilediğini kanıtlanmıştır (Spinney, & Scott & Newbold, 2009). Hollanda’da yapılmış başka bir çalışmada 1996 yılında alışveriş merkezlerinin açıklık süresi ile ilgili yapılan bir değişimin alışveriş süresine etkisinin görülmesi için zaman kullanımı tekniği kullanılmıştır. 1995,1997,1999 ve 2000 yıllarında bireylerin alışveriş için harcadıkları süre incelenmiştir. Sonuç olarak alışveriş saatlerinde bir artış olduğu tespit edilmiştir (Jacobsen & Kooreman, 2004).

Merz (2009) çalışmasında medya kullanımı çalışmalarında zaman kullanımı verilerinin hangi analiz teknikleri ile nasıl ölçüleceğine dair bir değerlendirme yapmıştır. Yaptığı değerlendirme sonucunda medya kullanımı alanında zaman kullanımı ile yapılan analizler için çok fazla fırsat olduğunu göstermektedir. Başka bir çalışmada ise yapılan aktivitelerin kiminle yapıldığında önemli olabileceğinden bahsedilerek, sosyalleşme sürecimizde zaman kullanımının yeri gösterilmektedir (Szalai 1972).

Bir çalışmada Birleşik Krallık verilerinin kullanılması ile hızlandırılmış toplum tezi analiz edilmiştir. Analizler sırasında zaman dağılımı, multitasking, bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının gibi durumların bireylerin hissettiği zaman baskısı üzerindeki etkilere odaklanılmıştır. Çalışma sonucunda toplumsal cinsiyet ve mesleki duruma hissedilen zaman baskısında farklılıklar ile zaman kullanımının altında yatan eşitsizlikler görünür hale gelmektedir (Sullivan & Gershuny, 2018),

Akarro (2008), Tanzanya’da kuzey ve güney bölgelerde zaman kullanımının yoksulluk üzerinde etkileri olduğunu incelemiştir. Zamanları daha üretken kullanan insanların yoksulluklarının göreceli olarak daha az olduğu sonucuna varmıştır. Yapılan başka bir çalışmada Danimarkada 55-74 yaş arasındaki çiftlerin emeklilik sonrası eşlerin bireysel ve birlikte geçirdikleri süreler incelenmiştir. Emeklilikten sonra ortak ve bireyler eğlenceye ayrılan sürelerde artış görülmüştür (Bonke, 2015). Hsin (2007) ise çalışmasında annelerin çocuklarına ayrılıkları süre ve gelir gibi faktörlerin çocukların gelişimi ve yeniden üretime nasıl etkileri olduğunu zaman günlüklerini kullanarak incelemiştir. Annelerin çocuklarına bilgi ve becerileri ayrılıkları süre arttıkça daha fazla aktarabildikleri görülmüştür.

Tüm bu çalışmalar ve çok daha fazlası yurt dışı literatüründe zaman kullanımı çalışmalarında yerini alırken, zaman kullanımı çalışan araştırmacıların bilgilerini birbirleriyle ve toplumla paylaşmaları için uluslar arası zaman kullanımı enstitüleri kurulmuştur. Bir sonraki bölümde bu enstitülerden söz edilmektedir.

2.6.3.Uluslararası Zaman Kullanımı Enstitüleri

Zaman Kullanımının öneminin giderek artması ile birlikte zaman kullanımı çalışmalarını konu alan Dünya’nın farklı yerlerinde enstitüler kurulmuştur. Aşağıdaki tabloda bu enstitülere örnekler verilmektedir. Bu enstitülerin bazıları uluslararası zaman kullanımı çalışmaları yürütmekte, bazıları zaman kullanımı çalışmalarını akademik alanda paylaşabilecekleri kongreler organize etmekte, bazıları ise zaman kullanımı çalışmalarının yayınlandığı dergiler yayınlamaktadırlar.

Tablo 2.4.: Uluslararası Zaman Kullanımı Enstitüleri

IATUR: The International Association for Time Use Research	www.iatur.org
UNSTATS: United Nations Statistics: Allocation of Time and Time Use	https://unstats.un.org/unsd/gender/timeuse/
eIJTUR: electronic International Journal of Time Use Research	www.eIJTUR.org
CTUR: Centre for Time Use Research at Oxford University	www.timeuse.org
RNTU: Research Network on Time Use at Lüneburg University, Germany	http://ffb.uni-lueneburg.de/rntu
TURP: Time Use Research Program at St. Mary's University, Halifax, Canada	www.stmarys.ca/partners/turp

Kaynak: Merz, 2010, ss.418

Tabloda yer alan enstitülerin başlıca faaliyetlerini özetleyecek olursak;

CTUR ekibi tarafından “Multinational Time Use Study (MTUS)” adında uluslararası bir çalışma yürütülmektedir. Bu çalışma 1980’li yılların ortasında başlamış olup halen devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı uluslararası kıyaslanabilir veri setleri düzenleyerek araştırmacılara oluşturulan arşiv ile sunmaktır. Bu çalışmaya henüz Türkiye’nin dahil edilmemiş olduğu görülmektedir.

UNSTATS tarafından uluslararası zaman kullanımı anketleri ile ilgili bilgilerin bulunduğu bir arşiv oluşturulmuştur. Her yıl eIJTUR tarafından 2004 yılından itibaren zaman kullanımı çalışmalarının yer aldığı elektronik bir dergi yayınlanmaktadır. IATUR tarafından 24 Ekim 2018’de 40. Uluslararası Zaman Kullanımı Çalışmaları Konferansı düzenlenmiştir.

Zaman kullanım enstitüleri ile ilgili bilgilerin verilmesinin ardından uluslararası kıyaslamalar yapma imkanı veren zaman kullanım anketlerinin geçmişten günümüze nasıl bir süreci olduğundan söz edilecektir.

2.6.4.Dünyada Zaman Kullanımı Anketleri

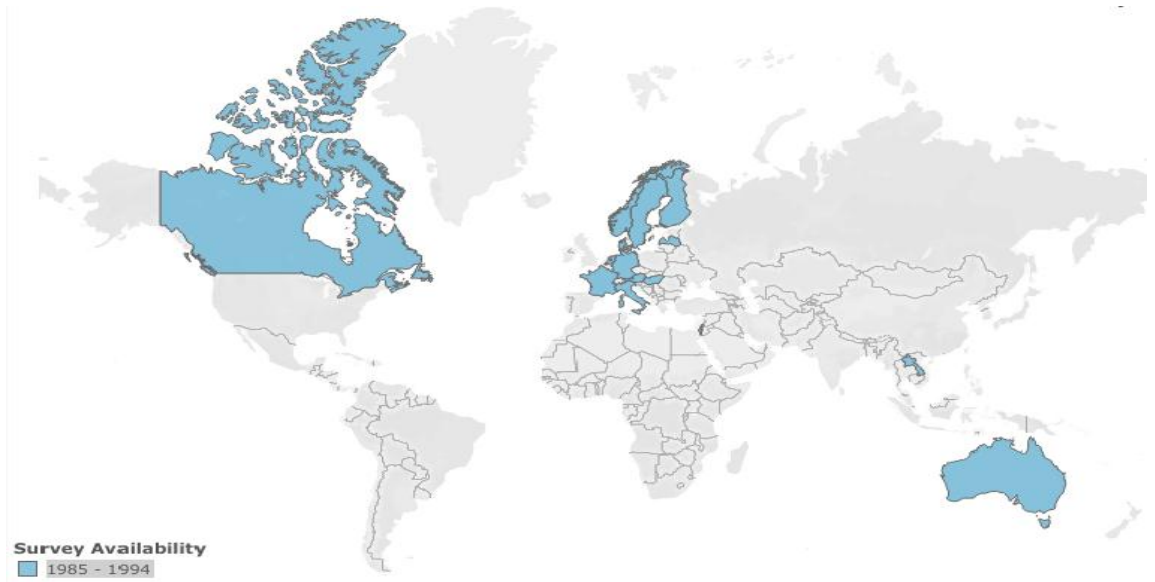
1984'e kadar Zaman Kullanım Anketleri ve Ülkeler adlı harita üzerinde 1984 yılından önce yapılmış olan zaman kullanımı anketlerinin uygulandığı ülkeler görülmektedir. Görüldüğü üzere ülke çapında uygulanan ilk, zaman kullanımı anketleri avrupa ülkelerinde uygulanmıştır. Zaman kullanımı anketleri 1970'lerden bu yana hızla yaygınlaşmaya başlamıştır. Harita'da işaretli olan ülkeler Polonya, Avusturya, Litvanya, Macaristan, Fransa, Hollanda, Danimarka ve Finlandiya'dır.

Şekil 2.1. 1984'e kadar Zaman Kullanım Anketleri ve Ülkeler

(Kaynak: <https://unstats.un.org/unsd/gender/timeuse/> Erişim tarihi:10.04.2019)

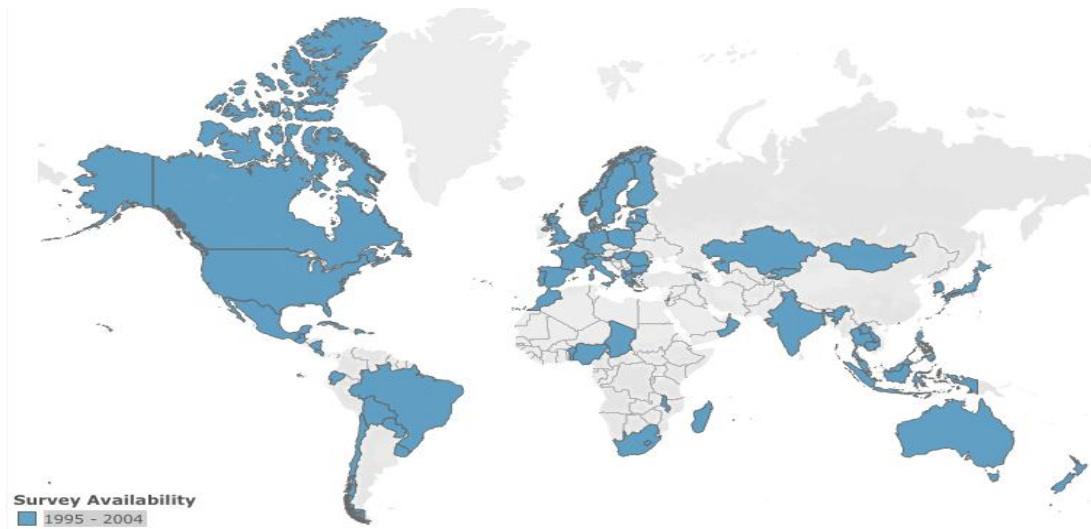
1985-1994 arası Zaman Kullanımı Anketleri ve Ülkeler adlı harita ise 1985 ile 1994 yılları arasında uygulanmış olan zaman kullanımı anketlerini göstermektedir. Şekil 2.1. 'e oranla bu haritada Zaman Kullanımı Anketlerinin uygulanmasında dünya genelinde ciddi bir artış olmuştur. 1984 öncesinde sadece Avrupa kıtasında bulunan bazı ülkelerde uygulanırken 1985 sonrasında Avrupa kıtasına ek olarak Kanada, İsrail'de uygulanmaya başlandığı görülmektedir.

Şekil 2.2. 1985-1994 arası Zaman Kullanımı Anketleri ve Ülkeler

(Kaynak; <https://unstats.un.org/unsd/gender/timeuse/> Erişim tarihi:10.04.2019)

1995-2004 arası Zaman Kullanımı Anketleri ve Ülkeler adlı haritada 1995-2004 yılları arasında zaman kullanımı anketlerinin uygulanmasında, Şekil 2.1. ve Şekil 2.2. ye baktığımızda kolaylıkla görebileceğimiz gibi 1994 yılı öncesine oranla büyük bir artış olmuştur. Asya, Kuzey Amerika ve Afrika kıtalarındaki ülkelerin katılmasıyla zaman kullanımı anketleri neredeyse evrensel olarak uygulanan anketler olmaya doğru bir eğilim göstermeye başlamıştır.

Şekil 2.3. 1995-2004 arası Zaman Kullanımı Anketleri ve Ülkeler

(Kaynak; <https://unstats.un.org/unsd/gender/timeuse/> Erişim tarihi:10.04.2019)

2005 ve Sonrası Zaman Kullanımı Anketleri ve Ülkeler adlı haritada 2005 sonrası Dünyada Zaman Kullanımı Anketleri uygulayan ülkeler arasında Türkiye Cumhuriyet'inin de katıldığı görülmektedir. Avrupa Birliği(AB) üyesi olan her ülkenin bu anketi uyguladığı görülürken Amerika Birleşik Devletlerin'de zaman kullanımı anketinin uygulanmadığı tek ülke Praguay olmuştur. Bu haritada görülen bir başka önemli değişiklik olarak Asya kıtasından Çin'in Zaman Kulanımı anketi uygulamaya başlaması sayılabilir.

Şekil 2.4. 2005 ve Sonrası Zaman Kullanımı Anketleri ve Ülkeler

(Kaynak; <https://unstats.un.org/unsd/gender/timeuse/> Erişim tarihi:10.04.2019)

2006 yılında Türkiye İstatistik Kurumu tarafından ilk zaman kullanımı araştırması yayınlanmıştır (TÜİK, 2006).

2014-2015 yıllarında ise Uyumlaştırılmış Avrupa Zaman Kullanım Araştırması (HETUS) kılavuzlarını takip eden ve güncellenmiş bir zaman kullanımı araştırması Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayınlanmıştır (TÜİK, 2015).

Çalışmanın teorik arkaplanının, kavramsal çerçevesinin ve zaman kullanım çalışmalarına dair literatürün verilmesinin ardından bir sonraki bölümünde çalışmanın metodolojik yaklaşımı, çalışmada kullanılan modellerin tasarımı, analiz teknikleri gibi çalışmanın yöntemsel tasarımı ile ilgili bilgilere yer verilecektir.

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölümün temel amacı bu çalışmanın metodolojik yaklaşımını ortaya koymak ve araştırma sürecini açıklamaktır. İlk olarak araştırma sürecinde hangi metodolojik yaklaşımın kullanıldığı ve niçin bu yaklaşımın ve bu ülkelerin tercih edildiği açıklanacaktır. Daha sonra araştırma sorusu belirtilmesinin ardından çalışmanın ampirik modeli, değişkenler ve operasyonel tanımlar açıklanmaktadır. Bundan sonra araştırmanın örnekleme açıklanacaktır. Sonrasında sırası ile veri toplama aracı, verilerin analizi, kapsama ve dışlama kriterleri, araştırmanın sınırlılıkları ve son olarak da araştırmanın etik boyutundan detaylıca bahsedilecektir.

3.1. Metodolojik Yaklaşım

Bu çalışmada nicel araştırma teknikleri ile toplamış veriler ile ikincil veri analizi gerçekleştirilmektedir.

İkincil veri analizi öncesi birincil veri analizinin ne olduğunu hatırlayacak olursak; birincil veri analizi, bir araştırma çalışmasında toplanmış olan verilerin analizini ifade etmektedir. İstatistiksel tekniklerin uygulamasına olanak sağladığı için tipik olarak hayal edilen analiz çeşididir. Fakat ülkeler arası kıyaslama yapılmak istenen çalışmalarda başka bir ülkeye gidip veri toplamak hem maddi açıdan hem de zaman açısından oldukça güçtür. Buna ek olarak ulusal ya da uluslararası temsili veri toplaması için çok büyük miktarda finansman kaynaklarına ihtiyaç duyulmaktadır. İkincil veri analizi araştırmacıya bu problemleri aşmaya olarak sağlayan bir fırsat sunmaktadır. İkincil veri analizi, orijinal araştırma sorusunu daha yaratıcı istatistiksel tekniklerle cevaplamak veya eski verilerle yeni soruları cevaplamak için verilerin yeniden analizidir. Başka bir ifade ile toplanmış olan verilerin başka bir araştırma sorusuna yanıt vermesi için analiz edilmesidir (Glass, 1976).

Çoğu veri bir araştırma sorusuna yanıt vermek için toplansa da, bazı veriler bir araştırma gerçekleştirmekten ziyade araştırmacılara ikincil veri analizi yapabilmeleri için veriler sunmak amacı ile toplanmaktadır. CTUR tarafından toplanmış Birleşik Krallık 2014-2015 zaman kullanım araştırması verileri ve TÜİK tarafından toplanmış Türkiye 2014-2015 zaman kullanımı araştırması verileri bu nitelikte verilerdir. Bu veriler

araştırmacılara ulusal düzeyde temsili çalışmalar yaparken yaratıcı analiz tekniklerini kullanma imkanı sağlamaktadır (Kiecolt & Nathan,1985).

İkincil veri analizleri zaman ve paradan tararruf sağlamanın yanında uluslararası kıyaslamaları ve tarihsel kıyaslamaları mümkün kılmaktadır. İkincil veri analizinin avantajlarıyla birlikte bazı zorlukları da olabilmektedir. Araştırmacıların verilere ulaşması bu zorluklardan biri olarak sayılabilir. Ayrıca verilerin analize uygun hale getirmesi sürecinde verilerin kıyaslanabilirliği ya da değişkenlerin kıyaslanabilirliği ile ilgili sorunlarla karşılaşabilmesi olasıdır. Bu problemleri aşabilmek için ise ikincil veri analizlerinin nasıl gerçekleştirileceğine dair yayınlanmış rehberler araştırmacılara yol göstermektedir (Swart ve ark., 2015).

Zamanın son derece değer kazandığı modern toplumlarda, zaman kullanımının toplum içerisinde nasıl gerçekleştirildiği incelenmesi gereken temel parametrelerden olmasına karşın ulusal literatürde tüm ülkeyi kapsayacak bir zaman kullanımı çalışmasının mevcut olmadığı görülmüştür (Özateş Gelmez, 2014; Erdil ve ark., 2006; Eker, 2018). Zaman kullanımının farklı kültür ve dinamiklere sahip ülkelerde ne gibi farklılıklar ve benzerliklere sahip olduğunu görebilmek için, başka bir ifade ile sosyal yapının bireylerin zaman kullanım tercihlerinde nasıl bir rolü olduğunu görebilmek için, en az iki toplum arasında zaman kullanımı açısından kıyaslama yapmak gerektiği açıktır.

Çalışmada Türkiye ile kıyaslamak üzere Birleşik Krallık'ın seçilmesinin en temel nedeni Birleşik Krallık'ın bir sosyal refah ülkesi olması (Rakıcı & Kurşun, 2016) ve nüfus yaşlanmasına Türkiye'den çok daha önce başlamış bir ülke olmasıdır. Bireylerin zaman kullanımları yaş gruplarına göre ele alınarak yaşlı nüfusun iki ülkedeki eğilimlerinin farklılıkları ve benzerlikleri görünür hale gelebilmektedir. Buna ek olarak Birleşik Krallık ve Türkiye'nin aynı kaynak (HETUS) rehber alınarak hazırlanmış ve aynı dönemlerde gerçekleştirilmiş zaman kullanımı anketlerinin bulunması (TÜİK, 2015; CTUR, 2015) ve bu nedenle anket verilerinin kıyaslanabilir oluşu da çalışma için önemli bir unsurdur.

Başka bir deyişle özetleyecek olursak, aynı dönemde gerçekleştirilmiş ve HETUS rehberliği ile tasarlanmış olan iki zaman kullanımı anketinin birbiri ile kıyaslanabilir

olmasının yanı sıra Birleşik Krallık'ın ilk zaman kullanımı çalışmalarının yapıldığı, NEET tanımının ilk ortaya atıldığı, yaşlı bir sosyal refah ülkesi oluşu ve çok sınıflı bir yapısı olduğu düşünülerek, Birleşik Krallık ve Türkiye arasında karşılaştırmalı ikincil bir veri analizi yapılması uygun bulunmuştur.

Bu nedenlerden dolayı bu çalışmada TÜİK (2015) tarafından toplanmış olan “2014-2015 Zaman Kullanımı Araştırması” verileri ile CTUR (2015) için NatCen Social Research tarafından toplanmış olan “2014-2015 United Kingdom The Time Use Survey” verileri ile karşılaştırmalı olarak nicel araştırma tekniklerinden ikincil veri analizi gerçekleştirmek hedeflenmiştir. Bu kapsamda Türkiye ve Birleşik Krallık arasında bireylerin zaman kullanımı farklılıkları ve benzerlikleri zaman kullanımı tercihlerine (yaşam stratejilerine) ve zaman kullanımını (yaşam stratejisini) oluşturan alanlara bakılarak anlaşılmaya çalışılmıştır.

Bahsi geçen yaşam stratejisi faillerin hangi aktivitelere zaman ayıracaklarını ve bu aktiviteleri yaparak geçirecekleri sürelerine karar verebilme yetkinlikleri olduğu için stratejik olarak toplumsal yapıdaki konumları için de önemli olan yaşam tasarımlarını oluşturmaları başka bir ifade ile zamanlarını özgür iradeleri ile kullanmaları anlamına gelmektedir.

3.2. Araştırma Sorusu ve Hipotezleri

Araştırmanın sorusu: “*Türkiye’de ve Birleşik Krallık’da bireylerin zaman kullanımı tercihlerini etkileyen faktörler nelerdir?*” şeklinde belirlenmiştir. Çalışmada sosyal yapı olarak birbirinden farklı olan Birleşik Krallık ve Türkiye’ nin zaman kullanımlarının dağılımını görebilmek ve bireylerin zaman kullanımı tercihlerini etkileyen faktörlerin bu toplumlarda ne gibi farklılıklar ve benzerlikler barındırdığını ortaya çıkarmak adına hipotez testleri gerçekleştirilmektedir.

Birleşik Krallık ve Türkiye arasında bireylerin zaman kullanımları açısından farklı bir eğilim tahayyül edilebilir mi? Bireylerin zaman kullanımları açısından, eşitsizlik yaratan bir zaman kaynağı dağılımından söz edilebilir mi? Bireylerin zamanlarını nasıl kullandıkları onların toplumdaki konumunu belirleme konusunda önemli bir rol oynuyorsa, bu durum sadece bireyler arasında toplumsal bir farka neden olmakla kalmayıp aynı zamanda toplumsal bir eşitsizliğe de yol açmaktadır. Bu durumda, zaman

kullanımının eşitsiz dağılımı, rastlantısal ve kuralsız bir şekilde mi gerçekleşmektedir? Yoksa zaman kullanımının eşitsiz olarak dağılımını gözlemleyip, ölçebilecek istatistiksel kurgulardan söz etmek mümkün olabilir mi? Bütünsel olarak bakıldığında her birey için eşit dağıtılmış bir kaynak olarak görülen zaman, failin gerçekleştirdiği eylemlere (aktivitelere) göre alanlara ayrıldığında eşitsizlikler görünür hale gelebilir mi? Literatüre göre zaman kullanımını failerin eylemlerine göre sınıflandırmak mümkündür (Ellegård, & Cooper, 2004; Fraire, 2006).

Bu çalışmada Fraire, 2006' nın tasarlamış olduğu failerin eylemlerine göre zaman kullanımını sınıflandırmasına dayanarak, zaman kullanımını psikolojik alan, toplumsal alan, aile alanı, kişisel alan ve seyahat alanı olmak üzere 5 farklı alandan oluşmaktadır. Bu alanların ayrı ayrı ele alınması ile bireylerin zaman kullanımı tercihleri arasındaki farklılıkları görünür hale getirilebilmektedir. Toplumsal eşitsizlikleri failerin zaman kullanım dağılımlarına bakarak, bu 5 zaman kullanım alanında görebilmek mümkün müdür? Eşitsizliklerin kendiliğinden gün yüzüne çıkmayacağı açıktır. Burada sorulması gereken bir diğer soru; Bireylerin Zaman kullanımı mı toplumsal eşitsizlik yaratıyor yoksa toplumsal eşitsizlikler mi farklı zaman kullanımına neden oluyor?

Giddens'in sosyal yapılaşma kuramında söylemiş olduğu gibi sosyal yapılar failerin eylemleri ile değişebileceği gibi sosyal yapıda failerin eylemlerini sınırlayabilmekte ve mümkün kılabilir. Dolayısı ile burada bir neden sonuç ilişkisinden ziyade karşılıklı bir etkileşim sürecinden söz edilebilir. Bireylerin zaman kullanımları onların toplumsal konumlarının belirlenmesi açısından önemli olduğu için toplumsal eşitsizlik yaratabilirken, Eşitliksiz sosyal yapı ve toplumsal eşitsizlikler de failerin zamanlarını nasıl kullanacakları konusunda onları yönlendirebilmektedir (Giddens, 1984).

Çalışmada faillerin zaman kullanımı tercihlerini toplumsal cinsiyet, medeni durum ve yaş gibi kişisel özellikleriyle mi, sosyal yapının belirlemiş olduğu çalışma saatleri gibi sınırlarla mı yoksa kişilerin toplumsal yapıdaki yeri için önemli olan gelir düzeyi gibi unsurlarla mı belirlendiğini görünür kılabilen zaman kullanım alanları ile bu değişkenlerin bağlantılarını incelemek üzere test edilecek hipotezler şu şekilde sıralanabilir:

1. Türkiye ve Birleşik Krallık'ta faillerin eşit imkanlar ile kullan(a)madığı aktivitelere göre zaman kullanım alanları bulunmaktadır.
2. Türkiye ve Birleşik Krallık'ta bireylerin zaman kullanım alanlarında (psikolojik alan, toplumsal alan, aile alanı, kişisel alan ve seyahat alanı) geçirdikleri süreyi toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum, hanehalkı geliri ve çalışma süresi etkilemektedir.
3. Türkiye ve Birleşik Krallık'ta bireylerin toplum içindeki konumlarını ve sosyal yapıyı belirleyen bir işaretleyici olarak zaman kullanımı, eşitsizlikleri görünür kılmaktadır.
4. Türkiye ve Birleşik Krallık'ta 65 yaş ve üstü bireyler (yaşlılar) ile diğer yaş grupları arasında toplumsal alan, aile alanı ve kişisel alan açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.
5. Türkiye'de kadınlar ve erkekler arasında özellikle aile alanı ve toplumsal alanda eşitliksiz bir zaman dağılımı bulunmaktadır. Kadınlar, erkekler'e göre aile alanına daha fazla zaman ayırırken, erkekler toplumsal alana daha fazla zaman ayırmaktadır. Birleşik Krallık'ta ise Türkiye'ye göre kadın ve erkek arasında daha eşitlikçi bir zaman kullanım dağılımı bulunmaktadır.

3.3. Çalışmanın Ampirik Modeli

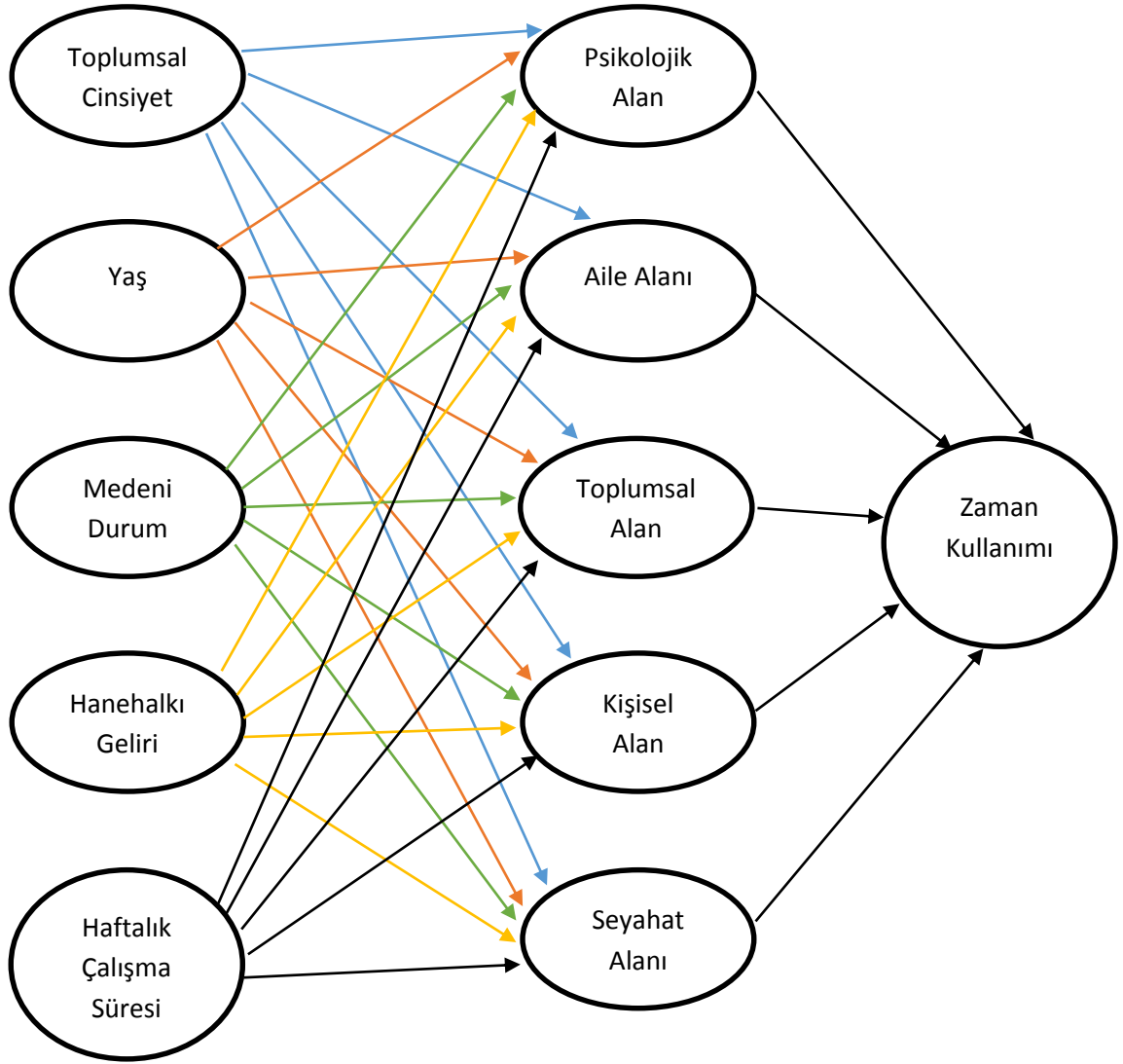
Bu bağlamda çalışma için oluşturulan modelin formülü şu şekilde belirlenmiştir;

$$y = \beta_0 + \beta_1 \text{yaş} + \beta_2 \text{toplumsal cinsiyet} + \beta_3 \text{gelir} + \beta_4 \text{çalışma süresi} + \beta_5 \text{medeni hal} + e$$

Şekil 3.1.; Çalışmanın Ampirik Modeli

Bireylerin zaman kullanımı tercihlerini anlamak üzere bu model her bir zaman kullanım alanı için hem Türkiye'ye hem de Birleşik Krallık'a uygulanacaktır. Böylece Türkiye ve Birleşik Krallık arasındaki bireylerin zaman kullanımı tercihleri (yaşam stratejisinin) çerçevesi çizilmiş olan alanlar içerisinde incelenerek, ne gibi farklılıklar ve benzerlikler sahip oldukları görülebilecektir.

Şekil 3.2.; Çalışmanın Ampirik Modeli-2

Çalışmanın ampirik modelini daha detaylı görebilmek adına yukarıdaki şekil çizilmiştir. Şekilde görüldüğü gibi zaman kullanımı 5 farklı alandan oluşmakta olup, bu alanlar ile ilgili detaylı bilgi bir sonraki bölüm olan değişkenler ve operasyonel tanımlar kısmında verilmektedir. Her bir alana; yaş, toplumsal cinsiyet ve medeni durum gibi kişisel özelliklerin yanı sıra hane halkı geliri ve haftalık çalışma süresinin etkileri incelenmiştir. Bağımsız değişkenler ile ilgili detaylı bilgi de yine bir sonraki bölümde yer almaktadır.

3.4. Değişkenler ve Operasyonel Tanımlar

CTUR'un 2014-2015 Birleşik Krallık Zaman Kullanımı Raporu'na göre günlük yaşamımızda 11 temel aktivite bulunmaktadır. Bu Aktiviteler; Uyku, Yemek ve Özbakım (Kişisel Bakım), Ev İşleri ve Aile Bakımı, Çalışma (İstihdam), Ders Çalışmak, Gönüllü Faaliyetler ve Toplantılar, Sosyalleşme ve Eğlence, Kitle İletişim Araçları, Sportif Aktiviteler, Hobiler ve Oyunlar, Seyahat olarak belirlenmiştir.

Yaşam statejisi, zaman kullanımı ölçebilmek adına gün içerisinde gerçekleştirilen aktivitelere göre zamanı alanlara bölmektedir. Bireyler aktiviteleri gerçekleştirirken yaşamın bu alanlarında bulunmaktadır. Bu tanım ile birlikte zaman kullanımı kavramı ölçülebilir hale gelmektedir. Bu tanıma göre yaşamın içerisinde aktivitelere göre zaman kullanım alanları; Psikolojik Alan, Toplumsal Alan, Aile Alanı, Kişisel Alan ve Seyahat Alanı olarak ayrılmaktadır (Fraire, 2006).

Tablo 3.1. Aktivitelere Göre Zaman Kullanım Alanları

Zaman Kullanım Alanları	Aktiviteler
Psikolojik Alan	uyku, yemek yemek, öz bakım
Aile Alanı	ev işleri, hanenin bakımı için yapılan faaliyetler, evcil hayvanlar ve evin bahçesinin bakımı, yaşlı ve çocuk bakımı
Toplumsal Alan	istihdam ve eğitim faaliyetleri
Kişisel Alan	kitle iletişim araçları, sosyal medya, hobi, sportif aktiviteler, gönüllülük, sosyalleşme ve yardımlaşma
Seyahat Alanı	ulaşım faaliyetleri

Psikolojik Alan içerisinde uyku, yemek yemek ve öz bakım gibi her bireyin günlük yaşamı içerisinde insani olarak ihtiyaç duyduğu temel aktiviteler bulunmaktadır.

Aile Alanı içerisinde ev işleri, hanenin bakımı için yapılan faaliyetler, evcil hayvanlar ve evin bahçesinin bakımı, yaşlı ve çocuk bakımı gibi hane ve ailedeki bireyler ile ilgili aktiviteler yer almaktadır.

Toplumsal Alan içerisinde istihdam ve eğitim için ayırdığımız süreler yer almaktadır. Örneğin ders çalışmak gibi aktiviteler bu Alana dahildir.

Kişisel Alan için ise televizyon izlemek gibi kitle iletişim araçlarına ayırdığımız süreler, hobi, sportif aktiviteler gibi serbest zaman aktivitelerimiz için ayırdığımız süreler, gönüllülük, sosyalleşme ve yardımlaşma için ayırdığımız süreler ve sosyal medyada geçirdiğimiz süre sayılabilir.

Seyahat Alanı seyahat ile geçen süreden oluşmaktadır. Bu seyahat geziler dışında iş yerine ulaşım ya da çocukları okula bırakmak gibi her türlü amaçla gerçekleştiriliyor olabilir.

Zaman Kullanımını etkileyen faktörleri görebilmek için oluşturulan modelde yer alan değişkenler ile ilgili detaylı bilgi Çoklu Doğrusal Regresyon Analizlerinde Yer Alan Değişkenler adlı tabloda yer almaktadır. Tablo'da görüldüğü gibi bağımlı değişken olarak zaman kullanım alanları ile toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum, hane halkı gelir, haftalık çalışma süresinin ilişkileri ele alınmaktadır.

Haftalık çalışma süresi her iki ülkede'de interval düzeydedir. Türkiye'de ortalama haftalık çalışma süresi 48, 23 saat ve medyan 48 saat iken, Birleşik Krallık'ta ortalama haftalık çalışma süresi 47,83 saat ve medyan 48 saattir.

Yaşı kategorilere ayırmak; her iki datada da yaş 5 er yıllık kategoriler halinde yer almaktadır. Çalışmada neden 15-24, 25-44, 45-64 ve 65+ olmak üzere yaşı dört gruba ayrıldığı sorusunun yanıtı olarak; literatürde benzer yaş grupları kullanan zaman kullanım çalışmaları bulunması (Fisher & Layte, 2004) ve yine literatürde belirlenmiş toplumsal ve bireysel açıdan öneme sahip yaş grupları olan NEET başka bir deyişle eğitimde istihdamda veya öğrenimde bulunmayan 15-24 yaş arası bireyler (Hill, 2003), aynı anda hem çocukları için bakım sağlayan hem de yaşlı ebeveynlerine bakım veren kuşak olarak tanımlanan 45-64 yaş grubunun içerisinde yer alan sandviç kuşak (Miller, 1981; Pierret, 2006) ve 65 yaş ve üstü bireylerden oluşan yaşlılık (WHO, 1972; 1984) olarak tanımlanmış dönemlerin yer alması verilebilir.

Tablo 3.2. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizlerinde Yer Alan Değişkenler

Bağımlı Değişkenler		Psikolojik Alan	İnterval Düzeydedir.
		Aile Alanı	Bu alanlarda geçirilen süreler
		Toplumsal Alan	dakika bazında veride yer
		Kişisel Alan	almaktadır.
		Seyahat Alanı	
Bağımsız Değişkenler		Toplumsal Cinsiyet	Nominal Düzeydedir.
		Referans Kategorisi (Kadın)	(1)Erkek (2) Kadın
		Yaş	Ordinal Düzeydedir.
		(Referans Kategorisi 25-44 yaş)	(1)15-24 (2)25-44
			(3) 45-64 (4)65+
		Haftalık Çalışma Süresi	İnterval Düzeydedir. Saat bazında verilerde yer almaktadır.
		Gelir	Ordinal Düzeydedir.
		Referans kategorisi (Türkiye için orta düzey ; 1551-3180 TL	Türkiye’de Türk lirası (1)0-1550 (2)1551-3180 (3)3181+
		Birleşik Krallık için orta düzey; 1110-7423 GBP)	Birleşik Krallık’ta Pound (1)0-1109 (2)1110-7423 (3)7424+
		Medeni Durum	Nominal Düzeydedir.
Referans Kategorisi (Evli) (5. kategorinin verileri sadece Birleşik Krallık datasında bulunmaktadır.)	(1)Bekar,hiç evlenmedi (2) Evli (3) Boşandı (4)Eşi öldü (5) Partner ile birlikte yaşama		

Toplumsal Cinsiyet kadın ve erkek olmak üzere iki kategoriden oluşmaktadır. Referans kategorisi olarak kadın alınmıştır.

Ulusal literatürde, medeni durum değişkeninin birden fazla çalışmada sadece evli ve bekar olarak ele alındığı görülmüştür (Demir & Demir, 2006; Kurar & Baltacı, 2014). Dul kavramının ise eşini kaybetmiş bireyler olarak kullanıldığı çalışmalar (Arun &

Arun, 2011) olduğu gibi eşlerinden ayrılmış bireyler olarak da kullanıldığı çalışmalar mevcuttur (Akgül Sarpkaya, 2013). Bazı çalışmalarda ise hem eşini kaybetmiş hem de eşinden ayrılmış bireyler dul kategorisi altında yer almaktadır (Sabbağ, & Aksoy, 2011). Nitekim türk dil kurumunun tanımına göre de, dul kavramı hem eşi vefat etmiş olan hem de eşinden ayrılmış olan bireyler için kullanılabilen bir kavramdır (<http://www.tdk.gov.tr>, erişim tarihi: 20 Mayıs 2019). Fakat uluslararası literatür de bu durum farklıdır. Dul bireyler söz konusu olduğunda eşi vefat etmiş olan ile eşinden resmi olarak ayrılmış olan bireylerin aynı kategori de yer almadıkları ve birbirlerinin yerine bu kavramların kullanılmadığı görülmektedir (Papastefanou, & Gruhler, 2014). Ayrıca ulusal literatürde de ikisini ayrı ele alan çalışmalar görülmeye başlanmıştır (Yavuz, 2004). Bu nedenle çalışmada eşini kaybeden ve eşi ile resmi bağlarını koparan bireyler ayrı kategoriler altında yer alacaktır.

Birleşik Krallık datusında ki katılımcıların %11,3' ünü oluşturan partneri ile aynı evde yaşayan katılımcıları da modellere dahil edilmiştir. Birleşik Krallık'ta aile alanındaki aktiviteler konusunda bu kategori çalışmalara dahil edilmektedir (Kalenkoski ve ark., 2005). Ayrıca çalışmaya bu veriyi dahil etmemek datadaki 10 kişiden 1'ini çalışmaya almamak demektir. Dolayısı ile temsil gücü, güvenilirlik ve etik açısından bir sorundur. Bu sorunu aşabilmek için bu kategori çalışmaya dahil edilmiştir (Swart ve ark., 2015).

Fakat çalışmanın konusu ile bir bağlantısı olmayışı ve katılımcı sayısının düşüklüğü veya kategoriye hiç yanıt veren katılımcı olmaması nedeniyle resmi ve gayri resmi eşinsel birlikteliklerin yer aldığı kategoriler çalışmanın kapsama alanı dışı bırakılmıştır. Tüm bu gerekçelerden ötürü Türkiye modellerinine dahil edilen medeni durum hiç evlenmemiş olan, evli, eşini kaybetmiş olan ve eşi ile resmi olarak ayrılmış olan bireylerden oluşurken, Birleşik Krallık'ta modellere dahil edilen medeni durum ise hiç evlenmemiş olan, evli, eşini kaybetmiş olan, eşi ile resmi olarak ayrılmış olan ve partneri ile aynı evi paylaşmakta olan bireylerden oluşmaktadır.

Türkiye'de ve Birleşik Krallık'ta aylık olarak haneye giren gelir miktarı ise alt, orta ve yüksek gelir düzeyi olmak üzere 3 kategoriye ayrılmıştır. Fakat her iki toplumun sınıfsal yapısı farklı olduğundan dolayı alt, orta ve üst sınıf gelir grubuna dahil olmayı ifade eden para miktarları farklılık göstermektedir. Türkiye için TÜİK 2014-2015 Zaman

kullanım anketi verilerinde belirlenmiş olan kategorilere göre düzenlenmiş olan ve çalışma modellerine dahil edilen gruplar şu şekilde özetlenebilir; Alt düzey gelir grubu 0-1550, orta düzey gelir grubu 1551-3180 ve üst düzey gelir grubu 3181 ve üstü geliri ifade etmektedir.

Birleşik Krallık için ise Alt düzey gelir grubu 0-1109, orta düzey gelir grubu 1110-7423 ve üst düzey gelir grubu 7424 ve üstü geliri ifade etmektedir. Bu kategorilerin belirlenmesi; BCC'nin gerçekleştirmiş olduğu 161,400 kişinin online olarak yanıtladığı Birleşik Krallık sınıf anketi ve aynı anket sorularının 1026 kişiye yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak yapılması sonucu toplanan verilerden yola çıkarak hazırlanmış olan çalışmanın sınıflar için belirlemiş olduğu yıllık hane halkı geliri 12 ay'a bölünerek çalışmada yer alan alt, orta ve üst sınıf belirlenmiştir (Savage ve ark., 2013). Çalışmaya göre Birleşik Krallık'ta sosyal sınıf 7 kategoriden oluşmaktadır. Üst sınıfı temsil eden Seçkin (elit) sınıfın yıllık hane halkı geliri 89,000 Pound ve daha fazlasıdır. Alt sınıfı temsil eden geleneksel işçi sınıfı ve güvencesiz çalışanlar (precariat) yıllık olarak en fazla 13,305 Pound'luk bir hane halkı gelirine sahip olabilmektedir. Orta sınıfı temsil eden kurulan orta sınıf, teknik orta sınıf, yeni zengin işçiler ve gelişen hizmet sektörünün yıllık kazançları alt ve üst sınıfın arasında yer alan miktarları kapsamaktadır (Savage ve ark., 2013).

3.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye ve Birleşik Krallık'ta yaşamlarını sürdüren bireyler oluşturmaktadır. Örneklem ise Türkiye'den ve Birleşik Krallık'tan rastgele olarak sivil nüfus arasından seçilmiş 10 yaş ve üzeri bireylerden oluşmaktadır. 2014-2015 yılları arasında Türkiye genelinde 11.440 haneye Türkiye Zaman Kullanımı araştırması için Avrupa Zaman Kullanımı Anketi Rehberine (HETUS) dayanarak hazırlanmış olan soru kağıtları uygulanmıştır. Bu bağlamda 25110 katılımcı ile anket yapılmıştır. Birleşik Krallık genelinde ise 2014-2015 yılları arasında HETUS rehberliğinde oluşturulan soru formları ulusal bir hanehalkı örneklemi oluşturacak şekilde rastgele olarak uygulanmıştır. HETUS'un zaman kullanımı anketlerinin 10 yaş ve üzeri bireylerin katılımı ile uygulanmasını ön görmesine karşın Birleşik Krallık'ta 2000 yılında

gerçekleştirilmiş olan Zaman Kullanımı Anketi 8 yaş ve üzeri bireylerle uygulandığı için 2014-2015 zaman kullanımı anketi de 8 yaş ve üzeri bireylere uygulanmıştır.

Tablo 3.3.: Örneklem Büyüklüğü Tablosu

Ülke / Kaynak	Çalışma Dönemi	Kapsadığı Nüfus Yaşı	Örneklem Büyüklüğü
Türkiye (TR)	2014-2015 Zaman		
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2015)	Kullanımı	10 yaş ve üzeri	25110 Katılımcı
Verileri Toplayan Kurum; TÜİK	Araştırması; Ağustos 2014- Temmuz 2015	(Modellere 15+ bireyler alınmıştır)	
Birleşik Krallık (UK)	2014-2015 United		
Center for Time Use Research (CTUR, 2015)	Kingdom The Time Use Survey;	8 yaş ve üzeri	11421 Katılımcı
Verileri Toplayan Kurum; NatCen Social Research	Nisan 2014- Mart 2015	(Modellere 15+ bireyler alınmıştır)	

Bu çalışmada verilerin kıyaslanabilirliği ve güvenilirliğini artırmak için Birleşik Krallık datasındaki 8 ve 9 yaşındaki bireyler datadan çıkarılmıştır ve dahil edilmemiştir. Ayrıca Modeller oluşturulurken 15 yaş ve üzeri bireylerin zaman kullanımı tercihlerine bakılmıştır. 15 yaş altında olan bireylerin henüz lise çağında bile oldukları için ebeveynlerinin onların tercihlerinde rolleri daha büyük olabilmektedir. Ayrıca resmi olarak eğitim istihdam ya da öğrenimde yer almayan bireylerin oluşturduğu yaş grubu avrupa ülkeleri için 15-24 yaş arası olarak belirlenmiştir (EFILWC, 2012). Bu bağlamda çalışmanın modellerine 15 yaş altı bireyler dahil edilmemiştir.

3.6. Veri Toplama Aracı

TÜİK tarafından gerçekleştirilen 2014-2015 Zaman Kullanımı Araştırmasında 4 farklı soru kağıdı formu kullanılmıştır. İlk soru kağıdı formu hanehalkının verilerini almak üzere tasarlanmış olan Hanehalkı Soru kağıdır. İkinci soru kağıdı formu 10 yaş ve üzeri bireylere uygulanmak üzere tasarlanan bireylere dair demografik değişkenlerin yanı sıra onların sosyo-ekonomik durumlarını ortaya koymak üzere iyi bir araç olan Fert Soru Kağıdır. Üçüncü soru kağıdı formu 10 yaş ve üzeri bireylerin 10'ar dakikalık

aralar ile neler yaptıklarını belirtmeleri üzere tasarlanmış Günlüklerdir. Bu günlükler, günlük yaşama bir mercek tutması nedeniyle çalışmamız için önemli bir araçtır. Dördüncü ve son soru kağıdı formu ise 15 yaş ve üzeri çalışan bireylerin doldurması üzere tasarlanmış olan Haftalık Çalışma Çizelgesidir.

CTUR tarafından tasarlanan 2014-2015 Zaman Kullanım Araştırması'nda da 4 farklı soru kağıdı formu uygulanmıştır.

Zaman günlükleri 10 dakikada bir bireylerin yaptıkları aktiviteleri yazmalarına uygun tasarlanmıştır. Bunun yanı sıra o aktiviteyi yaparken nerede ve kiminle birlikte olduklarını da belirtmektedirler. Ayrıca keyif alma seviyesini ölçmek için bir parametre de bulunmaktadır. Çalışma Takvimi soru formu ise 16 yaş ve üzeri çalışan bireylere uygulanmak üzere tasarlanmıştır. Ücretsiz olarak yapılan işler, örneğin; aile şirketinde aileye yardımcı olmak gibi bu ankete dahil edilmemiştir. Hanehalkı soru formu hanehalkı için tasarlanmış olup hanehalkında yaşayan bireylerin demografik özelliklerinin yanı sıra hanehalkı koşulları, mülkiyet (örneğin evde televizyon var mı?) ve hanehalkı geliri, hanehalkının yararlandığı hizmetler ve yardımlar gibi verileri görebilmemize olanak sunar.

Bireyler için tasarlanmış Fert Soru Formu ise katılımcıların doğduğu ülke ve vatandaşlık, medeni durum, eğitim, istihdam, çalışma saatleri, net bireysel gelir gibi bilgilerin alınmasına olarak sağlamaktadır. Gönüllü çalışma ve başkalarına sağlanan yardım ve hizmetler, serbest zaman etkinliklerine katılım, genel sağlık ve etkinliklerin tadını çıkarma, öznel refah ve yaşam doyumu hakkında bilgiler bulunmaktadır. 0-14 yaşları arasındaki her çocuk için ebeveyn tarafından olmayan bakımın kullanımı ve aynı zaman da bireylerin bakım sorumlulukları hakkında bilgiler vardır.

3.7.Verilerin Temin Edilmesi

TÜİK 2014-2015 Zaman Kullanımı Araştırmasının mikro verilerine erişim için ilk olarak internet üzerinden Mikro Veri Talep Formu doldurulmuş ve doldurulan formun dökümü alınarak ilgili kurum tarafından onaylandıktan sonra posta aracılığı ile Ankara Bölge Müdürlüğüne gönderilmiştir. Bölge Müdürlüğüne verilen değerlendirme kurulu onayı alındıktan sonra gerekli Protokol imzalanarak mikro veriye erişim hakkı alınmıştır.

CTUR 2014-2015 Birleşik Krallık Zaman Kullanım Araştırmasının mikro verilerine erişim için ilk olarak UK Data Service (<https://www.ukdataservice.ac.uk/>) web sitesine üye olunmuş ve mikro verilerin talebi için, çalışmanın amacı ve ana çerçevesini içeren bir form doldurulmuştur. Gerekli incelemeden sonra mikro veriye erişim izni temin edilmiştir.

3.8. Veri Analiz Teknikleri

Çalışmada nicel Araştırma Tekniklerinden İkincil Veri Analizi kullanılmaktadır. Türkiye İstatistik kurumu ve Birleşik Krallık Veri Hizmetleri Kurumu'ndan elde edilen Mikro verilen Statistical Package for the Social Science yani SPSS 22.0 (IBM Electronics, ABD) programına aktarılması sağlanmıştır. Türkçesi Sosyal Bilimler için İstatistik Programı olan SPSS programını ile verilerin analizleri gerçekleştirilmektedir. Çalışmanın hipotezleri doğrultusunda Tanımlayıcı istatistik teknikleri (Descriptive Statistics), kategoriler arası farkları görmemize imkan tanıyan t-testler ve ANOVA testi, birden fazla bağımsız değişkenin bağımlı değişken ile ilişkisini ölçmek için çoklu regresyon (Multiple Regreasion) tekniklerinden çoklu doğrusal regresyon ile veriler analiz edilmektedir.

Çoklu doğrusal regresyon analizi, araştırmacının birden fazla bağımsız değişkenin bağımlı değişkene etkisini görebilmesine olanak sağlayan bir analiz tekniğidir (Field, 2005). Bu çalışmada bireylerin zaman kullanımı tercihlerini görebilmek adına aktivitelere göre ayrılmış olan her bir zaman kullanım alana bireylerin ayırdığı süre ve bu süreleri etkileyen faktörler incelenmektedir. Bu şekilde her bir birey için eşit görünen zamanın altında yatan toplumsal eşitsizlikler görünür hale gelebilecektir. Bu bağlamda çoklu doğrusal regresyon analizinin çalışmanın hipotezkerini test etmek ve argümanlarını kanıtlayabilmek için önemli tekniklerden olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışmada çoklu doğrusal regresyon analizi zaman kullanım alanlarında yer alan aktivitelere bireylerin ayırdıkları süreleri etkileyen faktörleri belirlemeyi mümkün hale getirmiştir. Türkiye ve Birleşik Krallık için aynı analizlerin gerçekleştirilmesi sureti ile farklı dinamiklere sahip bu iki ülkenin farklılık ve benzerlikler görünür hale gelmektedir. Fakat regresyon analizi sonucunda kategoriler arasındaki farklılıkların

görünmesi mümkün olmamaktadır. Bu nedenle modellere dahil edilen kategorik değişkenler arası farklılıklar ANOVA ve t-testler aracılığı ile incelenmektedir. T-test 2 kategorinin ortalamalarının kıyaslanmasına olanak sağlarken, ANOVA testi 2 den fazla kategorinin bulunduğu durumlarda, kategorilerin ortalamalarını (mean) karşılaştırma olanağı sunmaktadır. (Field, 2005). 2 kategoriden oluşan toplumsal cinsiyet gibi değişkenlerde kategoriler arasındaki farklılıklar t-test ile ölçülebilirken 3 ve daha fazla kategorisi olan değişkenler için ANOVA testi kullanılmaktadır. Çalışmada her iki analizinde uygulanabileceği kategorik değişkenlerin varlığı bu iki analiz tekniğine de ihtiyaç duyulmasına neden olmaktadır.

Doğrusal Regresyon analizi gerçekleştirmeden önce değişkenlerin kukla değişkeni (Dummy variable) yapılarak analize uygun hale getirilmesi gerekmektedir (Arun, 2008). Analizlerde kullanılacak olan bağımlı ve bağımsız değişkenler tablo ile değişkenler ve operasyonel tanımlar başlığı altında tanıtılmıştır. Bu tabloda yer alan kategorilerin hangilerinin dummy variable yapılmasının ardından, çalışmada referans kategorisi olarak alındığına dair bilgiler mevcuttur. Doğrusal Regresyon gerçekleştirebilmek için kategorilerin 0'dan başlanarak kodlanmaları elzemdir. Referans grubuna 0 değeri verilerek oluşturulur (Field, 2005). Her bir yaşam alanı etkileyen faktörler ampirik modelde yer alan bağımsız değişkenler dahil edilerek yapılmış olup, çoklu doğrusal regresyon enter metodu ile analiz edilmiştir.

3.9. Kapsama ve Dışlama Kriterleri

10 yaş altı bireyler bu çalışmanın kapsama kriterlerine dahil değildir. Kıyaslanabilirliğini artırmak adına Birleşik Krallık veri setindeki 8 ve 9 yaşındaki bireyler kapsam dışında bırakılmıştır. Ayrıca çalışmanın modelleri oluşturulurken 15 yaş ve üstü bireylerden başlayarak yaş grupları oluşturulmuştur. 15 yaş altı kişiler modellerde kapsama alanı dışı bırakılmıştır.

Ayrıca eş cinsel ilişki ile ilgili kategoriler, çalışmanın konusu ile bağlantısı bulunmaması, bazı kategorilere 1 kişi gibi oldukça az katılımcının yanıt vermesi ve data içerisinde hiç bir katılımcının yanıt vermediği kategoriler içermesi nedeniyle çalışmanın kapsama alanı dışında bırakılmıştır.

3.10. Araştırmanın Sınırlılıkları

Birleşik Krallık; İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda'dan oluşan bir ülkedir. Birleşik Krallık resmi bir başka ada daha sahip olup bu ad Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallık'ıdır. Burada bahsi geçen Büyük Britanya coğrafi bir alandır. Birleşik Krallık ise bu dört ülkelerin siyasi birliğini ifade etmektedir. (brilliantmaps.com/eng-gb-uk/, erişim tarihi; 25.05.2019; Sefer, 2014; Şahin & Özey, 2012). Birleşik Krallık 2014-2015 Zaman kullanımı verileri Birleşik Krallık vatandaşı olan bireyler ile gerçekleştirilmiştir. Dolayısı ile bu ülkelerden sadece birini ele almak mümkün olamamaktadır. Bu araştırmanın en temel sınırlılığıdır.

Dataların büyük ölçekte olmasının yanı sıra, iki veri setinde bulunan bazı verilerin farklılıklar barındırması kıyaslama yapılacağı için analizler sırasında bazı sınırlılıklar yaratmıştır. İki veride de yer alan ve kıyaslanacak olan faktörlerin iki ülkenin toplumsal yapısından ötürü farklı şekillerde kategorileştirilmesi çalışmanın sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır. Bahsi geçen bu faktör medeni durumdur. İki datadan birine göre düzenlendiği takdirde diğer datanın temsil özelliğini kaybetmesi ve güvenilirliği etkilemesi nedeni ile bu verilerin kategorileri eşitlenememiştir. Literatürdeki çalışmaların incelenmesi neticesinde Birleşik Krallık'ın modelinde medeni durum içerisinde birlikte yaşama değişkeni de dahilmiştir (Gupta, 1999). Bu nedenle Türkiye modellerinde medeni durum 4 kategoriden oluşurken, Birleşik Krallık modelinde medeni durum 5 kategori olarak ele alınmıştır.

Bir ülke ile başka bir ülkenin kıyaslandığı büyük ölçekli her çalışmada örneklem sayısı eşit olmadığı durumlarda hata payını en aza indirmek adına ağırlıklandırma uygulanması gerekmektedir(Rutkowski ve ark.,2010; Kaplan ve ark. 2014).

Ayrıca Türkiye Zaman Kullanımı verisetlerinden günlükler ve fert verisetlerinin olduğu dataların birleşmesi ile birlikte data çok veri boyutu artmıştır. Bunun sebebi olarak günlüklerin sadece 1 gün tutulmaması belli bir period boyunca katılımcılar tarafından doldurulmaya devam etmiş olması gelmektedir. Bunun yanı sıra datalarda sorulara yanıt vermemiş olan katılımcıların çokluğu modellerin datayı açıklama oranını düşüren bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir katılımcının aynı anda uyurken iş yerinde çalışmaya devam etmesi gibi durumlar söz konusu olamayacağı için bireyin bir yaşam

alanında bulunduğu sırada diğer yaşam alanlarında bulunamayacağı açıktır. Bu nedenle günlüklerden yaşam alanları için belirlenen aktiviteler ile geçirilen süreler başka bir değişkende toplanırken datalarda missing veri oluşumu gerçekleşmiştir. Bu durumun oluşturduğu etkileri aşabilmek adına datalarda ağırlıklandırma uygulanmıştır. Türkiye Zaman Kullanımı 2014-2015 datası araştırma deseninde yer alan “Fert Faktör ağırlık“ değişkeni ile, Birleşik Krallık 2014-2015 datası ise araştırma deseninde yer alan “Bireysel ağırlık“ değişkeni ile ağırlıklandırılmıştır.

Literatürde, iki veri seti kıyaslanırken eğer değişken interval düzeyde diğeri kategorik ise, kıyaslanabilir olabilmesi için interval düzeyde bulunan data düzenlenerek kategorik kodlama yapılmaktadır (Beckers, 2010). Bu nedenle Birleşik Krallık veri setinde interval düzeyde bulunan yaş ve aylık hane halkı geliri değişkenleri kategorik olarak tekrar düzenlenmiş ve çalışmaya dahil edilmiştir.

3.11. Araştırmada Etik İle İlgili Konular

Araştırmaya başlamadan Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan Etik Kurul Onay Belgesi (Ek-2) alınmıştır.

Çalışmanın metodolojik olarak nasıl bir strateji izlediğinin ve metodolojik konumunun paylaşılmasının ardından yapılan analizler sonucunda elde edilen bulguların yardımı ile Türkiye ve Birleşik Krallık'taki bireylerin zaman kullanımları bir sonraki bölümde okunmakta ve paylaşılmaktadır.

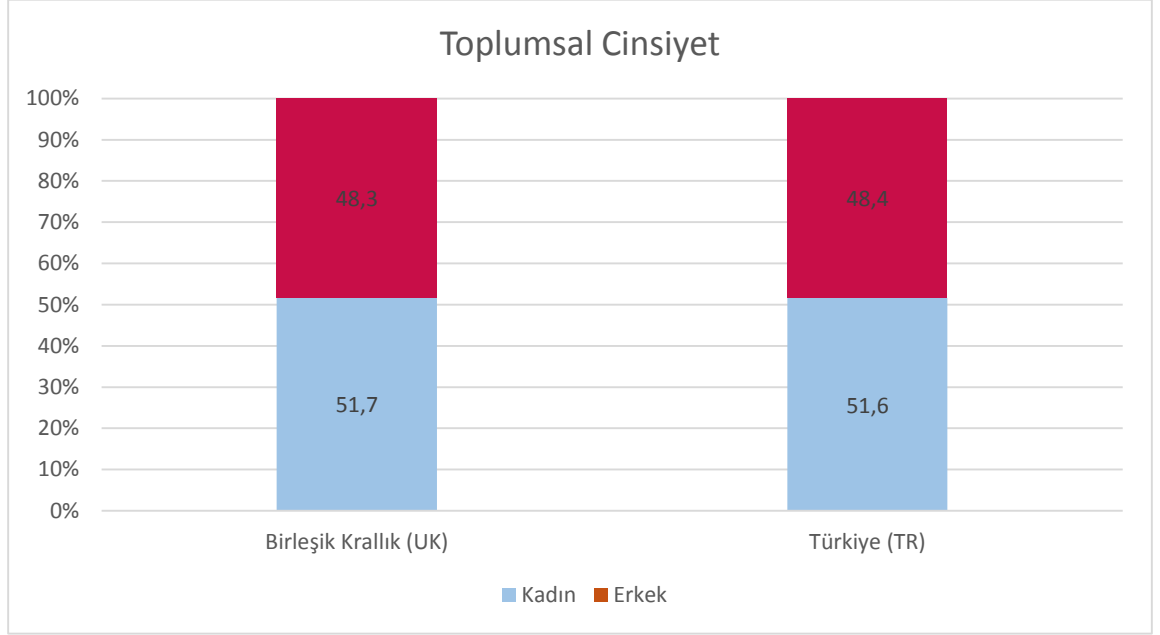
4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların demografik özellikleri, yapılan analizler sonucu oluşturulmuş modeller, tablolar ve bulgular paylaşılmaktadır.

4.1. Katılımcıların Özellikleri

Bu bölümde araştırmaya katılan bireylerin demografik özellikleri ile ilgili gerçekleştirilen analizlerin sonuçları açıklanmaktadır.

4.1.1. Toplumsal Cinsiyet

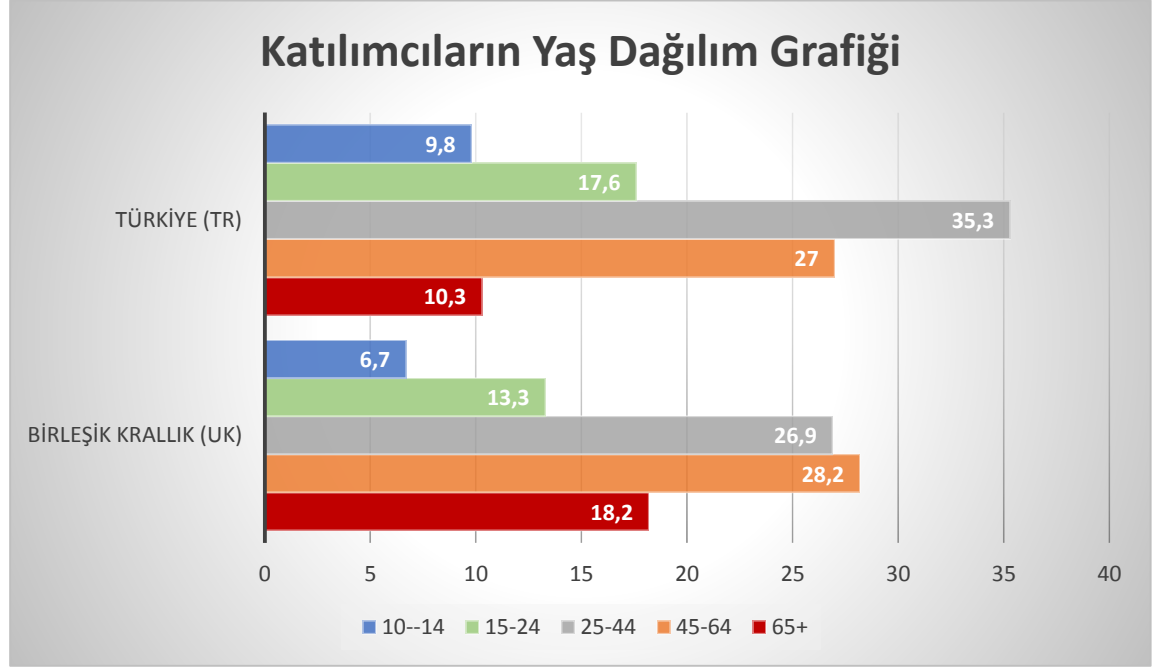

Şekil 4.1. : Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Dağılımı

Yukarıdaki şekilde görüldüğü üzere; 2014-2015 Birleşik Krallık Zaman Kullanımı Araştırmasındaki katılımcıların %48,3'ü erkek iken %51,7'si kadındır.

2014-2015 Türkiye Zaman Kullanımı Araştırmasındaki katılımcıların ise %48,4'ünü erkek katılımcılar, %51,6'sını kadın katılımcılar oluşturmaktadır.

4.1.2. Yaş

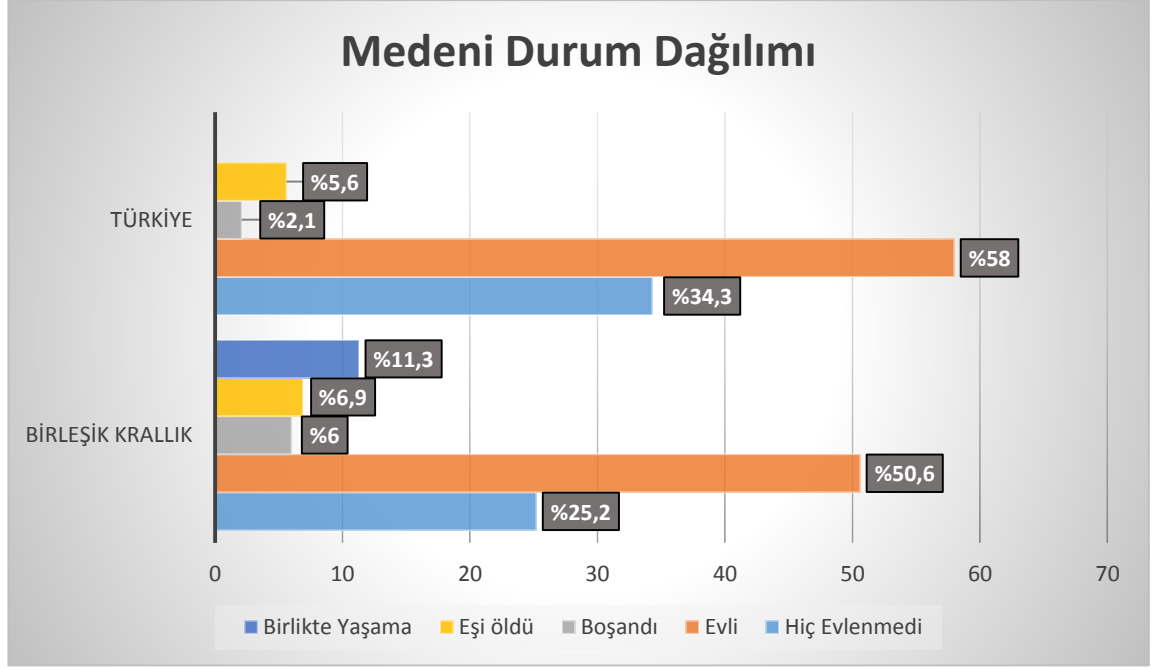

Şekil 4.2. : Katılımcıların Yaş Dağılımı Grafiği

Yukarıdaki grafikte görüldüğü üzere; Türkiye 2014-2015 Zaman Kullanımı Araştırmasının katılımcılarının yaş dağılımına baktığımızda; 10-14 yaş arası bireyler katılımcıların %9,8'ünü, 15-24 yaş arası bireyler katılımcıların %17,6'sını, 25-44 yaş arası bireyler katılımcıların %35,3'ünü, 45-64 yaş arası bireyler katılımcıların %27'sini ve 65 yaş ve üstü bireyler ise katılımcıların %10,3'ünü oluşturmaktadır.

Birleşik Krallık 2014-2015 Zaman Kullanım Araştırması katılımcılarının yaş dağılımına bakıldığında ise 10-14 yaş arası bireyler katılımcıların %6,7'sini, 15-24 yaş arası bireyler katılımcıların %13,3'ünü, 25-44 yaş arası bireyler katılımcıların %26,9'unu, 45-64 yaş arası bireyler katılımcıların %28,2'sini ve 65 yaş ve üstü bireyler ise katılımcıların %18,2'sini oluşturduğu görülmektedir.

4.1.3. Medeni Durum

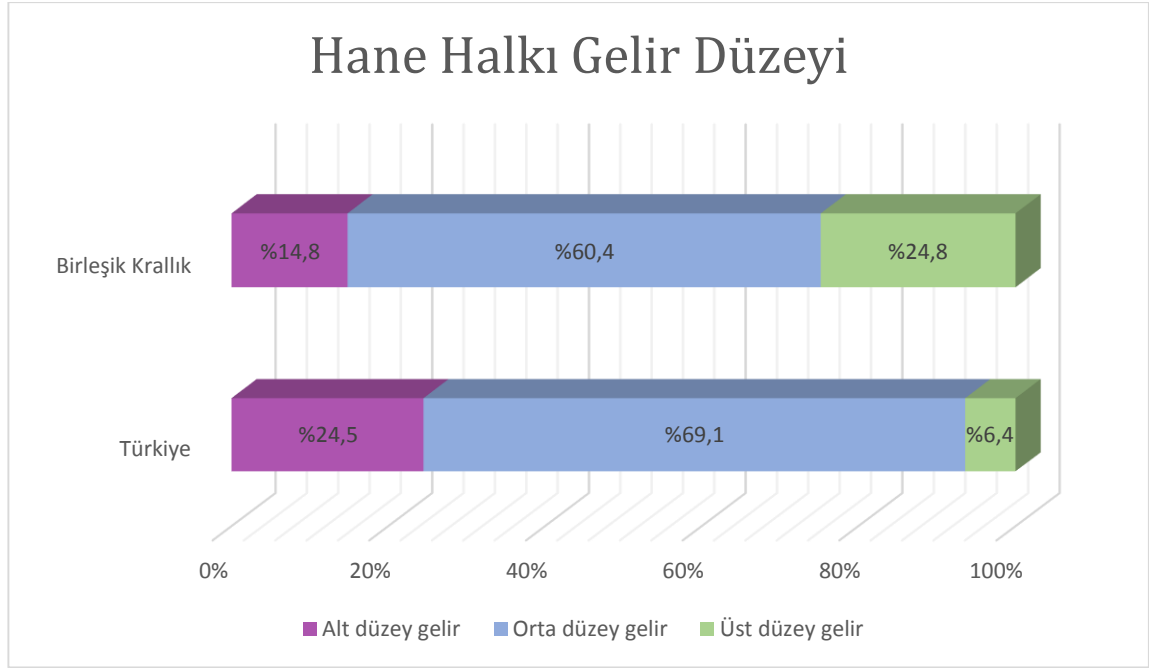

Şekil 4.3.: Katılımcıların Medeni Durum Dağılımı Grafığı

Türkiye 2014-2015 Zaman Kullanımı Araştırmasının katılımcılarının medeni durum dağılımına baktığımızda; evli bireyler katılımcıların %58'ini, bekar bireyler %34,3'ünü, boşanmış bireyler %2,1'ini ve eşi ölmüş bireyler %5,6'sını oluşturmaktadır.

Birleşik Krallık 2014-2015 Zaman Kullanım Araştırması katılımcılarının medeni durum dağılımına bakıldığında, evli katılımcıların %50,6'sını, bekar başka bir ifade ile hiç evlenmemiş olan katılımcıların %25,2'sini, eşi ölmüş olan katılımcıların %6,9'ünü, eşi ile boşanmış olan katılımcıların %6'sini ve partner ile birlikte yaşayan katılımcıların %11,3'ünü oluşturduğu görülmektedir.

4.1.4.Hane Halkı Gelir Düzeyi

Şekil 4.4. : Katılımcıların Hane Halkı Gelir Düzeyi Dağılımı

Çalışmada hane halkı düzeyi, alt düzey gelir, orta düzey gelir ve üst düzey gelir olmak üzere 3 kategoriden oluşmaktadır. Türkiye için; Alt düzey gelir 0-1550 arası, orta düzey gelir 1551-3180 arası, üst düzey gelir ise 3181 ve üstü gelir düzeyine sahip olmayı ifade etmektedir. Sınıflandırma Türkiye için Türkiye’de resmi para birimi olan Türk Lirası üzerinden yapılmaktadır (TÜİK, 2014). Birleşik Krallık için; Alt düzey gelir 0-1109 arası, orta düzey gelir 1110-7423 arası, üst düzey gelir ise 7424 ve üstü gelir düzeyine sahip olmayı ifade etmektedir. Birleşik Krallık için ise sınıflandırma Birleşik Krallık’ta resmi para birimi olan İngiliz Sterlini (Pound) üzerinden yapılmaktadır (Savage ve ark., 2013).

Birleşik Krallık’ta katılımcıların aylık hane halkı gelirine bakıldığında hanelerin %14,8’i 0-1109 İngiliz Sterlini, %60,4’ü 1110-7423 İngiliz Sterlini, % 24,8’i ise 7424 ve üstü İngiliz Sterlini bir gelire sahip olduğu görülmektedir. Türkiye’de katılımcıların hane halkı gelirleri açısından profili incelendiğinde, %24,5’ü 0-1550 Türk Lirası, %69,1’i 1551-3180 Türk Lirası arasında kazanırken katılımcıların sadece %6,4’ünün aylık 3181 ve üstü bir gelire sahip olduğu görülmektedir.

4.2. Türkiye ve Birleşik Krallık'ın Zaman Kullanımı

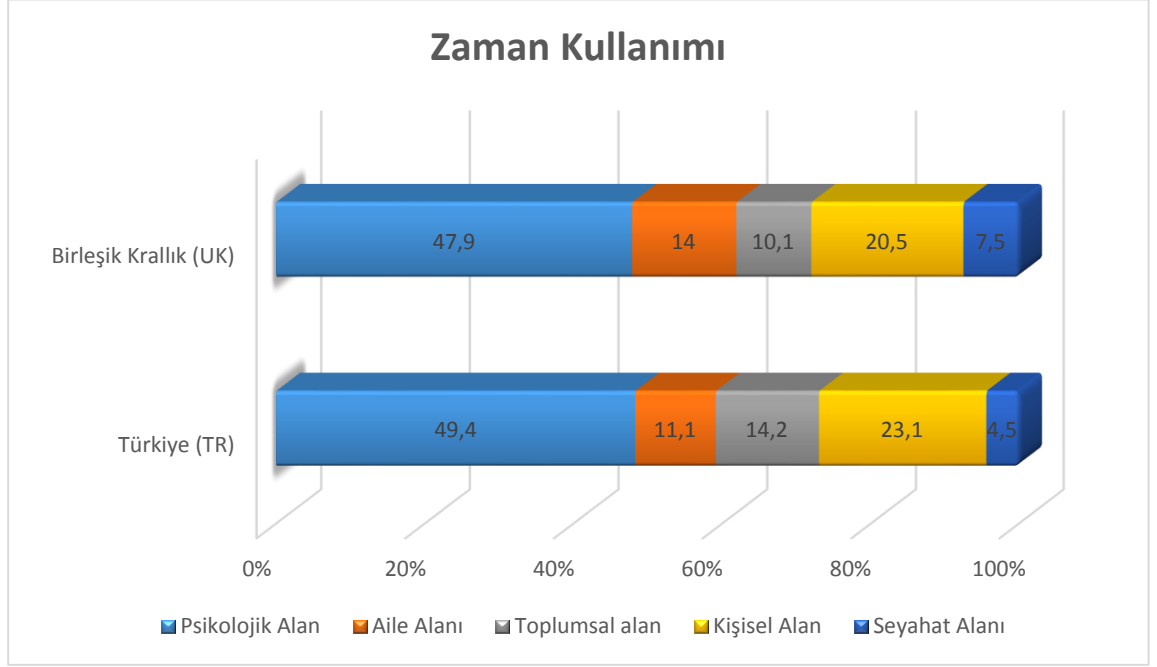
Tablo 4.1.: Temel Aktivite Gruplarının Günlük Zaman Kullanımı Dağılımı

Aktivite	Uyku	Yemek ve Öz Bakım	Ev İşleri ve Aile Bakımı	Çalışma (İstihdam)	Ders Çalışma	Gönüllü Faaliyetler ve Toplantılar	Sosyalleşme ve Eğlence	Kitle İletişim Araçları	Sportif Aktiviteler	Hobiler ve Oyunlar	Seyahat
Birleşik Krallık (UK)	526 dk. 37,5 %	146 dk. 10,4 %	177 dk. 12,3 %	112 dk. 8 %	30 dk. 2,1 %	16 dk. 1,1 %	82 dk. 5,8 %	172 dk. 12,2 %	20 dk. 1,4 %	47 dk. 3,3 %	106 dk. 7,5 %
Türkiye (TR)	528 dk. 37,7 %	165 dk. 11,7 %	155 dk. 11,1 %	153 dk. 11 %	46 dk. 3,2 %	43 dk. 3,1 %	110 dk. 7,8 %	140 dk. 10 %	11 dk. 0,7 %	21 dk. 1,5 %	63 dk. 4,5 %

Temel Aktiviteler Gruplarının Günlük Zaman Kullanımı Dağılımı adlı tabloda Türkiye ve Birleşik Krallık'ta yaşayan 10 yaş ve üzeri bireylerin gün içerisinde yaptıkları faaliyetlerin süreleri verilmektedir. 1 gün 24 saat dolayısı ile 1400 dk etmektedir. Türkiye ve Birleşik Krallık'taki 10 yaş ve üstü bireylerin bazı faaliyetlere ayırdıkları süreler benzerlik gösterirken bazı faaliyetlerde farklılıklar görülmüştür. Örneğin; uyku için ayrılan ortalama süre her iki ülke için de neredeyse aynıdır. Türkiye'de uykudan sonra en çok yemek ve öz bakıma zaman ayrılırken Birleşik Krallıkta ev işleri ve aile bakımına ayrılmıştır. Sportif aktiviteler ve Seyahat için Birleşik Krallık'taki bireylerin ayırdığı ortalama süre Türkiye'deki bireylerin 2 katıdır. Gönüllü Faaliyetlere ve Toplantılara Türkiye'deki bireylerin ayırdığı süre Birleşik Krallık'takilerin 3 katıdır.

Birleşik Krallık'ta Türkiye'ye oranla çalışmaya ayrılan ortalama süre daha düşükken Kitle iletişim araçlarına ayrılan süre daha fazla olmuştur.

4.2.1. Türkiye ve Birleşik Krallık'ta Alanlara Göre Zaman Kullanımı

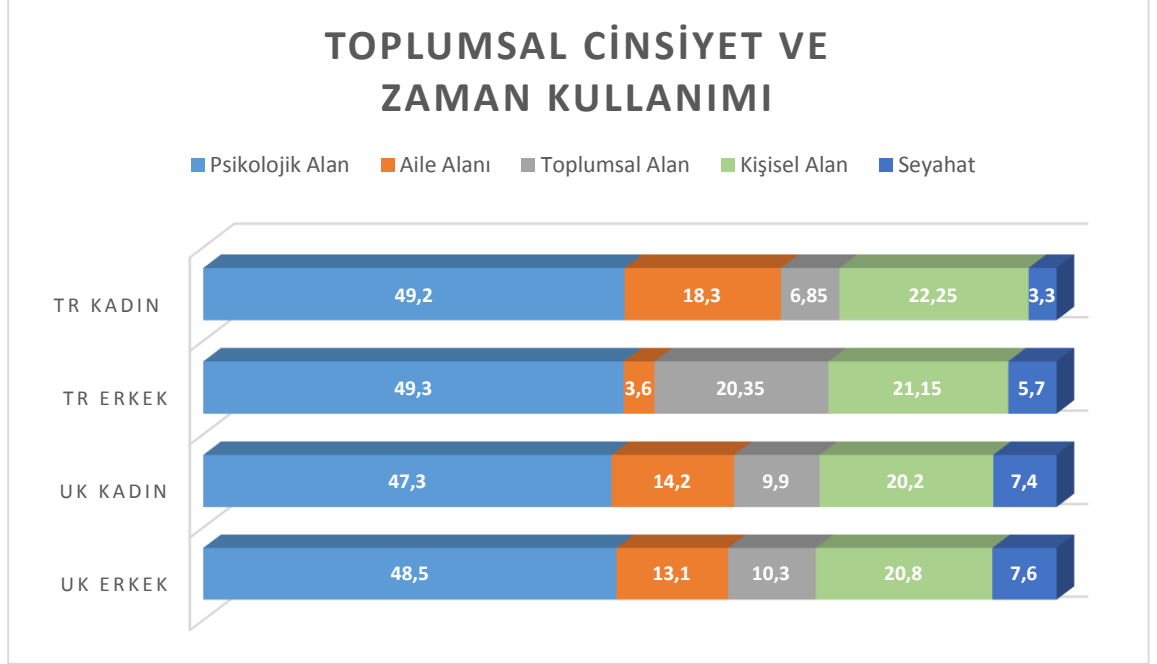
Şekil 4.5.: Türkiye ve Birleşik Krallık'ın Zaman kullarılarının Karşılaştırması

Türkiye ve Birleşik Krallık Zaman kullarılarının Karşılaştırması adlı grafikte Türkiye ve Birleşik Krallık'taki 10 yaş ve üzeri bireylerin 24 saat başka bir değişle bir gün boyunca zaman ayırdıkları aktivitelere göre yapılmış sınıflandırma doğrultusunda aralarındaki farklılık ve benzerlikler gösterilmektedir. Bu grafikte 24 saat =1400 dakika = %100 'ü oluşturmaktadır. Zaman kullanımı aktivitelere göre 5 alana ayrılmıştır. Alanların detayları yöntem bölümünde paylaşılmıştır.

Grafiğe göre Türkiye'de 10 yaş ve üzeri bir birey gününün %49,4'ünü başka bir değişle yarısını psikolojik alanda, %23,1'ini ise kişisel alanda geçirmektedir. Geriye kalan süresinin ise %14,2'sini toplumsal alanda geçirirken aile alanında gününün %11,1'ini geçirmektedir. Seyahate ise sadece günlerinin %4,5'ini harcamaktadırlar. Birleşik Krallık'ta ise 10 yaş ve üzere bir birey gününün %47,9'unu psikolojik alanda geçirirken %20,5'ini kişisel alanda geçirmektedir. Geriye kalan süresinin ise %14'ünü aile

alanında, %10,1'ini toplumsal alanda ve %7,5'ini seyahat alanında geçirmektedir. Sonuç olarak, Türkiye'de, Birleşik Krallık'a göre Toplumsal ve kişisel alana daha fazla süre ayrılırken seyahat ve aile alanına daha az zaman ayrılmaktadır.

4.2.2. Toplumsal Cinsiyete Göre Zaman Kullanımı

Şekil 4.6. : Toplumsal Cinsiyete ve Ükelere Göre Zaman Kullanımı Farkı

Toplumsal Cinsiyet ve Zaman Kullanımı adlı grafikte'de görüldüğü üzere iki ülke arasında toplumsal cinsiyet temelli farklılıklar gösterilmektedir. Türkiye'de 10 yaş ve üzeri bireylerin günlük yaşam stratejisi eşit olmayan bir dağılıma sahiptir. Kadınlar ev işleri ve aile bakımının yer aldığı aile alanında erkeklere oranla yaklaşık 5 kat daha fazla vakit geçirirken erkeklerin iş hayatını içeren toplumsal alanda kadınlara oranla 3 kat daha fazla zaman geçirdikleri görülmektedir. Buna karşın Birleşik Krallık'ta 10 yaş ve üzeri bireylerin yaşam stratejilerinin ve toplumsal iş bölümlerinin bir uyum içinde eşit bir dağılımı olduğu grafikte gözler önüne serilmektedir. Birleşik Krallık'taki bir erkeğin günlük aile alanında geçirdiği süre Türkiye'deki bir erkeğin aile alanında geçirdiği sürenin 3 katından daha fazladır. Ayrıca Türkiye'de bireyler Birleşik Krallık'taki bireylere oranla çok daha kısa süreyi ulaşım ve seyahat aktiviteleri ile geçirmektedir.

Bunlara ek olarak Türkiye’de istihdama katılan bir erkeğin Birleşik Krallık’taki bir erkeğe ya da bir kadına göre işine 2 kat daha fazla zaman ayırdığı görülmektedir.

4.3. Zaman Kullanımı Alanlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi

Bireylerin zaman kullanımı tercihlerini okuyabilmek adına her bir zaman kullanım alanlarına etki eden faktörler doğrusal regresyon, t-test ve ANOVA analiz teknikleri ile birlikte analiz edilerek hipotezler test edilmiştir. Elde edilen bulgular 5 ana başlık altında toplanmışlardır. İlk olarak her insan için hayatı önemi olan uyku, yemek yemek ve öz bakım gibi temel yaşamsal aktivitelerin yer aldığı psikolojik alan ele alınacaktır. Daha sonra sırası ile ev işleri, çocuk ve yaşlı bakımı ile aktiviteleri içeren aile alanı, istihdam ve eğitimi kapsayan toplumsal alan, bireylerin toplumsal kitle iletişim araçları, sosyal medya, sosyalleşme, hobi, spor, gönüllü faaliyetler ve toplantılar gibi aktiviteleri içeren kişisel alan ve son olarak da bireylerin herhangi bir amaç ile yolda geçirmiş olduğu sürelerden oluşan seyahat alanı ile ilgili bulgulara çalışmada yer verilecektir.

4.3.1. Psikolojik Alanı Etkileyen Faktörler

Çalışmanın bu bölümünde “*Bireylerin Psikolojik Alana ayırdıkları süreyi etkileyen faktörlerin nelerdir?*” ve “*Bu faktörler Birleşik Krallık ve Türkiye’de farklılık göstermekte midir?*” soruları yanıtlanmaktadır. Birleşik Krallık’ta ve Türkiye’de oluşturulmuş olan modelde yer alan değişkenlerin hangilerinin psikolojik alan ile ilişki olduğunu görebilmek adına oluşturulmuş model aşağıdadır. Ön görülen bu modelin çoklu doğrusal regresyon Formülü; $y = \beta_0 + \beta_1xyaş + \beta_2xtoplumsal cinsiyet + \beta_2xgelir + \beta_3xçalışmasüresi + \beta_4xsağlık durumu + \beta_5xmedeni hal + e$ şeklindedir.

Çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda oluşturulmuş, ampirik modelin psikolojik alandaki etkisi adlı tabloda, Psikolojik Alan Üzerinde etkili olan faktörlerin Türkiye ve Birleşik Krallık’ta farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Model her iki ülke için de anlamlıdır ($p < 0,001$). Her iki ülkede de uygulanan modellerde değişkenlerin VIF değerleri 2,5’in altında olduğu için modelde çoklu doğrusallık sorunu bulunmamaktadır (Allison, 1999). Modellerin açıklama oranları da farklılık göstermektedir. Model Birleşik Krallık örnekleminin %2,3’ünü ($R^2 = 0,023$) açıklarken Türkiye’nin %8,5’ini ($R^2 = 0,085$) açıklamaktadır.

Tablo 4.2.: Çoklu Doğrusal Regresyon Modelinin Psikolojik Alandaki Etkileri

Bağımsız Değişkenler	Birleşik Krallık			Türkiye		
	β	Std. β	P	β	Std. β	p
Yaş						
15-24 yaş	1,391	,005	,828	-40,341	-,114	,0001***
25-44 yaş		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
45-64 yaş	-5,490	-,026	,241	4,518	0,20	,0001***
65+	17,855	,091	,001**	3,598	,006	,0001***
Toplumsal Cinsiyet						
<i>Kadın</i>		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
Erkek	9,887	,054	,004**	26,914	0,83	,0001***
Medeni Durum						
Hiç Evlenmedi	-5,624	-,027	,286	-12,937	-,098	,0001***
<i>Evli</i>		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
Boşandı	-1,788	-,005	,780	29,288	0,50	,0001***
Eşi Öldü	2,398	,009	,695	26,615	,098	,0001***
Birlikte Yaşama	-2,083	-,006	,750			
Aylık Gelir						
Alt Düzey Gelir	,721	,004	,915	-20,242	-,094	,0001***
<i>Orta Düzey Gelir</i>		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
Üst Düzey Gelir	9,381	,049	,975	25,723	,065	,0001***
Haftalık Çalışma Süresi	-3,35	-,072	,0001***	,653	,101	,0001***
Sabit	383,563		,0001***	76,876		,0001***
R (R ²)		0,163 (0,023)			0,291 (0,085)	
Model Anlamlılığı		p: 0,0001			p: 0,0001	

Bağımlı değişken: Psikolojik Alan (Adjusted R²) P<0,001***; P<0, 01**; P<0, 05*

Bağımsız değişkenlerin referansları Tablo 3.2’de özetlenmiştir.

Türkiye’de 15 yaş ve üstü bireylerin psikolojik alanda geçirdikleri zamanını yaş, toplumsal cinsiyet, medeni durum gibi kişisel özelliklerin yanı sıra haftalık çalışma süresi ve gelir durumundan da etkilediği açıktır (p<0,001). Birleşik Krallık’ta ise psikolojik alanda geçirilen süre ile 65 ve üstü olmak ve haftalık çalışma süresi (p<0,001) ile birlikte toplumsal cinsiyet te etkilidir (p<0,05). Fakat medeni durumda yer alan hiçbir kategorinin anlamlı bir ilişkisi bulunamamıştır (p>0,05). Ayrıca hane halkı geliri, 15-24

yaş ve 45-64 yaş grubunun da model de istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Bu faktörler içerisinde Psikolojik alanda bulunma süresi açısından Türkiye’de modele en çok katkı sunan ve en önemli faktör yaş değişkenindeki 15-24 yaş grubu olmuştur (Std. $\beta = -0,114$). Birleşik Krallık’ta ise en etkili faktörün yine yaş grubu içerisindeki 65 yaş ve üstü kategorisinin olduğu tespit edilmektedir (Std. $\beta = 0,091$).

Birleşik Krallık’ta bulgularını ele alacak olursak yaş grupları arasında psikolojik alana ayrılan süreler açısından anlamlı farklılıklar bulunmaktadır ($p<0,001$). 25-44 yaş grubu dikkate alındığında, 15-24 yaş grubu ortalama 11 dakika daha fazla (Beta; 1,391 $p>0,05$) psikolojik alana zaman ayırmaktadır. 25-44 yaş grubuna göre 45-64 yaş grubu ortalama 5 dakika daha az (Beta;-5,490 $p>0,05$) ve 65+ yaş grubu ise ortalama günlük 35 dakika daha fazla ayırdığı görülmektedir. Dolayısı ile 65 yaş üstü bireyler psikolojik alana daha diğer yaş gruplarına oranla fazla zaman ayırmaktadır (Beta; 17,855 $p<0,05$).

Türkiye’de yaş grupları arasında psikolojik alanda bulunma süresi açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,001$). 24-44 yaş grubuna göre 15-24 yaş grubu ortalama 46 dakika daha az psikolojik alana zaman ayırmaktadır (Beta; -40,341 $p<0,001$). 24-44 yaş grubuna göre 45-64 yaş grubu psikolojik alana günlük ortalama 14 dakika (Beta; 4,518 $p<0,001$), 65 üstü yaş grubu ise ortalama 7 dakika daha fazla süre ayırmaktadırlar (Beta; 3,598 $p<0,001$). Dolayısı ile Türkiyede Psikolojik alana en az zaman ayıran yaş grubu olarak karşımıza 15-24 yaş grubu çıkmaktadır. En fazla zaman ayıran yaş grubu ise 45-64 yaş grubudur. ($p<0,001$).

Orta düzey gelire sahip bireylere göre üst düzey gelir düzeyine sahip olan bireylerin Türkiye’de (Beta; 25,723 $p<0,001$) psikolojik alana daha fazla zaman ayırdıkları görülmektedir. Orta düzey gelire göre alt düzey gelire sahip olan bireylere bakıldığında ise Türkiye ve Birleşik Krallık’ta durumun aynı olmadığı görülmektedir. Birleşik Krallık’ta alt düzey gelire sahip bireyler orta düzey gelire sahip olanlara göre daha fazla zaman ayırırken (Beta; 9,381 $p>0,05$), Türkiye’de bu durum tam tersi yönde gerçekleşmektedir. Alt düzeyde gelire sahip olan bireyler orta düzey gelire sahip olanlara göre daha az psikolojik alana zaman ayırmaktadır (Beta;-20,242 $p>0,001$).

Türkiye’de bireylerin zamanlarını psikolojik alana harcama tercihlerini etkileyen bir diğer faktör ise medeni durumdur ($p < 0,001$). Fakat Birleşik Krallık’ta medeni durumun psikolojik alanda geçirilen süreyle istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi bulunmadığı ($p > 0,05$) gibi, ANOVA testinde medeni durum kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark da bulunamamıştır ($p > 0,05$). Türkiye’de evli bireylerin bekarlara nazaran günlük ortalama 42 dakika psikolojik alana daha fazla zaman ayırdıkları görülmektedir (Beta: -12,937 $p < 0,001$). Eşi ile ayrılmış olan bireylerin evlilere nazaran günlük ortalama 56 dakika daha fazla psikolojik alanda zaman geçirmekte oldukları görülmektedir (Beta: 29,228 $p < 0,001$). Eşini kaybetmiş bireylerin ise evli bireylere göre günlük ortamala 27 dakika daha fazla süreyi psikolojik alana ayırdıkları görülmektedir (Beta: 26,615 $p < 0,001$).

Birleşik Krallık’ta Haftalık Çalışma süresi artığında bireylerin psikolojik alanda kullandıkları süre azalmaktadır (Beta: -0,335 $p < 0,001$). Türkiye’de ise tam tersi bir eğilim gözlenmektedir. Haftalık çalışma süresi arttıkça Türkiye’de bireylerin psikolojik alanda zaman geçirme eylemlerinde bir artış olmaktadır (Beta: 0,653; $p < 0,001$). Başka bir değişle Türkiye’de çalışma saatleri uzadıkça bireylerin psikolojik alan içerisinde yer alan taktivitelere yönelimleri artmaktadır.

Toplumsal cinsiyet açısından hem Türkiye’de hem de Birleşik Krallık’ta kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p < 0,001$). Her iki ülkede de Kadınların erkeklere nazaran psikolojik alana daha az süre ayırdıkları görülmektedir. Birleşik Krallıkta Erkekler ortalama 16 dakika daha fazla psikolojik alana süre ayırırken (Beta, 9,887 $p < 0,05$) Türkiye’de Erkekler ortalama 3 dakika daha fazla süre ayırmaktadır (Beta, 26,914 $p < 0,001$).

4.3.2. Aile Alanını Etkileyen Faktörler

Çalışmanın bu bölümünde “*Bireylerin Aile Alanına ayırdıkları süreyi etkileyen faktörlerin nelerdir?*” ve “*Bu faktörler Birleşik Krallık ve Türkiye’de farklılık göstermekte midir?*” sorularına yanıtlanmaktadır. Birleşik Krallık’ta ve Türkiye’de oluşturulmuş olan modelde yer alan değişkenlerin hangilerinin aile alanı ile ilişki olduğunu görebilmek adına oluşturulmuş model aşağıdadır. Ön görülen bu modelin

çoklu doğrusal regresyon Formülü; $y = \beta_0 + \beta_1 x_{\text{yaş}} + \beta_2 x_{\text{toplumsal cinsiyet}} + \beta_3 x_{\text{gelir}} + \beta_4 x_{\text{çalışma süresi}} + \beta_5 x_{\text{sağlık durumu}} + \beta_6 x_{\text{medeni hal}} + e$ şeklindedir.

Tablo 4.3: Çoklu Doğrusal Regresyon Modelinin Aile Alandaki Etkileri

Bağımsız Değişkenler	Birleşik Krallık			Türkiye		
	β	Std. β	p	β	Std. β	p
Yaş						
15-24 yaş	-38,093	-,085	,0001***	-2,137	-,022	,0001***
25-44 yaş		Referans			Referans	
45-64 yaş	-16,131	-,048	,0001***	15,158	,087	,0001***
65+	-15,234	-,045	,0001***	67,174	,041	,0001***
Toplumsal Cinsiyet						
Kadın		Referans			Referans	
Erkek	-34,371	-,111	,0001***	-104,615	-,162	,0001***
Medeni Durum						
Hiç Evlenmedi	-49,712	-,142	,0001***	-,375	,004	,009*
Evli		Referans			Referans	
Boşandı	-31,869	-,057	,003*	-1,487	-,003	,041*
Eşi Öldü	-20,153	-,042	,050	-1,782	-,010	,0001***
Birlikte Yaşama	-10,750	-,019	,329			
Aylık Gelir						
Alt Düzey Gelir	86,132	,270	,498	21,185	,202	,0010***
Orta Düzey Gelir		Referans			Referans	
Üst Düzey Gelir	81,122	,255	,523	-38,983	-,162	,0001***
Haftalık Çalışma Süresi						
Sabit	-628	-,072	,001**	-,423	-,130	,0001***
	269,289		,152	-11,227		,0001***
R (R ²)	0,219 (0,048)			0,310 (0,096)		
Model Anlamlılığı	p: 0,0001			p: 0,0001		

Bağımlı değişken: Aile Alanı (Adjusted R²) P<0,001***; P<0, 01**; P<0, 05*

Bağımsız değişkenlerin referansları Tablo 3.2’de özetlenmiştir.

Aile Alanı için oluşturulmuş model her iki ülke için de anlamlıdır (p<0,001) ve Her iki ülkede uygulanan modellerde değişkenlerin VIF değerleri 2,5’in altında olduğu için modelde çoklu doğrusallık sorunu bulunmamaktadır (Allison, 1999). Modellerin açıklama oranları farklılık göstermektedir. Model Birleşik Krallık örneğinin %4,8’ini (R² = 0,048) açıklarken Türkiye’nin %9,6’sını (R² = 0,096) açıklamaktadır.

Birleşik Krallık ve Türkiye’de 15 yaş ve üzere bireylerin zamanlarını aile alanında geçirme sürelerini yaş, toplumsal cinsiyet, medeni durum, haftalık çalışma süresi ve hane halkı geliri etkilemektedir ($p<0,001$). Birleşik Krallık’ta ise eşini kaybetmiş olanma ve partneri ile birlikte yaşama durumunu temsil eden değişkenlerin aile alanında geçirilen süre üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır ($p>0,05$).

Aile alanı modeline Birleşik Krallıkta en etkili olan faktör olarak karşımıza toplumsal cinsiyet çıkmaktadır (Beta: $-0,111$ $p<0,001$). Türkiye’de ise en etkili faktörün hane halkı geliri içerisindeki alt gelire sahip olma durumunun olduğu görülmektedir (Std. β : $0,202$; $p<0,001$). Oysa ki Birleşik Krallık’ta gelir aile alanında geçirilen süreyi etkileyen bir faktör bile değildir ($p>0,05$).

Birleşik Krallık’ta bir kadın bir erkeğe nazaran aile alanına ortalama 26 dakika daha fazla zaman ayırmaktadır (Beta: $-34,371$ $p<0,001$). Türkiye’de ise Kadınlar Aile alanında erkeklere oranla ortalama 205 dakika daha fazla zaman ayırmaktadırlar (Beta: $-104,615$ $p<0,001$). Bu oran Birleşik Krallıkta’ki bir kadının yaklaşık 7 katıdır.

Yaş gruplarına göre bireylerin aile alanında geçirdikleri süre incelendiğinden Türkiye’de yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,001$). ANOVA testine göre Türkiye’de aile alanında en fazla zaman geçiren yaş grubunu 65+ ve üzere bireyler oluşturmaktadır. Birleşik Krallıkta’da da yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,001$). Aile alana en fazla zaman ayıran yaş grubu referans kategorisi olan 25-44 yaş grubundaki bireylerdir. Aile alanına en az süreyi ayıranlar ise 15-24 yaş grubundaki bireylerdir (Beta: $-38,093$ $p<0,001$).

Türkiye’de medeni durum değişkeninde yer alan grupların aile alanında geçirdikleri süreler incelendiğinde gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,001$). Medeni durumu evli olan bireyler aile alanına bekarlara göre ortalama 4 dakika (Beta; $-0,375$ $p<0,001$), eşi ile ayrılmış olanlara göre ortalama 15 dakika (Beta; $-1,487$ $p<0,001$) ve eşini kaybetmiş olanlara göre 18 dakika daha fazla zaman ayırmaktadırlar (Beta; $-1,782$ $p<0,001$).

Türkiye’de aile alana ayrılan süre haftalık çalışma süresinde ki artışla birlikte azalmaktadır (Beta; $-0,423$ $p<0,001$). Birleşik Krallık’ta da benzer bir eğilim

gözlenmektedir.Çalışma süresindeki her 1 saatlik artışın bireylerin aile alanına katılımını negatif yönde etkilediği görülmektedir (Beta; -0,761 p<0,001).

Birleşik Krallık'ta Gelir grupları arasında aile alanında geçirilen süre açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır (p<0,001). Üst düzey gelir grubuna dahil olan bireylerin aile alanına ayırdıkları süre alt gelir grubuna dahil olanlara göre 45 dakika daha az, orta düzeyde gelir grubuna dahil olanlara göre ise 23 dakika daha az olmasına karşın modelde anlamlı bir faktör olmadığı görülmüştür (p>0,05). Türkiye'de ise orta düzey gelir seviyesine sahip olan bireylere göre alt düzey gelire sahip olan bireylerin aile alanında geçirdikleri sürenin daha fazla olduğu görülürken (Beta; 21,185 (p<0,001), üst düzey gelir düzeyine sahip bireylerin aile alanında daha az zaman ayırdıkları görülmektedir (Beta; -38,983 p<0,001).

4.3.3. Toplumsal Alanı Etkileyen Faktörler

Çalışmanın bu bölümünde *“Bireylerin Toplumsal Alana ayırdıkları süreyi etkileyen faktörlerin nelerdir?”* ve *“Bu faktörler Birleşik Krallık ve Türkiye’de farklılık göstermekte midir?”* soruları yanıtlanmaktadır. Birleşik Krallık'ta ve Türkiye’de oluşturulmuş olan modelde yer alan değişkenlerin hangilerinin aile alanı ile ilişki olduğunu görebilmek adına oluşturulmuş model aşağıdadır. Ön görülen bu modelin çoklu doğrusal regresyon Formülü; $y = \beta_0 + \beta_1x_{yaş} + \beta_2x_{toplumsal\ cinsiyet} + \beta_3x_{gelir} + \beta_4x_{sağlık\ durumu} + \beta_5x_{medeni\ hal} + e$ şeklindedir.

Toplumsal alan için oluşturulan model Türkiye ve Birleşik Krallık için istatistiksel olarak anlamlı çıkmış olmakla birlikte (p<0,001) modeldeki değişkenlerin VIF değerleri 2,5'in altındadır (Allison, 1999). Modellerin açıklama oranları da farklılık göstermektedir. Model Birleşik Krallık örnekleminin %13,5'ini ($R^2 = 0,135$) açıklarken Türkiye'nin %9,7'sini ($R^2 = 0,097$) açıklamaktadır. Türkiye’de yaş, toplumsal cinsiyet, medeni durum gibi kişisel özelliklerin yanı sıra haftalık çalışma süresi ve aylık hane gelirinin de toplumsal alana ayrılan süreyi etkilediği görülmektedir.

Tablo 4.4.: Çoklu Doğrusal Regresyon Modelinin Toplumsal Alandaki Etkileri

Bağımsız Değişkenler	Birleşik Krallık			Türkiye		
	β	Std. β	p	β	Std. β	p
Yaş						
15-24 yaş	28,212	,104	,0001***	35,868	,126	,0001***
25-44 yaş		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
45-64 yaş	-10,791	-,053	,017*	-6,039	-0,20	,0001***
65+	-38,880	-,192	,0001***	-62,984	-,031	,0001***
Toplumsal Cinsiyet						
<i>Kadın</i>		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
Erkek	3,527	,019	,282	127,505	,160	,0001***
Medeni Durum						
Hiç Evlenmedi	-,472	-,002	,926	37,482	,150	,0001***
<i>Evli</i>		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
Boşandı	-1,254	-,004	,840	137,408	,116	,0001***
Eşi Öldü	-4,753	-,017	,421	-83,209	-,098	,0001***
Birlikte Yaşama	-3,354	-,010	,596			
Aylık Gelir						
Alt Düzey Gelir	16,025	,083	,826	-9,107	-,031	,0001***
<i>Orta Düzey Gelir</i>		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
Üst Düzey Gelir	30,532	,159	,676	6,110	,007	,000***
Haftalık Çalışma Süresi						
Sabit	,989	,187	,0001***	,914	,111	,0001***
	24,093		,741	-2,042		,0001***
R (R ²)	0,372 (0.135)			0,311 (0,097)		
Model Anlamlılığı	p: 0,0001			p: 0,0001		

Bağımlı değişken: Toplumsal Alan (Adjusted R²) P<0,001***; P<0, 01**; P<0, 05*

Bağımsız değişkenlerin referansları Tablo 3.2’de özetlenmiştir.

Birleşik Krallık’ta toplumsal cinsiyetin toplumsal alanda geçirilen süreye anlamlı bir etkisi bulunamamıştır (p>0,05). Bunun en temel sebeplerinden birisi erkekler kadar kadınların da toplumsal alanda yer alabilmesine fırsat sunan toplumsal yapıdır. Türkiye’de ise toplumsal alana ayrılan zaman ayırsından kadın ve erkek arasında nerdeyse bir uçurum bulunmaktadır. Kadın ve Erkek arasında toplumsal alanda geçirilen süre açısından istatistiksel olarak da anlamlı bu farklılığın boyutu oldukça büyüktür (p<0,001). Kadınlar erkeklere nazaran 106 dakika daha az toplumsal alanda

bulunmaktadır (Beta: 106,737; $p<0,001$). Ayrıca dulluk (eşinden resmi olarak ayrılmak ve eşin vefat etmesi) ve partner ile birlikte yaşama kategorilerinin Birleşik Krallık'ta toplumsal alana ayrılan süre ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi bulunamamıştır ($p>0,05$).

Türkiye'de yaş kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,001$). Yaş kategorileri incelendiğinde 15-24 yaş grubunun toplumsal alana en çok zaman ayıran grup olduğu görülmektedir (Beta: 35,868 $p<0,001$). Bu gruba mensup bireyler günlük ortalamaya olarak 25-44 yaş grubuna göre ortalama 25 dakika, 45-64 yaş grubuna göre ortalama 40 dakika ve 65 yaş üstü yaş grubuna göre ortalama 42 dakika daha fazla toplumsal alanda yer almaktadırlar. Birleşik Krallık'ta da yaş kategorileri arasında Türkiye ile benzer bir farklılık görülmektedir. 15-24 yaş grubu zaman kullanımlarında diğer yaş gruplarına göre toplumsal alana daha fazla zaman ayırmaktadırlar (Beta: 23,366 $p<0,001$). 15-24 yaş grubundaki bireylerin 24-44 yaş grubuna göre ortalama 12 dakika, 45-64 yaş grubuna göre ortalama 30 dakika ve 65 üstü yaş grubuna göre ortalama 89 dakika daha fazla zaman ayırdıkları görülmektedir.

Türkiye'de Toplumsal alana ayrılan süre açısından medeni durum kategorileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,001$). Bekar bireyler evli bireylere nazaran günlük ortalama 36 dakika daha fazla süreyi toplumsal alan için ayırmaktadır (Beta: 37,482 $p<0,001$). Eşinden boşanmış bireyler evli bireylere nazaran günlük ortalama 95 dakika daha fazla toplumsal alana zaman ayırmaktadır (Beta: 137,408 $p<0,001$). Son olarak eşini kaybetmiş olan bireylerin evli bireylere göre toplumsal alana günlük ortalama 87 dakika daha az süre ayırdıkları görülmüştür (Beta: -83,209 $p<0,001$).

Birleşik Krallık'ta aile alanına ayrılan süre bağlamında medeni durum kategorileri arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0,001$). Fakat sadece bekar bireylerin modelde anlamlı bir etki oluşturduğu görülmektedir. Bekar bireyler evlilere nazaran günlük ortalama 20 dakika daha fazla süreyi toplumsal alanda geçirmektedirler (Beta: 9,035 $p<0,05$).

İki ülke için de toplumsal alana ayrılan süre açısından benzer bir eğilim gösteren bir diğer faktör haftalık çalışma süresidir. Türkiye ve Birleşik Krallık'ta haftalık çalışma süresinde bir artış oldukça toplumsal alana katılım süresi de artış göstermektedir(UK Beta:1,039; p<0,00 ; TR Beta; 0,914; p<0,001).

Türkiye'de gelir düzeyleri arasında toplumsal alana ayrılan süre açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır (p<0,001). Üst düzey gelir düzeyine sahip bireylerin alt ve orta düzey gelir grubuna ait bireylere göre toplumsal alana daha fazla vakit ayırdıkları görülmektedir.Türkiye'de üst düzey gelire sahip bir bireyin alt düzey bir gelire sahip bireyden günlük ortalama 25 dakika ve orta düzey gelire sahip bireyden ortalama 11 dakika daha fazla çalışma alanına zaman ayırdığı görülmektedir.

Birleşik Krallık'ta gelir düzeyleri arasında toplumsal alana bireylerin ayırdığı süre açısından anlamlı bir farklılık vardır (p<0,001).Birleşik Krallık'ta ise orta düzeyde hane halkı gelirine sahip bireylerin toplumsal alanda daha uzun süre kalmaktadırlar. Birleşik Krallık'ta orta düzey gelir grubuna sahip olan bireylerin alt düzey gelir grubuna dahil bireylere göre 40 dakika (Beta:-19,900 p<0,001) ve üst düzey bir gelire sahip bireylere göre 18 dakika daha fazla toplumsal alan faaliyetlerine katılım göstermektedir (Beta; -9,561 p<0,05).

4.3.4. Kişisel Alanı Etkileyen Faktörler

Çalışmanın bu bölümünde “*Bireylerin Kişisel Alana ayırdıkları süreyi etkileyen faktörlerin nelerdir?*” ve “*Bu faktörler Birleşik Krallık ve Türkiye’de farklılık göstermekte midir?*” soruları yanıtlanmaktadır. Birleşik Krallık'ta ve Türkiye’de oluşturulmuş olan modelde yer alan değişkenlerin hangilerinin psikolojik alan ile ilişki olduğunu görebilmek adına oluşturulmuş model aşağıdadır. Ön görülen bu modelin çoklu doğrusal regresyon Formülü; $y = \beta_0 + \beta_1x_{yaş} + \beta_2x_{toplumsal\ cinsiyet} + \beta_3x_{gelir} + \beta_4x_{sağlık\ durumu} + \beta_5x_{medeni\ hal} + e$ şeklindedir.

Kişisel alan için oluşturulan model Türkiye ve Birleşik Krallık için istatistiksel olarak anlamlı çıkmış olmakla birlikte (p<0,001) modeldeki değişkenlerin VIF değerleri 2,5'in altındadır dolayısı ile çoklu doğrusallık sorunu iki ülkenin modelinde de bulunmamaktadır (Allison, 1999).

Tablo 4.5.: Çoklu Doğrusal Regresyon Modelinin Kişisel Alandaki Etkileri

Bağımsız Değişkenler	Birleşik Krallık			Türkiye		
	B	Std. β	p	β	Std. β	p
Yaş						
15-24 yaş	-6,417	-,058	,012*	-9,412	-,104	,0001***
25-44 yaş		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
45-64 yaş	12,202	,149	,0001***	-9,351	-,094	,0001***
65+	19,831	,241	,0001***	-5,360	-,017	,0001***
Toplumsal Cinsiyet						
<i>Kadın</i>		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
Erkek	3,251	,043	,016**	-6,953	-,068	,0001***
Medeni Durum						
Hiç evlenmedi	14,348	,168	,0001***	15,477	,191	,0001***
<i>Evli</i>		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
Boşandı	9,740	,072	,0001***	-5,141	-,021	,0001***
Eşi Öldü	6,402	,055	,009*	1,750	,005	,0001***
Birlikte Yaşama	7,348	,052	,005*			
Aylık Gelir						
Alt Düzey Gelir	-27,734	,079	,357	4,987	,048	,0001***
<i>Orta Düzey Gelir</i>		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
Üst Düzey Gelir	-34,338	,004	,257	-5,763	-,021	,0001***
Haftalık Çalışma Süresi						
Sabit	-255	-,119	,0001***	,084	,032	,0001***
	90,098		,003*	12,663		,067
R (R ²)		0,329 (0,108)			0,241 (0,058)	
Model Anlamlılığı		p: 0,0001			p: 0,0001	

Bağımlı değişken: Kişisel Alan (Adjusted R) P<0,001***; P<0, 01**; P<0, 05*

Bağımsız değişkenlerin referansları Tablo 3.2’de özetlenmiştir.

Modellerin açıklama oranları da farklılık göstermektedir. Model Birleşik Krallık örnekleminin %10,8’ini ($R^2 = 0,108$) açıklarken Türkiye’nin %5,8’ini ($R^2 = 0,058$) açıklamaktadır. Türkiye’de yaş, toplumsal cinsiyet, medeni durum gibi kişisel özelliklerin yanı sıra haftalık çalışma süresi ve aylık hane gelirinin de toplumsal alana ayrılan süreyi etkilediği görülmektedir. Birleşik Krallık’ta referans kategorileri ile bakıldığında alt düzey gelire sahip olmanın ve 15-24 yaş grubunda olmanın kişisel alana

ayrılan süreye bir etkisi bulunamamıştır ($p>0,05$). Türkiye modelinde kişisel alan süresi için en etkili faktörün 65+ olma olduğu belirlenmiştir (Std. β :0,242 $p<0,001$). Birleşik Krallıkta ise en etkili faktörün hiç evlenmemiş olma durumu olduğu görülmektedir (Std. β : 0,168 $p<0,001$).

Türkiye’de farklı gelir düzeylerine sahip bireylerin kişisel alan için kullandıkları süre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar barındırmaktadır ($p<0,001$). Alt düzey gelire sahip olan bireyler orta düzey gelir grubuna dahil olan bireylerden ortalama 6 dakika daha fazla kişisel alanda vakit geçirmektedir (Beta: 4,987 $p<0,001$). Üst gelir düzeyine sahip bireyler ise orta düzey gelir grubuna göre ortalama 17 dakika daha az kişisel alana zaman ayırmaktadırlar (Beta: -5,763 $p<0,001$). Birleşik Krallık’ta alt düzey gelir kategorisinin kişisel alana bir etkisi görülmemektedir ($p> 0,05$). Üst düzey gelire sahip olanların ise orta düzey gelire sahip olan bireylere göre kişisel alana daha fazla zaman ayırdıkları görülmektedir (Beta:0,306 $p<0,001$).

Türkiye’de kadınlar ve erkeklerin kişisel alana ayırdıkları süre açısından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,001$). Türkiye’de kadınlar zamanlarının erkeklere oranla ortalama 16 dakika daha fazla bir süre günlük olarak kişisel alan için ayırmaktadır (Beta:-6,953 $p<0,001$). Birleşik Krallık’ta da kadın ve erkeklerin arasında kişisel alana ayırdıkları süre bazında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,001$). Kadınlar erkeklere nazaran daha 8 dakika kadar daha az bir süreyi kişisel alan etkinlikleri için ayırmaktadırlar (Beta: 3,983 $p<0,001$).

Birleşik Krallık’ta haftalık çalışma süresindeki artışın kişisel alana ayrılan sürede azalmaya neden olduğu görülmektedir (Beta:-0,243 $p<0,001$). Türkiye’de ise tam tersi çalışma süresinde artışın kişisel alana ayrılan süre üzerinde pozitif bir etkisi olmuştur (Beta: 0,084 $p<0,001$).

Türkiye’de medeni durum kategorilerinin kişisel alana ayrılan süre açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıkları vardır ($p<0,001$). Türkiye’de Evli bireyler kişisel alana eşini kaybetmiş bireylerden sonra en az süre ayıran grubu oluşturmaktadırlar. Bekarlar boşanmış bireylere göre günlük ortalama 18 dakika, evlilere göre ortalama 15 dakika, eşini kaybetmişlere göre ise ortalama 14 dakika daha fazla kişisel alana zaman

ayırmaktadır. Birleşik Krallık'ta ise bekarların evlilere nazaran günlük ortalama 2 dakika (Beta: 8,422 $p<0,001$), boşanmış bireylerin günlük ortalama 9 dakika (Beta: 4,408 $p<0,05$) ve eşini kaybetmiş bireylerin günlük ortalama 20 dakika daha fazla (Beta: 5,249 $p<0,001$) kişisel alana zaman ayırdığı görülmektedir. Evli olanlar ise birlikte yaşayan çiflere göre günlük ortalama 4 dakika daha fazla süreyi kişisel alana ayırmaktadır (Beta: -3,711 $p<0,001$).

Kısacası hem Türkiye'de hem de Birleşik Krallıkta medeni durumu evli olanlar zaman kullanımını tercihlerini daha az kişisel alan için kullanmaktadırlar yada kullanmak durumunda kalmaktadır.

Birleşik Krallık'ta kişisel alana ayrılan süre açısından yaş grupları istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar taşımaktadırlar ($p>0,001$). 25-44 yaş grubu arasında bulunan bireylerin diğer tüm yaş gruplarından daha az kişisel alana vakit ayırdıkları görülürken, 65 yaş üstü bireylerin kişisel alanda diğer tüm yaş gruplarından daha fazla vakit geçirdikleri ANOVA testi sonucunda görülmüştür. 65 yaş üstü bireyler 15-24 yaş aralığındaki bireylere göre ortalama 22 dakika, 25-44 yaş aralığındaki bireylere ortalama 27 dakika ve son olarak 45-64 yaş aralığındaki bireylere göre ortalama 16 dakika kişisel alan etkinlikleri için zaman ayırmaktadırlar.

Türkiye'de kişisel alana ayrılan süre açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmakla ($p<0,001$) birlikte gruplar arası dinamikler neredeyse Birleşik Krallık'ın tam tersi şekilde bir eğilime sahiptirler. 25-44 yaş grubu kişisel alana en çok zaman ayıran yaş grubudur. Buna göre 65 yaş üzere bireyler 15-24 yaş grubuna göre ortalama 18 dakika, 25-44 yaş grubuna göre 12 dakika 45-64 yaş grubuna göre ise ortalama 5 dakika gün içerisinde kişisel alana daha az zaman ayırmaktadırlar.

4.3.5. Seyahat Alanını Etkileyen Faktörler

Çalışmanın bu bölümünde “*Bireylerin Seyahat Alana ayırdıkları süreyi etkileyen faktörlerin nelerdir?*” ve “*Bu faktörler Birleşik Krallık ve Türkiye’de farklılık göstermekte midir?*” soruları yanıtlanmaktadır. Birleşik Krallık'ta ve Türkiye’de oluşturulmuş olan modelde yer alan değişkenlerin hangilerinin psikolojik alan ile ilişki olduğunu görebilmek adına oluşturulmuş model aşağıdadır. Ön görülen bu modelin

çoklu doğrusal regresyon Formülü; $y = \beta_0 + \beta_1 x_{\text{yaş}} + \beta_2 x_{\text{toplumsal cinsiyet}} + \beta_3 x_{\text{gelir}} + \beta_4 x_{\text{çalışma süresi}} + \beta_5 x_{\text{sağlık durumu}} + \beta_6 x_{\text{medeni hal}} + e$ şeklindedir.

Tablo 4.6.: Çoklu Doğrusal Regresyon Modelinin Seyahat Alanındaki Etkileri

Bağımsız Değişkenler	Birleşik Krallık			Türkiye		
	β	Std. β	p	β	Std. β	p
Yaş						
15-24 yaş	11,543	,030	,226	,831	,009	,0001***
25-44 yaş		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
45-64 yaş	-6,554	-,023	,346	-5,123	-,028	,0001***
65+	-11,263	-,039	,004*	20,349	,022	,0001***
Toplumsal Cinsiyet						
<i>Kadın</i>		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
Erkek	-1,273	-,005	,800	21,531	,084	,0001***
Medeni Durum						
Hiç Evlenmedi	-16,382	-,054	,036*	6,115	,061	,0001***
<i>Evli</i>		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
Boşandı	-18,738	-,038	,049*	2,373	,009	,0001***
Eşi Öldü	-15,479	-,039	,088	22,148	,011	,0001***
Birlikte Yaşama	-19,117	-,038	,049*			
Aylık Gelir						
Alt Düzey Gelir	38,753	,141	,729	6,228	-,050	,0001***
<i>Orta Düzey Gelir</i>		<i>Referans</i>			<i>Referans</i>	
Üst Düzey Gelir	44,781	,163	,689	-15,179	-,023	,0001***
Haftalık Çalışma Süresi	,511	,067	,0001***	,140	,043	,0001***
Sabit	70,039		,532	52,514		,0001***
R (R ²)	0,117 (0,014)			0,133 (0,018)		
Model Anlamlılığı	p: 0,0001			p: 0,0001		

Bağımlı değişken: Seyahat Alanı (Adjusted R²) P<0,001***; P<0, 01**; P<0, 05*

Bağımsız değişkenlerin referansları Tablo 3.2’de özetlenmiştir.

Seyahat için oluşturulan model Türkiye ve Birleşik Krallık için istatistiksel olarak anlamlı çıkmış olmakla birlikte (p<0,001) modeldeki değişkenlerin VIF değerleri 2,5’in altındadır dolayısı ile çoklu doğrusallık sorunu iki ülkenin modelinde de bulunmamaktadır (Allison, 1999). Modellerin açıklama oranları da farklılık

göstermektedir. Model Birleşik Krallık örnekleminin %1,4'ünü ($R^2 = 0,014$) açıklarken Türkiye'nin %1,8'sını ($R^2 = 0,018$) açıklamaktadır.

Türkiye'de yaş, toplumsal cinsiyet, medeni durum gibi kişisel özelliklerin yanı sıra haftalık çalışma süresi ve aylık hane gelirinin de toplumsal alana ayrılan süreyi etkilediği görülmektedir. Birleşik Krallık'ta ise toplumsal cinsiyetin, yaş gruplarının ve alt düzey gelire sahip olma kategorisinin seyahat alanına ayrılan süreye bir etkisi bulunamamıştır ($p > 0,05$). Türkiye modelinde kişisel alan süresi için en etkili faktörün toplumsal cinsiyet olduğu belirlenmiştir (Std. β : 0,084; $p < 0,001$). Birleşik Krallıkta ise en etkili faktörün haftalık çalışma süresi olduğu görülmektedir (Std. β : 0,067; $p < 0,001$).

Türkiye'de kadınlar ve erkekler arasında seyahat alanına ayrılan süre açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p < 0,001$). Türkiye'de Erkekler kadınlara nazaran günlük ortalama 33 dakika daha fazla seyahat alanı içerisinde yer alan aktivitelere katılmaktadırlar (Beta:21,531 $p < 0,001$).

Birleşik Krallık'ta haftalık çalışma süresinde meydana her gelen 1 saatlik artış seyahat alanına ayrılan süreyi de artırmaktadır (Beta:0,408 $p < 0,001$). Türkiye'de de benzer bir eğilim görülmüştür. Haftalık çalışma süresindeki artışla seyahat alanına ayrılan sürede artış göstermektedir (Beta; 0,140 $p < 0,001$).

Birleşik Krallık'ta seyahat alanına ayrılan süre açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p < 0,001$). ANOVA testi sonuçları neticesinde 15-24 yaş grubuna mensup bireylerin diğer yaş gruplarına nazaran daha fazla seyahat alanında vakit geçirirken 65 üstü olan bireylerin seyahat alanına ayırdıkları sürenin diğer yaş gruplarına göre düşük olduğu görülmektedir.

Türkiye'de seyahat alanına ayrılan süre bağlamında yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p > 0,01$). ANOVA testi sonucunda Türkiye'de 65 yaş üstü bireylerin seyahat alanına ayırdıkları sürenin diğer yaş gruplarına göre daha fazla olduğu görülürken, 45-64 yaş grubu arasında yer alan bireylerin diğer yaş gruplarına göre daha az olduğu görülmüştür.

Türkiye’de seyahat alanına ayrılan süre açısından medeni durum grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p<0,001$). Evliler, bekarlara nazaran ortalama 1 dakika (Beta: 6,115 $p<0,001$), boşanmışlara nazaran ortalama 2 dakika (Beta; 2,373 $p<0,001$) ve eşini kaybedenlere nazaran ortalama 22 dakika daha az seyahat alanında bulunmaktadır (Beta: 22,148 $p<0,001$).

Birleşik Krallık’ta medeni durum kategorileri arasında seyahat alanine ayrılan süre açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,001$). Evli bireylerin seyahat alanine diğer medeni durum statülerine sahip olan bireylerden daha fazla zaman ayırdığı görülmektedir. Evli bireyler seyahat alanine bekarlara göre ortalama 4 dakika (Beta:-13,888 $p<0,05$), birlikte yaşayan çiftlere göre ortalama 5 dakika (Beta:-14,018 $p<0,05$), boşanmış bireylere göre ortalama 12 dakika (Beta:-14,210 $p<0,05$) ve eşini kaybetmiş bireylere göre günlük ortalama 27 dakika (Beta:-19,657 $p<0,05$) daha fazla süreyi seyahat alanı için ayırmaktadır.

Türkiye’de seyahat alanına ayrılan süre açısından hane halkı gelir düzey grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,001$). Türkiye’de alt düzey aylık gelire sahip olanların orta düzey aylık gelire sahip olanlardan ortalama 4 dakika ve üst düzey aylık gelire sahip olanlardan ise ortalama 21 dakika daha fazla seyahat alanına vakit ayırdıkları ANOVA testi sonucunda görülmüştür.

Birleşik Krallık’ta seyahat alanına ayrılan süre açısından hane halkı gelir düzey grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,001$). Birleşik Krallık’ta üst düzey gelir seviyesine sahip kişilerin orta düzey gelire sahip kişilere göre ortalama 6 dakika, alt düzey gelire sahip kişilerden ise ortalama 14 dakika seyahat alanında geçirdikleri süre fazladır.

5. TARTIŞMA

Zaman kullanımı hem birey hem de toplum için önem taşıyan bir kavramdır. Bireylerin zamanlarını nasıl kullandıklarına bakmak, toplumu adeta bir mikroskop altında incelemek gibidir. Çünkü bireylerin zaman kullanımlarına bakıldığında toplumda değişikliğe sebep olan hareketler, toplumun yapısal durumu ve toplumsal eşitsizlikler açık bir şekilde görünür hale gelir. Ayrıca bireylerin zamanlarını ne şekilde kullandıkları onların toplum içerisinde edinecekleri yerin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Başka bir ifade ile söyleyecek olursak, bireylerin zaman kullanımı seçimleri, hayatlarında belirlemiş oldukları yaşam stratejileri hem bireysel açıdan hem de toplumsal boyutta oldukça önem taşımaktadır (Giddens, 1984).

İktidarlar, bireyleri zamanlarını toplumun yararına kullanmaya teşvik ederler ve bu alışkanlığı kazandırabilirlerse toplumun refahı ve gelişimine ivme kazandırabileceklerdir. Bu nedenle ulusal düzeyde yapılan zaman kullanımı araştırmalarının verileri oldukça önemlidir. Zaman kullanımı anketlerinin dünyada ülkeler arası kıyaslanabilir veriler sunması nedeniyle uluslararası literatürde güncel olarak bir çok farklı alanda ele alındığı görülmektedir. Türkiye’de ise zaman kullanımı araştırmacıların çoğunun henüz keşfetmemiş bir maden olduğunu söylemek mümkündür. Öyle ki büyük uğraşlar ile 2006 yılından itibaren toplanmaya başlanmış olan TÜİK Zaman Kullanımı Araştırması verileri kullanılarak gerçekleştirilmiş literatürde bir çalışmaya rastlanmamıştır (Kasnakoğlu & Dayıoğlu, 2000; Erdil ve ark., 2006; Özateş, 2014; Eker, 2018). Bu çalışmanın metodolojik tasarımı kurgulanırken ulusal literatürde ki boşluğun doldurulması için bir katkıda bulunmak istenmiştir.

Literatürdeki çalışmalarda sosyal sınıf, toplumsal cinsiyet (Chatzitheochari & Arber, 2012; Bird & Fremont, 1991), yaş ve yaşlanmanın (Gauthier & Smeeding, 2003) zaman kullanımı etkilediğine dair bulgulara rastlanmıştır. Çalışmaya Medeni Durumun dahil edilmesinin sebebi ise özellikle ev işleri konusunda evli olmanın kişilerin hayatlarında bir değişiklik meydana getirdiğine dair çalışmalardır (Shelton, & John, 1993). Ayrıca zaman kullanımının farklı ülkelerde farklı gerçekleştiğine dair çalışmalar olmasına karşın bu çalışmaların hiç birinde Türkiye kıyaslanmak üzere ele alınan bir ülke olmamıştır

(Gauthier & Smeeding, 2003 ; Fraire, 2006). Seçilen bağımsız değişkenler literatürde zaman kullanımı ile ilişkilendirilmiş olan faktörler de dikkate alınarak oluşmuştur.

Bu çerçevede bireylerin zaman kullanımı tercihlerini yaşam stratejileri ve yaşam stratejisini oluşturan alanlar bağlamında incelediğimizde zaman kullanımı tercihlerini etkileyen faktörlerin 3 temel başlık altında tartışılabilir olduğunu görmekteyiz. Bu başlıklar Kişisel Özellikler, Haftalık Çalışma Süresi ve Hane Halkı Gelir Düzeyi olarak belirlenmiştir. Bu başlıklar altında Birleşik Krallık ve Türkiye' nin arasında zaman kullanım tercihleri (yaşam stratejileri) açısından farklılıklar ele alınacaktır.

5.1. Kişisel Özellikler; Kişisel Özelliklerin Zaman Kullanımına Etkisi

Çalışmanın en çarpıcı bulgularından biri Türkiye'de görülen toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerdir. Türkiye'de toplumsal cinsiyet aile alanı ve toplumsal alan, psikolojik alan ve seyahat alanındaki modellerde oldukça etkili bir faktör olarak karşımızda çıkmaktadır. Özellikle toplumsal alan ve aile alanına ayrılan sürenin toplumsal cinsiyet rollerine dayalı eşitsiz bir eğilimi olduğu tespit edilmiştir. Erkekler toplumsal alana, seyahat alanına ve psikolojik alana günlük yaşam stratejilerinde kadınlara göre daha fazla yer verirken, Kadınların Aile alanına ayırdıkları süre erkeklerden 6 kat daha fazladır. Kadınlar erkeklere nazaran günlük ortalama 206 dakika daha fazla aile alanında yer alan faaliyetlerle meşgul olmaktadır.

Birleşik Krallık'ta bireylerin toplumsal alan ve seyahat alanına ayırdıkları sürede toplumsal cinsiyetin anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Buna karşın aile alanında toplumsal cinsiyet en etkili faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Birleşik Krallık'ta kadınlar erkeklere göre günlük ortalama 26 dakika daha fazla aile alanında bulunmaktadır. Birleşik Krallık'ta toplumsal cinsiyet açısından eşitsizlik olduğuna ve bu duruma dair çözümlerin neler olabileceğine dair literatürde çalışmalar (Lewis & Campbell, 2007; Annesley & Gains, 2013) olduğu dikkate alındığında, Türkiye'deki bu toplumsal eşitsizlik uçurumunun derinliği daha da dikkat çekici hale gelmektedir. Türkiye'de ilk feminist hareketler 1980'li yıllarda baş göstermiştir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet çalışmalarının literatürde yaklaşık olarak 40 yıllık bir serüvene sahip olmasına karşın bu denli büyük bir toplumsal eşitsizlik için yeterli gelmemektedir

(Özby,1990; Sayan Cengiz,2010). Örneğın yaşlılık çalışmalarında toplumsal cinsiyet halen ihmal edilen bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Arun, 2018).

Literatürde zaman kullanımı ve toplumsal cinsiyet çalışmaları incelendiğinde kadınlar ve erkekler arasında zaman kullanımı açısından farklılık olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların birçoğu kadınların erkeklere oranla daha fazla ev işleri, ocuk ve yaşlı bakımında aktif olduğunu ve zaman kullanımının eşitliksiz bir dağılımı olduğunu söylemektedir (Apps, 2004; Sayer, 2005; Bird, & Fremont, 1991; Sullivan, 2013; Winslow,2010). Fakat farklı ülkeler arası kıyaslama yapan bazı çalışmalar bu durumun ülkeden ülkeye değiştiğini göstermektedir (Fraire,2006; Bentley & Kyvik, 2013). Örneğın; bir çalışmada İsveç'in zaman tahsisi açısından en düşük toplumsal cinsiyet farklılığı sahip olan ülke olduğu gösterilmiştir (Anxo ve ark.,2010).

Feminist perspektifden bireylerin zaman kullanımlarına bakıldığında saklı toplumsal eşitsizliklerin gün yüzüne çıkması mümkün olabilmektedir. Nitekim Türkiye'de toplumsal cinsiyet grupları arasındaki bu derin uçurumun zaman kullanımı bağlamında irdelenerek göz önüne serildiği bu çalışma ile birlikte kadınlar için zaman kullanımının da eşitsizliklerle dolu bir dağılımı olduğu açıkça ortaya çıkarılmıştır.

Kadınlar aile alanına hapsedilerek ev işleri, ocuk ve yaşlı bakımı gibi faaliyetleri gerçekleştirmekle yükümlü tutulurken, erkeklerin haneye gelir getirme misyonuna göre hareket etmesini öngören bu adaletsiz düzenin özömlenerek daha eşitlikçi refah devletine ulaşabilmenin mümkünlüğü Birleşik Krallık öğneğinde görölmektedir. Bahsi geçen eşitlikçi düzen bir ütopyadan ibaret değildir sadece o düzeni kurabilmek için sosyal politikalar gibi toplumsal mekanizmaların devreye girmesi önem arz etmektedir. Burda söz edilen ütopya gerçekleştirilmesi neredeyse imkansıza yakın olan her türlü tasarım için kullanılan bir kavramdır (Mannheim, 2009 akt. Ağkaya, 2016). Toplumsal cinsiyete feminist perspektifle bakmak bu durumun ütöpic bir düşünce olmaktan çıkararak toplumsal cinsiyetler arasındaki eşitsizliklerin yok olması için yerinde bir ilk adım olacaktır.

Toplumsal cinsiyete ilişkin bulguların ardından yaş faktörünü ele alacak olursak, Türkiye ve Birleşik Krallık için oluşturulmuş 5 alan modelinde de anlamlı çıkan bir

faktör olduğunu görebiliriz. Türkiye’de kişisel alana ayrılan süre üzerinde en etkili faktörün yaş olduğu görülmüştür. Yaş grupları arasındaki farklılıklar her iki ülkede de incelendiğinde Birleşik Krallık ve Türkiye’nin birbirinden oldukça farklı eğilimleri olduğunu görmekteyiz. Kişisel alanı ele alacak olursak, Türkiye ve Birleşik Krallık’ta yaş grupları açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Türkiye’de 15-24 yaş grubu bireylerin diğer yaş gruplarına göre kişisel alana daha fazla zaman ayırdıkları görülürken, 65 yaş ve üstü bireyler kişisel alana en az zaman ayıran yaş grubu oluşu dikkat çekmektedir. Oysa ki Birleşik Krallık’ta 65 yaş ve üstü bireylerin diğer yaş gruplarına göre kişisel zamana daha fazla zaman ayırdıkları tespit edilmiştir.

Kişisel alanın içerisinde bulunan aktiviteler göz önünde bulundurulduğunda bu durumun neden kaynaklandığını anlamak oldukça güçtür. Çünkü birbirinden oldukça farklı bir faaliyet yelpazesi bu alanın içerisinde toplanmıştır. Hatırlatmak amacı ile kişisel alan içerisindeki aktiviteler hobi, spor, kitle iletişim araçları, gönüllü katılım ve toplantılar, sosyalleşme gibi kendi içerisinde oldukça çeşitli bir dağılıma sahiptir. Bu durum özellikle çalışılması gereken ayrı bir araştırma konusu olabilir. Ancak literatüre göre bir tahminde bulunacak olursak 65 yaş üstü bireylerin Birleşik Krallık’ta serbest zamana ayırdıkları zamanın diğer yaş gruplarından daha fazla oluşu Avrupa’da benimsenmiş olan hayat boyu öğrenme, aktif yaşlanma, gönüllü katılıma teşvik politikalarından kaynaklanıyor olabilir (Edwards & Ranson & Strain, 2002; Walker & Maltby 2012; Foster, & Walker, 2014; Ward, 1979).

Türkiye’de yaşlanan nüfus dinamiklerine ve yaşlı bireylerin potansiyellerine karşı gözleri kapatmak, bu durumu toplumsal bir sorun olarak karşılamak için zemin hazırlamaktan farksızdır. Bu nedenle geliştirilecek politikalar sayesinde yaşlı bireylerin kişisel alan aktiviteleri aracılığı ile topluma tekrar katkıda bulunmalarını sağlarken onların yaşam kalitelerini artırmak da mümkün olabilir (Erlinghagen & Hank, 2006; Erlinghagen, 2007).

Hem Birleşik Krallık’ta hem de Türkiye NEET statüsüne sahip olan gençlerinde içinde bulunduğu 15-24 yaş grubunun aile alanına en az zaman ayıran yaş gurubu olduğu görülürken toplumsal alana en fazla zaman ayıran yaş grubu olduğu görülmektedir. Fakat OECD (2019) NEET raporları incelendiğinde Türkiye’nin tüm Avrupa ülkesini

geride bıraktığı görülmektedir. Bu rapora göre Türkiye’de 20-24 yaş arasındaki kadınların %47,3’ ünün istihdam ya da eğitim hayatında yer almadığı başka bir ifade ile toplumsal alana zaman ayırmadıkları görülmektedir. Birleşik Krallık’ta ise 20-24 yaş arasında NEET statüsündeki kadınların oranı %17,5’tir.

Uzun süre NEET statüsünde yer alan gençlerin potansiyellerini kaybetmelerine neden olmasının dışında toplumsal olarak da birçok olumsuzluğu beraberinde getireceği açıktır. Örneğin, işsizlik yoksulluk riskini ve dolayısı ile toplumsal eşitsizliği artıracaktır. Gençlerin edindikleri bu işsizlik deneyimi onların yaşlılıklarına da yansiyacak ve kümülatif olarak dezavantajları pekiştirecektir. Eğitimli gençlerin işsiz kalışı ve eğitime katılım göstermeyen ya da gösteremeyen gençlerin çoğalması ülkenin kültür seviyesini de ilerde olumsuz yönde etkileyebilir. Ayrıca NEET statüsünde uzun süre vakit geçiren gençlerin politik güvenlerini kaybetmesi ve toplumdan ayrılma risklerinin artmasına sebep olabileceği görülmektedir.

Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda oluşabilecek olumsuzluklara önlem almak ve bu yaş grubuna yönelik çalışmalar yapmak onların yaşlanma deneyimleri açısından da oldukça önem taşımaktadır. NEET statüsünde yer alan gençlerin zaman kullanımlarının araştırmacılar tarafından özellikle incelenmesi politika üreticilere yol göstermesi açısından önemli bir katkı olacaktır.

Bu başlık altında son olarak medeni durum ele alınmaktadır. Birleşik Krallık’ta psikolojik alan için ayrılan süre ile medeni durum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bunun dışında Medeni durumun diğer tüm modellerde 2 ülke için de anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Medeni durumun yaşlanma deneyimi açısından önemli bir değişim olduğu göz önünde bulundurulduğunda, medeni durumun zaman kullanımı üzerindeki etkisinin önemli olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü kümülatif bir şekilde dezavantaja dönüşme potansiyeli ile eşitsizlikleri pekiştirebilir (Vandecasteele, 2010).

Medeni durum kategorileri arasında yapılan analizler sonucunda oldukça dikkat çeken bazı istatistikleri bu bölümde tartışmak için öncelikle bu bulguları kısaca hatırlatmak istiyorum. Evli bireyler hem Türkiye’de hem de Birleşik Krallık’ta aile alanına daha

fazla zaman ayırmaktadır. Bu bulguların literatür ile paralellik olduğunu söylemek mümkündür. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde evli bireylerin aile alanında yer alan faaliyetlere daha fazla zaman ayırdıklarına dair kanıtlar bulunmaktadır (Shelton & John, 1993; South & Spitze, 1994).

Bu durum kişisel alan için tam tersidir evli bireylerin hiç evlenmemişlere nazaran kişisel alana en az zaman ayıran medeni durum kategorisi olduğu görülmektedir. Bir aile kurduktan sonra bireylerin yaşam stratejisinde her iki ülkede de değişiklikler olduğunu söylemek mümkündür. Bunların yanı sıra boşanmış ve eşini kaybetmiş olan bireyler Türkiye’de dul olarak adlandırılrsa da her iki durumun bireylerin zaman kullanım tercihlerinde farklı eğilimlere sebep oldu görülmektedir. Örneğin kişisel alana Türkiye’de boşanmış bireyler evli bireylerden daha az zaman ayırırken, Birleşik Krallıkta boşanmış bireylerin evli bireylerden daha fazla süre kişisel alanda buldukları görülmektedir. Ayrıca, Türkiye’de kişisel alana en çok zaman ayıran medeni durum hiç evlenmemiş iken, Birleşik Krallık’ta eşini kaybetmiş bireylerin kişisel alana daha fazla zaman ayırdığı görülmektedir.

5.2. Hane Halkı Gelir Düzeyi; Hanehalkı Gelirinin Zaman Kullanımına Etkisi

Çalışmanın en ilginç bulgularından birisi, Türkiye’de gelir düzeyi aile alanında en etkili faktörlerden biri olarak karşımıza çıkarken, Birleşik Krallık’ta gelir düzeyinin aile alanına ayrılan süreye herhangi bir etkisinin bulunmamasıdır. Bunun sebepleri olarak Birleşik Krallık’ta bireylerin belirli bir refah seviyesine ulaşmış olmasının yanında kadınların toplumsal alana ayırdıkları sürenin yüksek olması da gösterilebilir. Nitekim toplumsal alana ayrılan süre açısından toplumsal cinsiyetin Birleşik Krallık’ta etkili bir faktör olmadığı da çalışmanın bulguları arasında yer almaktadır.

Sahip olunan hane halkı aylık gelir düzeyi ile ilgili bulgular ışığında ilk olarak bir eşitsizliği göstererek başlamak doğru olacaktır. Türkiye’de seyahat alanına ayrılan süre, alt düzey gelir grubunda orta düzey gelir grubundan ortalama 4 dakika fazla iken üst düzey gelir grubundan ortalama 21 dakika daha fazladır. Bu sonuç akıllara alt düzey gelir grubuna dahil bireylerin toplu taşıma kullanırken üst düzey grubuna dahil kişilerin şahsi araçları olabileceği ihtimalini getirmektedir. Eğer bu durum bundan kaynaklanıyor ise üst düzey gelir grubuna dahil bireylerin seyahat alanında geçirebilecekleri fazladan

süreleri satın alıp hayatlarındaki diğer alanlarına aktarabilmelerinden bahsedilebilir (Metz, 2008; MacArthur & Pianka, 1966). Ya da üst gelir seviyesine mensup bir birey iş yerine daha yakın bir evin kirasını karşılayabileceği için uzun seyahat alanında geçirdiği süre azalıyor olabilir (Schwanen & Dijst, 2002).

Bu durumun nelerden kaynaklandığı başka bir araştırmanın konusu olabilecek niteliktedir. Birleşik Krallık'ta üst düzey gelir grubuna dahil kişilerin diğer gelir kategorilerine göre seyahat alanında daha fazla zaman geçirdikleri görülmektedir. Bu durumun altında da üst düzey gelir grubuna dahil bireylerin daha fazla seyahat etme isteği duymaları olabilir.

Literatürde ki çalışmalar incelendiğinde seyahat alanının hem kişilerin seyahat ile ilgili faaliyetlerini ele alan hem de ulaşım sistemleri ile seyahat sürelerini ele alan çalışmalar bulunmaktadır. Ulaşım için geçen süreyi boşa giden süre olarak değerlendiren çalışmalar bulunduğu gibi seyahati bir tüketim ürünü olarak ele alan çalışmalarda bulunmaktadır (Zahavi, & Talvitie, 1980; Lyons ve ark., 2013; MacArthur & Pianka, 1966; Schwanen & Dijst, 2002; Metz, 2008). Dolayısı ile literatürdeki çalışmaların bazıları sosyo-ekonomik düzeyi yüksek bireylerin seyahate daha çok zaman ayırdıklarını söylerken bazıları alt düzey gelir seviyesine sahip olanların yaşadıkları yerin uzaklığı dolayısı ile zamanlarını daha yüksek oranda seyahat ile geçirdiklerini söylemektedir (Limtanakool ve ark. 2006; Zahavi & Talvitie, 1980; Lyons ve ark., 2013; Schwanen & Dijst, 2002; Metz, 2008; Stead, 2001).

Orta düzey gelir grubuna mensup bireylerin Birleşik Krallık'ta toplumsal alana alt düzey gelir grubuna dahil olanlara göre 40 dk, üst düzey gelir grubuna dahil olanlara göre ise 18 dakika daha fazla zaman ayırdıkları görülmektedir. Buna karşın aile alanına ayrılan sürenin üst düzey gelir grubuna dahil olanlarda diğer gruplara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Türkiye'de ise toplumsal alana ayrılan süre üst düzey gelir grubuna dahil olan bireylerin alt düzey gelir grubuna dahil olanlara göre oranla ortalama 25 dakika ve orta düzey gelir grubuna dahil olanlara göre ortalama 11 dakika daha fazladır. Buna karşın aile alanına en fazla gün içerisinde zaman ayıran grubun orta düzey gelire sahip olan bireyler olduğu görülmektedir. Aile ve toplum alanı arasında her iki ülkede

bireylerin aylık hane halkı gelirine bağlamında farklı yaşam stratejileri benimsedikleri açıkça görülmektedir.

Gelir düzeyi bağlamında tespit edilmiş en farklı bulgulardan bir diğeri ise; Birleşik Krallık'ta bireylerin kişisel alana ayırdıkları sürenin aylık hane halkı geliri ile ilişkisi olmamasıdır. Oysa ki Türkiye'de Kişisel alana ayrılan süre orta düzey gelir grubuna mensup bireylerde alt ve üst gruplara göre daha fazla çıkmıştır ve etkili bir faktördür. Bu durumun gerekçesi olarak kullanılan para birimi farkı nedeni ile Birleşik Krallık'ta ki para birimi olan pound'un alım gücü açısından çok daha değerli oluşu düşünülebilir. Her bir bireyin kişisel alanda yapmak istediği aktivitelere bir bütçe ayırabiliyor olması durumunda o alana ayrılan süre ile gelir arasında bir ilişki olması beklenemez. Ancak kişisel alanın altında yer alan aktiviteler ayrı ayrı ele alındığında, kişisel alan içerisindeki dinamikleri görmek mümkün olabilir. Özetle gelir düzeyine ve ülkelere göre kişilerin yaşam stratejileri başka bir değiş ile zaman kullanımı tercihleri farklılıklar barındırmaktadır.

Gelir ve zaman kullanımı ile ilgili literatürde bulunan özellikle bir çalışma bu bulgularla kıyaslanması açısından oldukça önem taşımaktadır. Sullivan, (2008)'in yaptığı çalışmaya göre refah ülkelerinde yaşayan, yüksek gelir standartlarına sahip olan ülkelerde zamanı az olan bireyler ele alınmıştır. Bu bireylerin kişisel alanlarda çok az zaman geçirmesi, harcama yaparak ekonomik döngünün devam etmesi için katkı sunmuyor olmaları anlamına gelmektedir. Parası olmasına rağmen kişisel alanlarını örneğin; evde televizyon izlemek gibi aktiviteler ile geçiren bireylerin tüketim alışkanlıklarını değiştirmenin ülke ekonomisine katkısı incelenmeye değer başka bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye yapımı bir dizi süresi ile İngiltere yapımı bir dizinin süreleri kıyaslandığında Türkiye'deki dizilerin ne kadar uzun olduğunu görmek mümkündür. Bu durumun bireylerin televizyon izleyerek geçirdiği süre açısından önemli olabileceği açıktır. İktidara ait mekanizmaların dizi sürelerini belirleme ile ilgili yetkiye sahip oldukları da ortadadır (Burchell ve ark, 1991; Demir, 2009). Ayrıca adaletsiz gelir dağılımından kaynaklanan toplumsal eşitsizlikleri azaltabilmek için alt düzey gelir grubunun da katılım gösterebileceği aktivite imkanları yaratmak önemlidir. Başka bir değiş ile

bireylerin en azından kişisel olarak sahip oldukları zamanları istekleri doğrultusunda kullanabilmelerini sağlamak ülke’de yaşayan bireyler açısından ve ülkenin ekonomisinin canlanması açısından önemlidir.

5.3. Haftalık Çalışma Süresi; Sınırlı Bir Kaynak Olarak Zaman

Türkiye ve Birleşik Krallık’ta zaman kullanımı tercihlerini oluşturan alanlarda uygulanan tüm modellerde haftalık çalışma süresinin etkili bir faktör olduğu görülmüştür. Ayrıca Birleşik Krallık’ta psikolojik alan, toplumsal alan, kişisel alan ve seyahat alanında en etkili olan faktörün haftalık çalışma süresi olduğu tespit edilmiştir. Hem Türkiye hem de Birleşik Krallık’ta haftalık çalışma süresindeki her bir saatlik artış toplumsal alana ve seyahat alanına ayrılan süreyi artırmıştır. Birleşik Krallık’ta haftalık çalışma süresindeki artış ile birlikte Psikolojik alana ve Kişisel alana ayrılan süre azalırken Türkiye’de artmaktadır. Türkiye’de ve Birleşik Krallık’ta çalışma süresindeki artış aile alanına ayrılan süreyi azaltmıştır.

Çalışmanın haftalık çalışma süresi ile ilgili bulgularının özetlenmesinin ardından bu bulguların literatürdeki konumu ortaya koyulacaktır. Haftalık çalışma süresine dair en çok literatürle eşleşen bulgunun çalışma süresindeki artışın aile alanına ayrılan süreyi azaltması olmuştur. İş-hayat dengesi açısından diğer alanlarına ayrılan sürelerdeki değişimler önemlidir (Fisher & Layte, 2004). İşinizle ilgili önemli bir durum söz konusu olduğunda diğer yapmak istediğiniz ya da yapmanız gereken aktivitelere katılımınızda bir farklılık olmaz mı? Örneğin, iş çıkışı arkadaşlarınızla kahve içmek üzere sözleşmişsiniz fakat iş yerinde mesai uzadı. O görüşmeyi daha ileri bir saate ötelersiniz belki de o gün için iptal ederdiniz değil mi? Haftalık Çalışma süresinin yaşamlarımız üzerindeki etkisi sadece istatistiki olarak anlamlı çıkmakla kalmaz günlük yaşamdan birçok örnekle, gözlemler doğrultusunda görülmesi de mümkündür.

Literatürde hayat ve çalışma yaşamı ile ilgili dengenin kurulmasının sadece iş memnuniyeti artırmakla kalmayıp hem aileler için hem de verimlilik için önemli olduğu belirtilmektedir (Saltzstein ve ark., 2001). Bu kapsamda Avrupa’da yarı zamanlı çalışmak giderek yaygınlaşan bir eğilime sahiptir. Hem toplumsal alana zaman ayırıp hem de diğer işler için istenen sürenin bulunabilmesi insanlara cazip gelmektedir (Smith ve ark.,1998). Bu bağlamda avrupada aile dostu ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik

politikalar geliştirilmekte olup politikaların düzenli olarak toplumun ihtiyaçlarına yönelik düzenlenmesi ve güncel kalması adına bu konular çalışılmaya devam edilmektedir (Smith & Gardner, 2007; Poulouse, & Sudarsan, (2018).

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmada elde edilmiş olan önemli çıkarımlar ve öneriler bu bölümde okuyucuya sunulmaktadır. Bu çalışmada Türkiye Zaman Kullanımı 2014-2015 Araştırması (TÜİK, 2015) ve Birleşik Krallık Zaman Kullanım Araştırması 2014-2015 (CTUR, 2015) mikro verileri kullanılarak yaş ve toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye ve Birleşik Krallık'taki 15 yaş ve üstü bireylerin zaman kullanımları ve zaman kullanımlarını oluşturan 5 alan arasındaki farklılık incelemektedir.

Çalışmada gerçekleştirilen analizler sonucunda, Birleşik Krallık ve Türkiye arasında toplumsal cinsiyet, yaş ve medeni durum gibi kişisel özelliklerin yanı sıra haftalık çalışma süresi ve hane halkı aylık gelir düzeyi bağlamında farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu durum başlangıçta öne sürülmüş olan zaman kullanımının farklı kültürlerde farklı eğilimlerinin olduğu savını desteklemektedir.

Oluşturulan modellerin analizi sonucunda bireylerin zaman kullanımı tercihlerini (yaşam stratejilerini) belirleme konusunda yaş, toplumsal cinsiyet, medeni durum, gelir ve haftalık çalışma süresinin bir çok modelde etkili olduğu görülmüştür. Bu bağımsız değişkenlerin bazıları Birleşik Krallık'ta etkili olmamıştır. Örneğin Türkiye'de hane halkı geliri bireylerin zaman kullanım tercihlerinde etkili iken Birleşik Krallık'taki modellerde etkili bir faktör olmamıştır. Türkiye'de alt gelir düzeyine sahip insanlar seyahat alanında ve aile alanında en fazla zaman geçiren gelir grubu olmuştur.

Giddens'in (1984) sosyal yapılaşma kuramında vurguladığı gibi bireyleri zaman kullanımları tercihleri ile sosyal yapı arasında bir etkileşim bulunmaktadır. Her ikisi bir madeni paranın iki yüzü gibi birlikte hareket etmektedirler. Türkiye'de alt gelir düzeyine sahip failler ile diğer gelir grupları arasındaki örneğin seyahat alanındaki sosyal eşitsizliği azaltmak için sosyal yapı nasıl kurallar belirleyebilir? Başka bir ifade ile soracak olursak nasıl bir politika geliştirilebilir? Bireylerin sıklıkla seyahat ettikleri saat dilimleri onların zaman kullanımları incelenerek tespit edilebilir ve yerel yönetimler tarafından o zamanlara daha fazla toplu taşıma aracı konulması sağlanarak bu eşitsizlik azaltılabilir.

Türkiye’de kadın ve erkeğin zaman kullanımı incelendiğinde toplumsal cinsiyet bir eşitsizlik unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Birleşik Krallık’ta kadınlar ve erkekler arasında zaman, yaşam alanlarına Türkiye’ye göre daha eşitlikçi bir şekilde dağılmaktadır. Birleşik Krallık’ta kadınlar toplumsal alanda erkekler kadar aktif rol alabilmektedir. Birleşik Krallık’ta erkeklerin aile alanında vakit geçirme oranları Türkiye’deki erkeklerin 5 katıdır. Birleşik Krallık’ta erkeklerin ev işleri ve aile bakımı (çocuk ve yaşlı bakımı) konusunda haneye katkı sundukları aile alanının tüm yükünü tamamen kadınların omuzlarına bırakmadıkları görülmektedir. Türkiye’de ise bu durumun tam tersi bir eğilim gözlenmiştir. Kadınlar erkeklere oranla Aile alanına günlük olarak yaklaşık 6 kat daha fazla zaman ayırmaktadır.

Çalışmada toplumsal cinsiyetler arası tespit edilmiş olan bu toplumsal eşitsizliklerin azaltılabilmesi adına aile dostu ve iş yaşam dengesine katkı sunan politikalar üretilmesi önemlidir. Bu politikalar aracılığı ile kadınların aile alanında ki bakım ve ev ile ilgili işlere mahkum edilmelerinden istihdam ve eğitim faaliyetlerini içeren toplumsal alana da katılımlarını desteklemek adına part time çalışma koşullarına imkan verecek ve teşvik edecek politikalar tasarlanabilir. Örneğin Almanya’da aylık 450 euro altında bir gelir elde eden bireyler gelir vergisinden muaftır. Aile yaşamındaki bakım yükü gibi sorumlulukları yüklenmesi gereken bireylerin iş aile dengesi kurmasını mümkün kılan bir çalışma modeli olarak Avrupa’da part time çalışma modelleri hızla yaygınlaştırılmaktadır. Böylece aile alanındaki sorumluluklarının ağırlığı nedeni ile tam zamanlı bir iş ile toplumsal alana zaman ayıramayan insanların her iki alanda zaman ayırabilmesi söz konusu olmaktadır.

Birleşik Krallık literatüründe iktidarın zamanla ilgili verdiği kararların bireyler üzerinde bir zaman baskısı oluşturduğundan bahsedilmektedir (Sullivan & Gershuny, 2018). İktidarın zaman ile ilgili verdiği kararlara örnek olarak mesai saatlerinin belirlenmesi, vardiya sistemi ile ilgili ayrıntıların belirlenmesi, emeklilik yaşının (Erol, 2011) ve emekli olmak için gereken çalışma süresinin belirlenmesi gibi bir çok örnek verilebilir. Sosyal politikalar aracılığı ile verilecek kararların doğrudan bireylerin yaşamlarına nüfuz ederek zaman kullanımı tercihlerini etkileyeceği aşikardır.

Birleşik Krallık refah seviyesi ve sosyal sermayesi yüksek bir ülkedir ve zaman kullanımı araştırmaları açısından önde gelen ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye'nin diğer ülkelerle kıyaslanabilir ve boylamsal çalışmalara uygun olarak zaman kullanımı araştırmalarının devam ettirilmesi gereklidir. Çünkü bu boylamsal çalışmalar toplumda meydana gelen değişim ve dönüşümleri görünür hale getirebilecektir. Fakat bu verilerin düzenli olarak toplanmaya devam edilmesi tek başına yeterli olmamaktadır. Bu verileri kullanan bilimsel çalışmalara da ihtiyacı vardır.

Bu çalışma için yapılmış olan literatür taraması sonucunda zaman kullanımı çalışmalarının ulusal literatürde oldukça az olduğu görülmüş, örneklem açısından ise ulusal düzeyde olan bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Bu bağlamda bu çalışmanın zaman kullanımı alanındaki çalışmalar için temel kaynaklardan biri olabileceği düşünülmektedir.

Uluslararası kıyaslamalı zaman çalışmalarına Türkiye'nin henüz dahil edilmemiş oluşu ise başka dikkate değer unsurdur. Çalışmada Birleşik Krallık ve Türkiye datası ile kıyaslamalı analizler yaparken deneyimlenen bazı zorluklardan yola çıkarak Türkiye datasında yaş, gelir gibi değişkenlerin interval düzeyde datada yer almasının araştırmacıların işlerini kolaylaştıracağını söylemek mümkündür. İnterval düzeyde datada yer alan değişkenler kategorikleştirilebilirken kategorik değişkenlerin intervale çevirilmesi oldukça güçtür. Bu nedenle bir sonraki Türkiye zaman kullanım araştırmasında verilerin daha çok interval toplanması ve datada yer alması yaratıcı çalışma tasarımları oluşturulmasına katkı sunacaktır.

Hangi zaman dilimlerinde kendi istek ve arzularımız ile hareket edebileceğimiz, hangi zaman dilimlerinde toplumun bir parçası olmamızdan kaynaklanan görevleri yerine getireceğimizi belirleyenler bizler değil, politiklardır. Politikalar, zamanı toplumsal düzeni sağlamak adına kullanabilecek yönetim mekanizmalarına ve toplum adına karar alma yetkisine sahiplerdir (Güçlü, 2003). Toplum yararına kararlar verebilmek içinse toplumsal dinamikleri bilmeleri ve bu değerleri özümseyerek kararlarını vermeleri gerekmektedir.

NEET statüsünde yer alan gençlerin potansiyellerini toplumun yararına değerlendirebilmesi, birikimli bir dezavantajın oluşmasının önüne geçmek ve toplum refahını artırmak adına politikalar tasarlanması oldukça önemlidir. NEET olmak bireylerin yaşlanma deneyimleri de olumsuz etkilenecektir. NEET'lerin Türkiye'de zaman kullanımları bağlamında çalışılması ile bu gençlerin neler için zamanlarını kullandıklarını görmek mümkündür. Onların zaman kullanımlarını toplumun ve onların yararına çevirebilmek adına ise örneğin gönüllü faaliyetleri ve gençlik projelerini destekleyen politikalar üretilebilir. Bunların yanı sıra istihdama ve eğitime bu gençlerin dahil edilmesi için İŞKUR tarafından yapılmakta olan işbaşı eğitim programı gibi efektif daha fazla politikaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Ayrıca Türkiye'de 65 yaş ve üstü bireylerin aile alanına en çok zaman ayıran yaş grubu oluşu, yaşlıların torunlarına vermekte olduğu bakımdan kaynaklanıyor olabilir. Yaşlıların toplumsal katılımını daha çok artırabilmek ve potansiyellerini topluma yansıtabilmek adına hayat boyu öğrenme politikaları üretilmelidir. Yaşlı nüfusun bir sorun olmadığı ve topluma ne denli büyük katkıları olduğu ve olabileceği göz ardı edilmemelidir.

Bu çalışmada sosyal politika üreticilerin çalışmanın bulgularını göz ardı etmeyerek toplumun sosyal sermayesini artırmanın, yaşlanan toplumun getirebileceği sorunlara önlem olarak bu durumu fırsata çevirmesinin ve toplumsal eşitsizlikleri özellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğini büyük oranda azaltmanın doğru politikalar aracılığı ile mümkün olduğuna işaret edecek literatüre bir katkı sunmaktadır. Ayrıca Toplumsal cinsiyetler arasındaki eşitsizlikleri aşabilmek adına, yapılacak çalışmalara toplumsal cinsiyetin ve feminist perspektifin dahil edilmesi ve bu çalışmaların artması için araştırmacılara ilham verebilme ihtimali kıymetlidir.

KAYNAKLAR

Acar İA, Kitapçı İ. Sosyal Güvenliğin Demografik Boyutu: Türkiye'deki Emeklilik Sistemindeki Değişim, 2008, *Maliye Dergisi*, 154, 77-98.

Adam B. *Time and social theory*. John Wiley & Sons. 2013.

Ağkaya O. Ütopya ve Distopya: Siyasetin Edebiyat Üzerindeki Etkisi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2016;14(4), 23-48.

Akarro R, The Impact of Time Use Differentials on Poverty levels in the Eastern and Northern Zones of Tanzania. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*. 2008; 13: 108-120.

Akgül Sarpkaya O. Boşanmış kadınlarda toplumsal baskıya direnme stratejileri: Van örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2013; 6(26), 29-50.

Akın A, Demirel S. Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 2003; 25(4), 73-82.

Alisch M, Ritter M, Glaser R, Rubin Y. Engagement im Bürgerhilfverein als Balanceakt zwischen sinnvoller Freizeitgestaltung, sozialer Teilhabe und Selbstprofessionalisierung. In *Arbeit im Alter* (pp. 245-267). Springer VS, Wiesbaden. 2018.

Allison PD. *Multiple regression: A primer*. Pine Forge Press; 1999.

Alpopi C, Nica E, Oancea MDN, Balu PE. Aspect of Sustainable Development in the Perspective of the Population Aging Phenomenon. *Calitatea*, 2019; 20(S2), 21-26.

Angela, M. O. (2006). Stratification and the life course: Life course capital, life course risks, and social inequality. In *Handbook of aging and the social sciences* (pp. 145-162). Academic Press.

Anxo D, Carlin P. Intra-family time allocation to housework: French evidence. electronic International Journal of Time Use Research 1. 2004, 14-36. www.eIJTUR.org.

Anxo D, Mencarini L, Pailhé A, Solaz A, Tanturri ML, Flood L. Gender differences in time use over the life course in France, Italy, Sweden, and the US. *Feminist economics*, 2011;17(3), 159-195.

Arun Ö. Yaşlı bireyin Türkiye serüveni: Kaliteli yaşlanma imkânı üzerine senaryolar. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. 2004; 7(2), 313-330.

Arun Ö. *Türkiye'de televizyon alanının sosyal yapısı ve televizyon alanında kültürel tüketim pratikleri* (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Tez Danışmanı; Abdullah Koçak); 2010.

Arun Ö, Arun BK. Türkiye’de Yaşlı Kadının En Büyük Sorunu: Dulluk. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2011; 10(4), s: 1515-1527.

Arun Ö. ‘Que Vadis’ Türkiye? 2050’ye Doğru Yaşlanan Türkiye’yi Bekleyen Riskler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2014; (32), 1-12.

Arun Ö. Türkiye’de Yaşlanma Çalışmaları: Dün, Bugün, Yarın. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*. 2018; 8(2), 41-61.

Arun Ö. Yaşlanma Çalışmalarında Geleceğe Bakmak. *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*. 2018; 2(2), 1-2.

Apps P. *Gender, time use, and models of the household*. The World Bank. 2004.

Baltes MM, Montada L. *Produktives Leben im Alter*. Campus Verlag; 1996.

Becker GS. A Theory of the Allocation of Time. *The economic journal*. 1965, 493-517.

Beckers T. Das Vergleichen von Vergleichen als Validierungsstrategie: ein Vorschlag für die Sekundärdatenanalyse von Umfragedaten. *Sozialwissenschaftlicher*

Fachinformationsdienst soFid, (Methoden und Instrumente der Sozialwissenschaften 2010/1), 2010, 19-33.

Beğer T, Yavuzer H. Yaşlılık ve yaşlılık epidemiyolojisi. *Klinik gelişim*. 2012; 25(3): 1-3.

Bentley PJ, Kyvik S. Individual differences in faculty research time allocations across 13 countries. *Research in Higher Education*, 2013; 54(3), 329-348.

Benson R, Neveu E. (Eds.). *Bourdieu and the journalistic field*. Polity. 2005.

Berthoud R, Gershuny J. (Eds.). *Seven years in the lives of British families: Evidence on the dynamics of social change from the British Household Panel Survey*. Policy Press. 2000.

Bevans GE. *How workingmen spend their spare time*. Columbia University. 1913.

Bird CE, Fremont AM. Gender, time use, and health. *Journal of Health and social Behavior*. 1991; s:114-129.

Bittman, M., & Wajcman, J. (2000). The rush hour: The character of leisure time and gender equity. *Social forces*, 79(1), 165-189.

Bonke J. Love and retirement-Older couples' leisure time before and after retirement. *electronic International Journal of Time Use Research*. 2015; 12(1).

Bourdieu P , Passeron JC. *Reproduction in education, culture and society*. London; Sage 1977.

Bourdieu P. The social space and the genesis of groups. *Social Science Information* 1985; 24(2), 195-220.

Bourdieu P. The forms of capital. In J. Richardson (Ed.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (New York, Greenwood). 1986; 241-258.

Bourdieu P. "Social Space and Symbolic Power." *Sociological Theory*.1989; 7(1):14-25.

Bourdieu P. In Other Words. Essays Towards a Reflexive Sociology, Stanford: Stanford University Press.1990.

Bourdieu P. Practical Reason. On the Theory of Action. Cambridge: Polity .1998.

Breidenstein G, Rademacher S. Vom Nutzen der Zeit. Beobachtungen und Analysen zum individualisierten Unterricht. *Zeitschrift für Pädagogik*. 2013; 59(3): 336-356.

Bryant C, Jary D. *Giddens' theory of structuration: A critical appreciation*. Routledge. 2014.

Burchell G, Gordon C, Miller P. The Foucault effect: Studies in governmentality; 1991.

Calasanti TM, Slevin KF. *Gender, social inequalities, and aging*. Rowman Altamira. 2001.

Calhoun C. Pierre Bourdieu. *The Blackwell companion to major contemporary social theorists*, 274-309. 2003.

Centre for Time Use Survey (CTUR). United Kingdom 2014-2015 Time Use Survey; 2015.

Cohen IJ. *Structuration theory: Anthony Giddens and the constitution of social life*. Macmillan International Higher Education. 1989.

Coles B, Hutton S, Bradshaw J, Craig G, Godfrey C, Johnson J. Literature review of the costs of being 'not in education, employment or training' at age 16-18, Research Report, 347, Department of Education and Skills, Nottingham. 2002.

Chatzitheochari S, Arber S. Class, gender and time poverty: a time-use analysis of British workers' free time resources. *The British journal of sociology*. 2012; 63(3): 451-471.

Çelik Ö, Ertürk Atabey S. Toplumsal Cinsiyetin Ana Akımlaştırılması Ve Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013.4 (13). 151-165

Dean M. Foucault, government and the enfolding of authority. *Foucault and political reason: Liberalism, neo-liberalism and rationalities of government*. 1996, s: 209-229.

Deer C. Reflexivity. *Pierre Bourdieu: key concepts*, 2014; 195-211.

Demir C, Demir N. Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörler ile cinsiyet arasındaki ilişki: lisans öğrencilerine yönelik bir uygulama. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 2006; 6 (1), 36-48.

Demir SA. Modern Toplumdaki Kontrol Mekanizmaları: Foucault Ve Disiplin Kuşatması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2009; 6(2).

Drucker P. *Post-capitalist society*. Routledge; 2012.

Edwards R, Ranson S, Strain M. Reflexivity: towards a theory of lifelong learning. *International journal of lifelong education*. 2002; 21(6): 525-536.

Elder Jr GH. Time, human agency, and social change: Perspectives on the life course. *Social psychology quarterly*, 1994; 4-15.

Ellegård, K., & Cooper, M. Complexity in daily life—a 3D-visualization showing activity patterns in their contexts. *electronic International Journal of Time Use Research*, 2004; 1(1), 37-59.

Elias N. *Über die Zeit*. Frankfurt a.M.: Suhrkamp; 1988.

Erlinghagen M, Hank K. The participation of older Europeans in volunteer work. *Ageing & Society*. 2006; 26(4): 567-584.

Erlinghagen M. Soziales Engagement im Ruhestand: Erfahrung wichtiger als frei verfügbare Zeit. *DIW Wochenbericht*. 2007; 74(39): 565-570.

Eker H. Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İş Dışı Zaman Kullanımı: Kamuda Çalışanlar Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 2018; 8(15): 1218-1240.

Erdil E , Eruygur O , Kasnakoglu Z. Time use in rural areas: a case study in Turkey. *Economic Research Centre Working Papers in Economics*, 2006; 6(02).

Erol S. Yaşlılık Sigortası ve Emeklilik Yaşı Tartışması, *Sosyal Bilimler Dergisi*. 2011; 1(1): s: 40-65.

European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (EFILWC). *5th European Working Conditions Survey*. Publications Office of the European Union. 2012.

Eyüboğlu C, Şişli Z, Kartal, M. Yaşam döngüsünde yaşlılığın psikolojik boyutu. *Turkish Family Physician*. 2012; 3(1): 18-22.

Field A. *Discovering Statistics using SPSS*, SAGE, London; 2005.

Fisher K, Layte R. Measuring work-life balance using time diary data. *Electronic International Journal of Time Use Research*, 2004; 1(1), 1-13.

Foster L, Walker A. Active and successful aging: A European policy perspective. *The Gerontologist*. 2014; 55(1): 83-90.

Foucault M. *The Foucault effect: Studies in governmentality*. University of Chicago Press; 1991.

Fraire M. Multiway data analysis for comparing time use in different countries- Application to time-budgets at different stages of life in six European countries. *Electronic International Journal of Time Use Research*. 2006; 3(1): 88-109.

Fraser JT. *Time, the familiar stranger*. Univ of Massachusetts Press; 1987.

Furlong A. ‘The zone of precarity and discourses of vulnerability: NEET in the UK’, *Journal of Social Sciences and Humanities*. 2007; No. 381, p: 101–121.

Gershuny J, Sullivan O. The sociological uses of time-use diary analysis. *European Sociological Review*, 1998; 14(1), 69-85.

García JMR. Scientia Potestas Est–Knowledge is Power: Francis Bacon to Michel Foucault. *Anglia-Zeitschrift für englische Philologie*, 2001;119(1), 1-19.

Gauthier AH, Smeeding TM. Time use at older ages: Cross-national differences. *Research on Aging*. 2003; 25(3): 247-274.

Giddens A. *The class structure of the advanced societies*. London: Hutchinson. 1973.

Giddens, A. *Central problems in social theory: Action, structure, and contradiction in social analysis* (Vol. 241). Univ of California Press. 1979.

Giddens A. The constitution of society. Berkeley. University of California Press. 1984: 584-602.

Giddens A. *The constitution of society: Outline of the theory of structuration* (Vol. 349). Univ of California Press. 1986.

Giddens A. *The consequences of modernity*. John Wiley & Sons. 2013.

Giddens, A. Structuration theory. *Past, Present and Future*. In: Bryant, C. and Jary, D.(eds.). *Giddens' Theory of Structuration. A Critical Appreciation*. London: Routledge. 1991; ss.201-222.

Glass G.V. Primary, secondary, and meta-analysis of research. *Educational researcher*, 1976, 5(10), 3-8.

Gordon C, Whimster L, Lash S. The soul of the citizen: Max Weber and Michel Foucault on rationality and government. *Michel Foucault: Critical Assessments* (2). 1987; 4; 427-448.

Gupta S. The effects of transitions in marital status on men's performance of housework. *Journal of Marriage and the Family*, 1999. 700-711.

Güçlü N. Stratejik yönetim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2003; 23(2).

Hamermesh D. Timing, togetherness and time windfalls. *Journal of Population Economics*. 2002; 15: 321-325.

Harvey A. Nonmarket Production and Historical Time-Use Data: Potential and Issues. Yale Program on Nonmarket Accounts: A Project on Assessing Time Use Survey Datasets, Halifax, Canada; 2006.

Hägerstrand T. Diorama, path and project, in: TESG (Tijdschrift voor economische en sociale geografie), Vol. 73, No. 6, Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap, 1982; 323-339.

Heinz, W. R., & Marshall, V. W. (Eds.). (2003). *Social dynamics of the life course: transitions, institutions, and interrelations*. Transaction Publishers.

Hilgers M, Mangez É. (Eds.). *Bourdieu's theory of social fields: concepts and applications*. Routledge. 2014.

Hill J. Young people not in education, training or employment: Key indicators, Ministry of Social Development, Wellington, New Zealand; 2003.

Hörl J, Kolland F, Majce G. Hochaltrigkeit in Österreich—Eine Bestandsaufnahme. *vom Bundesministerium für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz Wien*. 2008.

Hollneck U. *Freizeitverhalten im höheren Lebensalter: Einflussfaktoren und Hemmnisse* (Doctoral dissertation). 2009.

Hufton OH. *Gender and the Use of Time*. La Haya: Kluwer Law International; 1999.

Hsin A. Mothers' time with children and the social reproduction of cognitive skills. *WP, California Center for Population Research Working Paper Series*. 2007.

Ironmonger D. Household Production and the Household Economy. Department of Economics Research Paper No. 759. University of Melbourne. International Labour Office (ILO), (2014), World Social Protection Report 2014/15:

Building economic recovery, İndusive development and social justice, 2001, (1. Baskı) Geneva.

Jacobsen J, Kooreman P. Timing Constraints and the Allocation of Time: The Effect of the Changing Shopping Hours Regulations in the Netherlands. IZA Discussion Paper No. 130. 2004.

Jaggar, A. M. (1983). *Feminist politics and human nature*. Rowman & Littlefield.

Kaase M. Das Mikro-Makro-Puzzle der empirischen Sozialforschung. *Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie*, 1986; 38(2), 209-222.

Kahle I. Alleinerziehende im Spannungsfeld zwischen Beruf und Familie. In: Statistisches Bundesamt (Ed.) *Alltag in Deutschland – Analysen zur Zeitverwendung*. Wiesbaden. 2004.

Kağıtçıbaşı Ç, Çemalcılar Z. *Dünden bugüne insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş*. Evrim Yayınları, 2014.

Kalenkoski CM, Ribar DC, Stratton LS. Parental child care in single-parent, cohabiting, and married-couple families: Time-diary evidence from the United Kingdom. *American Economic Review*, 2005; 95(2), 194-198.

Kandiyoti D. Social Change and Social Stratification in a Turkish Village, *Journal of Peasant Studies* 2, 20-206, Peristiany, J, eds. *Social Change an Family Structure in a Turkis Village, Kingship and Modernization*, Roma; American Universities Field Staff Press; 1974.

Kandiyoti D. *Cariyeler, Bacılar ve Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler*, İstanbul: Metis Yayınları; 1997, 1 baskı.

Kasnakoğlu Z, Dayioğlu M. "Türkiye'de Ev Üretimini Değeri" Uluslararası Zaman Kullanımı Araştırmaları Konferansı, Belo Horozante, Brezilya. 2000.

Karadeniz O, Öztepe ND. Türkiye'de Yaşlı Yoksulluğu. *Calisma ve Toplum*, 2013. 38(3).

Kaplan RM, Chambers DA, Glasgow RE. Big data and large sample size: a cautionary note on the potential for bias. *Clinical and translational science*, 2014; 7(4), 342-346.

Kılınç N. Küresel Eğilimler Çerçevesinde Kadın İstihdamı. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 2015; 4(9), 120-135.

Kiecolt KJ, Nathan LE. *Secondary analysis of survey data* London; Sage.1985; Vol. 53.

Kurar İ, Baltacı F. Halkın boş zaman değerlendirme alışkanlıkları: Alanya Örneği. *International Journal of Science Culture and Sport August Special*, 2014; (2).

Küçükparmak A. Zamannın AB Serileri: Şimdinin Mahiyeti Üzerine Tartışmalar. *Beytulhikme: An International Journal of Philosophy*. 2016; 6(1).

Layder D. Power, structure and agency. *Anthony Giddens: Critical Assessments*, 1997; 2(2), 104.

Layder, D. (2005). *Modern social theory: Key debates and new directions*. Routledge.

Lemke T. New materialisms: Foucault and the 'government of things'. *Theory, Culture & Society*. 2015; 32(4): 3-25.

Lévi-Strauss, C., & Layton, M. *Structural anthropology* (Vol. 1, pp. 213-16). New York: Basic Books. 1963.

Lorenz E. Predictability: does the flap of a butterfly's wing in Brazil set off a tornado in Texas? Presented before the American Association for the Advancement of Science, December 29. 1972; p: 181.

Limtanakool N, Dijst M, Schwanen T. The influence of socioeconomic characteristics, land use and travel time considerations on mode choice for medium-and longer-distance trips. *Journal of transport geography*, 2006;14(5), 327-341.

Lyons G, Jain J, Susilo Y, Atkins S. Comparing rail passengers' travel time use in Great Britain between 2004 and 2010. *Mobilities*, 2013; 8(4), 560-579.

MacRaild DM , Taylor A. Social Structure and Human Agency in Historical Explanation. In *Social Theory and Social History* (pp. 80-117). Palgrave, London. 2004.

Marx K , Engels F. *Marx & Engels Collected Works Vol 01: Marx: 1835-1843*. Lawrence & Wishart. 1975.

Mannheim K. İdeoloji ve ütopya:(Ideologie und Utopie). De Ki Basım Yayım, 2009.

McGregor A, Clelland D, Reid J. Evaluation of measurement options for those aged 16–19 not in employment, education or training (NEET), Scottish Executive, Edinburgh. 2006.

MacArthur RH, Pianka ER. On optimal use of a patchy environment. *The American Naturalist*, 1966; 100(916), 603-609.

Mårtensson S. On the formation of biographies in Space-time environments, *Lund Studies in Geography, Series B Human Geography, LXXXIV*, Lund, Department of Geography, Lund University. 1979.

Metz D. The myth of travel time saving. *Transport reviews*, 2008;28(3), 321-336.

Merz J. Zeitverwendungsforschung und Mediennutzung, Gutachten für das Zweite Deutsche Fernsehen (ZDF). FFB-Diskussionspapier Nr. 75, Leuphana Universität Lüneburg. 2009.

Merz J. Time use and time budgets. *Building on progress: Expanding the research infrastructure for the social, economic, and behavioral sciences. Opladen: Budrich UniPress*. 2010; 1: 413-449.

Miller DA. The ‘sandwich’generation: Adult children of the aging. *Social Work*. 1981; 26(5): 419-423.

Moreno-Colom S. The gendered division of housework time: Analysis of time use by type and daily frequency of household tasks. *Time & Society*. 2017; 26(1): 3-27.

Nalbant S. Yaşlanmanın Biyolojisi. *Türk Fiz Tıp Rehab Derg*. 2006; 52: A12-A17.

Naples N. Teaching intersectionality. *International Feminist Journal of Politics*. 2009; 11(4): 566–577.

Nazlı A. Yaşlanma, birey ve toplum: Yaşlanmaya sosyolojik bakış. *Ege Tıp Dergisi*. 2016; 55.

Novak M. Issues in Aging, Chapter 2; Theories and Methods, United States of America; Pearson Press; 2006, s: 25-51.

OECD. Off to a good start? Jobs for youth, OECD, Paris; 2010.

OECD. Youth not in employment, education or training (NEET) (indicator). doi: 10.1787/72d1033a-en (Accessed on 15 July 2019),2019.

Office for Naitona Statistics. Overview of UK population: July 2017. Alınma tarihi; 02.03.2019;<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/populationestimates/articles/overviewoftheukpopulation/july2017>.

Osmond MW, Thorne B. Feminist theories: The social construction of gender in families and society, Boos, P.G. & Doherty, W.J. & LaRossa, R. & Schumm, W.R. & Steinmetz, S.K. eds. Sourcebook of family theories and methods: A contextual approach, New York: Plenum Press; 1993, s: 591-623.

Özateş ÖS. Kadının Bakım Emeginin Evde Bakım Uygulaması Üzerinden Değerlendirilmesi, Bir Karma Yöntem Araştırma: Ankara Mamak Örneği, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet (Department of Social Work).Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara; 2014.

Özbay F. The Development of Studies on Women in Turkey içinde *Women, Family and Social Change in Turkey*, der. Özbay, F., UNESCO; 1990.

Özbay F. Kadınların ev içi ve ev dışı uğraşlarındaki değişme, Tekeli, Ş. (Ed.)1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar, İstanbul: İletişim Yayıncılık; 2011, 5. Baskı, s: 115-139.

- Özbay F. Dünden Bugüne Aile Kent ve Nüfus, İstanbul: İletişim Yayıncılık; 2015.
- Özkayan N, Arıoğul S. Yaşlanma ile meydana gelen fizyolojik değişiklikler. *İç Hastalıkları Dergisi*. 2007; 14(1): 18-26.
- Pamuk D. Yaş ve Toplumsal Cinsiyetin Kesişimselliği: Toplumsal Cinsiyeti Oluşturma ve Yaşı Oluşturma. *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 2018; 2(2), 21-32.
- Passuth PM, Bengtson VL. Sociological theories of aging: Current perspectives and future directions. içinde J.E. Birren & V.L. Bengtson (Eds.), *Emergent theories of aging*, New York: Springer; 1988, s: 334-355.
- Papastefanou G, Gruhler J. Social status differentiation of leisure activities variation over the weekend-Approaching the voraciousness thesis by a sequence complexity measure. *Electronic International Journal of Time Use Research*, 2014; 11(1).
- Pemberton M. Round About a Pound a Week, Bell. London. New Edition: 1990. First edition;1913.
- Peters, JD. Calendar, clock, tower. *Deus in machina: Religion and technology in historical perspective*, 25-42. (2013).
- Pierret CR. The sandwich generation: Women caring for parents and children. *Monthly Lab. Rev.* 2006; 129: 3.
- Poulose S, Sudarsan N. Work life balance: A conceptual review. *IJAME*. 2018.
- Powell, GN , Greenhaus JH. Sex, Gender and Decisions at The Family-Work Interface, *Journal of Management*. 2010; 36(4), ss. 1011-1039.
- Ra'ldua-Martin E. Comparación internacional de los empleos del tiempo de mujeres y hombres. *Reis* 94: 2001; 105–126.
- Rakıcı C, Kurşun A. Sosyal Refah Devletinin Tarihi Süreci ve Günümüz Bazı Refah Devletlerinin Değerlendirilmesi. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*. 2016; 2(2): 135-156.

Reeves MP. Round About a Pound a Week. London: Virago; 1979, first published 1913.

Robinson J, Godbey G. *Time for life: The surprising ways Americans use their time*. Penn State Press; 2010.

Rouvas-Nicolis C, Nicolis G. Butterfly effect. *Scholarpedia*. 2009; 4(5): 1720.

Russinger U. *Freizeitaktivitäten* (Doctoral dissertation, uniwiien); 2012.

Rutkowski L, Gonzalez E, Joncas M, von Davier M. International large-scale assessment data: Issues in secondary analysis and reporting. *Educational Researcher*, 2010; 39(2), 142-151.

Sabbağ Ç, Aksoy E. Üniversite öğrencileri ve çalışanların boş zaman etkinlikleri: Adıyaman örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2011; (4), 10-23.

Saltzstein AL, Ting Y, Saltzstein, GH. Work-family balance and job satisfaction: The impact of family-friendly policies on attitudes of federal government employees. *Public administration review*, 2001; 61(4), 452-467.

Savage M, Devine F, Cunningham N, Taylor M, Li Y, Hjellbrekke J, Friedman S, Roux BL, Miles A. A new model of social class? Findings from the BBC's Great British Class Survey experiment. *Sociology*, 2013; 47(2), 219-250.

Sayan Cengiz, F. Bir "Yeni Sosyal Hareket" Olarak Türkiye'de 1980 Sonrası Feminist Hareket: Değerler Değişimi mi Alternatif Dinamikler mi. *Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları: Eşitsizlikler, Mücadeleler, Kazanımlar*, 2010; 115-134.

Sayer LC. Gender, time and inequality: Trends in women's and men's paid work, unpaid work and free time. *Social forces*, 2005; 84(1), 285-303.

Sayer L. Trends in housework. In: Treas J and Drobnic S (eds) *Dividing the Domestic. Men, Women and Household Work in Cross-national Perspective*. California: Stanford University Press; 2010, p: 19–41.

Schnyder M. Inklusive Freizeitgestaltung. Gelingende Teilhabe von Menschen mit kognitiver Beeinträchtigung an institutionalisierten Freizeitaktivitäten im Fokus einer qualitativen Untersuchung, 2018.

Schwanen T, Dijst M. Travel-time ratios for visits to the workplace: the relationship between commuting time and work duration. *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 2002;36(7), 573-592.

Sefer Ö. Birleşik Krallık-Avrupa birliği ilişkileri üzerine bir inceleme, *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2014, 6 (12), 47-61.

Shelton BA, John D. Does marital status make a difference? Housework among married and cohabiting men and women. *Journal of family Issues*. 1993; 14(3): 401-420.

Smith M, Fagan C, Rubery J. Where and why is part-time work growing in Europe?. *Part-time prospects: An international comparison of part-time work in Europe, North America, and the Pacific Rim*, 1998; 35-56.

Smith J, Gardner D. Factors affecting employee use of work-life balance initiatives. 2007.

Simonson J, Vogel C, Tesch-Römer C. Freiwilliges Engagement in Deutschland: Zentrale Ergebnisse des Deutschen Freiwilligensurveys 2014. 2016.

Statistical Office of the European Commission. Harmonised European time use surveys (HETUS), 2008 guidelines. *Office for Official Publications of the European Communities*. 2009.

Staundinger U, Schindler INES. Produktivität und gesellschaftliche Partizipation im Alter. In: Schlag, Bernhard/ Megel, Katrin (HG): *Mobilität und Gesellschaftliche Partizipation im Alter*. Stuttgart. 2002; s: 64-86.

Stead D. Relationships between land use, socioeconomic factors, and travel patterns in Britain. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 2011;28(4), 499-528.

South SJ , Spitze G. Housework in marital and nonmarital households. *American Sociological Review*, 1994; 327-347.

Spinney JE, Scott D M, Newbold KB. Transport mobility benefits and quality of life: A time-use perspective of elderly Canadians. *Transport policy*. 2009; 16(1): 1-11.

Sullivan O. Busyness, status distinction and consumption strategies of the income rich, time poor. *Time & Society*, 2008; 17(1), 5-26.

Sullivan O. What do we learn about gender by analyzing housework separately from child care? Some considerations from time-use evidence. *Journal of Family Theory & Review*, 2013; 5(2), 72-84.

Sullivan O, Gershuny J. Speed-up society? Evidence from the UK 2000 and 2015 time use diary surveys. *Sociology*. 2018; 52(1): 20-38.

Szalai A. (ed.) The use of time: Daily activities of urban and suburban populations in twelve countries, Publications of the European co-ordination centre for research and documentation in the social sciences, Mouton, The Hague. 1972.

Swart E, Gothe H , Geyer S, Jaunzeme J, Maier B, Grobe TG , Ihle P. Gute Praxis Sekundärdatenanalyse (GPS): Leitlinien und Empfehlungen. *Das Gesundheitswesen*, 2015; 77(02), 120-126.

Şahin V, Özey R. İngiltere’de lisans düzeyinde coğrafî arazi çalışmaları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 2012, 24, 1-17.

Tanpınar, AH. *Saatleri ayarlama enstitüsü*. Remzi Kitabevi. 1961; (Vol. 28).

T.C. Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. Beyaz Kitap. http://www.calisma.gov.tr/birimler/sgk_web/html/beyazkitap.html, alınma tarihi.b.t. 2007.

Thomson P. Field. In *Pierre Bourdieu*, Routledge.2014; pp. 77-92.

Toprakkaya A. *Felsefe, Din ve Kültür’de Zaman*. İstanbul: Paradigma Yayınları; 2013.

Townley B. Foucault, power/knowledge, and its relevance for human resource management. *Academy of management review*. 1993; 18(3): 518-545.

Turner, B.S. ve Edmunds. J., "The Distaste of Taste." *Journal of Consumer Culture*. 2002; 2(2); 219-240.

TÜİK. Zaman Kullanımı İstatistikleri. Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara; 2006.

TÜİK. Zaman Kullanım Araştırması, 2014-2015. 2015.

Türk Sosyal Bilimler Derneği. Türkiye'de Aile Çiftlik İşletmeleri: Araştırma Önerisi; 1985.

UN (United Nations). Principles and Recommendations for Population and Housing Censuses. Revision 2, United Nations (Statistical Papers, Series M.No.67/Rev.2). (http://unstats.un.org/unsd/demographic/sources/census/docs/P&R_Rev2.pdf erişim 10.08.2018). 2008.

United Nations Statistics Division (UNSD). Time Use Data Portal; <https://unstats.un.org/unsd/gender/timeuse/> son güncelleme; Ağustos 2018. alınma tarihi; 20.03.2019.

Urry J. Time, leisure and social identity. *Time & Society*, 3(2), 131-149.1994.

Üner S. Toplumsal cinsiyet eşitliği. *TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi*. 2008.

Vandecasteele, L. (2010). Life course risks or cumulative disadvantage? The structuring effect of social stratification determinants and life course events on poverty transitions in Europe. *European Sociological Review*, 27(2), 246-263

Yahyaoglu R. *Yaşlanma ve zaman algısı* (Master's thesis, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2013.

Yavuz S. Changing household and family compositions in Turkey: A demographic evaluation for 1968–1998 period. *Hacettepe University E-Journal of Sociological Research*, 2004; 2, 1-34.

Yumurtacı A. Demografik Değişim: Psiko Sosyal ve Sosyo Ekonomik Boyutlarıyla Yaşlılık. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2013; 3(6).

Zahavi Y, Talvitie A. *Regularities in travel time and money expenditures* 1980;No. 750).

Wacquant, L. J. (1989). Towards a reflexive sociology: A workshop with Pierre Bourdieu. *Sociological theory*, 26-63.

Walker A, Maltby T. Active ageing: A strategic policy solution to demographic ageing in the European Union. *International Journal of Social Welfare*. 2012; 21, s: 117-S130.

Ward RA. The meaning of voluntary association participation to older people. *Journal of Gerontology*. 1979; 34(3): 438-445.

Winslow S. Gender inequality and time allocations among academic faculty. *Gender & Society*, 2010;24(6), 769-793.

WHO. Psychogeriatric, report of a WHO Scientific Group, Technical Reports Series 507, Geneva. Cited in Davise AM. *Epidemiology* 185; 1972; 14(1): 9-21.

Wahl HW. 40 Erhalt und Wiedergewinnung von Alltagskompetenz. *Angewandte Gerontologie: Interventionen für ein gutes Altern in 100 Schlüsselbegriffen*. 2012; 267.

WHO. The uses of epidemiology in the study of the elderly. WHO, Technical Reports Series 706, Geneva; 1984: 8-9.

Wolf, D. A., & Soldo, B. J. (1994). Married women's allocation of time to employment and care of elderly parents. *Journal of Human resources*, 1259-1276.

EKLER

Ek-1

Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 19/04/2018-E.50286	
	
<p>T.C. AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu</p>	
Sayı : 55578142-050.01.04-E.50286 Konu : Kararlar	19/04/2018
<p>Sayın Doç.Dr. Özgür ARUN</p>	
<p>İlgi : 10/04/2018 tarih ve 45328 sayılı yazınız.</p> <p>İlgide kayıtlı yazınıza istinaden; yürütücülüğünü üstlendiğiniz, "<i>Yaşlanma Sürecinde Zaman Kullanımı Tercihlerini Etkileyen Faktörler: İngiltere ve Türkiye Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz</i>" başlıklı tez çalışması kapsamında uygulanacak olan nitel çalışmanız, Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından uygun bulunmuş olup Etik Kurulumuzun 18.04.2018 tarih ve 47 sayılı kararı ekte gönderilmiştir.</p> <p>Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.</p>	
<p>e-imzalıdır Prof.Dr. Osman ERAVŞAR Kurul Başkanı</p>	
<p>Ek: 18.04.2018 tarih ve 47 sayılı Etik Kurul Kararı (1 Sayfa)</p>	

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KARAR

Toplantı Tarihi : 18/04/2018

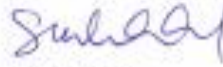
Karar Sayısı : 47

Üniversitemiz Edebiyat Fakültesi Gerontoloji Bölümü öğretim üyesi **Doç. Dr. Özgür ARUN**'un danışmanlığını, **Ehif GÜNGÖR**'ün yürütücülüğünü üstlendiği, "Yaşlanma Sürecinde Zaman Kullanımı Tercihlerini Etkileyen Faktörler: İngiltere ve Türkiye Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz" başlıklı tez çalışması kapsamında uygulanacak olan nitel çalışmanın uygunluğunun görüşülmesi istemi.

Üniversitemiz Edebiyat Fakültesi Gerontoloji Bölümü öğretim üyesi **Doç. Dr. Özgür ARUN**'un danışmanlığını, **Ehif GÜNGÖR**'ün yürütücülüğünü üstlendiği, "Yaşlanma Sürecinde Zaman Kullanımı Tercihlerini Etkileyen Faktörler: İngiltere ve Türkiye Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz" konulu nitel çalışmasının, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucaya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Başkan
Prof. Dr.
Osman ERAVŞAR

Başkan Yrd.
Prof. Dr.
Suat KOLUKIRIK

Oye (bakılmadı)
Prof. Dr.
Osman KARKACIER

Oye
Prof. Dr. (bakılmadı)
Mustafa ŞEKER

Oye
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA

Oye
Prof. Dr.
Ahmet BAYANER

Oye
Prof. Dr.
Bahattin ÖZDEMİR

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Elif	Uyruğu	Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı
Soyadı	Güngör	Tel no	+905388348655
Doğum tarihi	23.06.1993	e-posta	elifgungor.0@gmail.com

Eğitim Bilgileri

	Mezun olduğu kurum	Mezuniyet yılı
Lise	2000 Evler Anadolu Lisesi / Nevşehir	2011
Lisans	Akdeniz Üniversitesi /Antalya	2016
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi /Antalya	
Doktora		

İş Deneyimi

Görevi	Kurum	Süre (yıl-yıl)
Stajyer Gerontolog	Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Algoloji Anabilim Dalı	2016
Stajyer Gerontolog	Döşemealtı Belediyesi, Halil Akyüz Huzur Evi	2016
Stajyer Gerontolog	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Antalya Şubesi	2016

Yabancı Dilleri	Sınav türü	Puanı
Almanca	Technische Universität Dortmund, Deutsche Sprachprüfung für Nachweis der Deutschkenntnisse (2018)	1.7 (Türkiye’de harf notu karşılığı AB’dir)

Proje Deneyimi

Proje Adı	Destekleyen kurum	Süre (Yıl-Yıl)
Antalya Yaşlılık Araştırması	Akdeniz Üniversitesi	Saha Çalışması-2013
Recent Immigration Processes and Early Integration Trajectories in Germany	Bamberg, Göttingen ve Konstanz Üniversiteleri, Alman Araştırma Topluluğu (DFG) tarafından finanse edilmektedir.	Saha Çalışması-2019

Burslar-Ödüller:

Mevlana Değişim Programı Bursu ile Japonya J.F. Oberlin Üniversitesi /Tokyo'da 1 dönem eğitim görmeye hak kazanmıştır.

Erasmus+ Öğrenim Hareketliliği Bursu ile Almanya Federal Cumhuriyeti Dortmund Teknik Üniversitesi/ Dortmund'da 1 yıl eğitim görmeye hak kazanmıştır.

Yayınlar ve Bildiriler:

Güngör E. Emeklilik Sonrası Ailenin Değişen İşlevleri ve Toplumsal Cinsiyet Temelinde Farklılaşan Yaşam Stratejileri, Lisans Bitirme Tezi, Gerontoloji Bölümü, Akdeniz Üniversitesi 2016, Antalya (Danışman; Doç.Dr. Özgür Arun).